

T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAOKULLARIN SOSYAL BECERİ KAZANDIRMA YETERLİLİĞİ

Esra ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi

**Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İSTANBUL, 2015

T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAOKULLARIN SOSYAL BECERİ KAZANDIRMA YETERLİLİĞİ

Esra ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Semra ÜNAL

**Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İSTANBUL, 2015

T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma
Yeterliliği

Ad-Soyad: Esra SAHİN

ONAY:

Danışman : Prof. Dr. Semra ÜNAL

Üye: Prof. Dr. Sefer ADA

Üye: Dr. Segin ERSOY

Onay Tarihi: 10.06.2015

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	v
ÖNSÖZviii
ABSTRACT	ix
ÖZET	x
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.1.1.Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2.Çalışmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlılar	3
1.5. Sınırlılıklar	4
BÖLÜM II	5
2.KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1.Türk Eğitim Sistemi	5
2.1.1.Türk Eğitim Sisteminin Tarihi	5
2.1.2 Türk Milli Eğitiminin Genel ve Özel Amaçları, Temel İlkeleri	7
2.1.2.1.Türk Milli Eğitiminin Genel Amacı	7
2.1.2.2.Türk Milli Eğitiminin Özel Amaçları ve Temel İlkeleri	8
2.2.Ortaokul Öğrencilerinde Gelişim	11
2.2.1.Fiziksel Gelişim	12
2.2.2.Bilişsel (Zihinsel) Gelişim	13
2.2.3.Duygusal Gelişim	14
2.2.4.Kişilik Gelişimi	16
2.2.5.Ahlak Gelişimi	17
2.2.6.Sosyal Gelişim	18

2.3.Sosyal Beceriler.....	22
2.3.1.Sosyal Becerinin Tanımları	22
2.3.2.Sosyal Becerinin Özellikleri ve Sınıflandırılması.....	24
2.3.3.Sosyal Beceri Modelleri	28
2.3.3.1.Motor Sosyal Beceri Modeli.....	28
2.3.3.2.Üretici Sosyal Beceri Modeli.....	29
2.3.3.2.1.İnsan Davranışı Modeli.....	29
2.3.3.2.2.Sosyal Öğrenme Modeli.....	30
2.3.3.3.Üç Sistem Yaklaşımı.....	31
2.3.3.4.Kendini Ortaya Koyma Yaklaşımı.....	31
2.3.4.Sosyal Beceri Eğitimi.....	32
2.3.4.1.Sosyal Öğrenme Kuramı.....	33
2.3.4.2.Davranışçı Öğrenme Kuramı.....	34
2.3.4.3.Bilişsel Öğrenme Kuramı.....	35
2.3.4.4.Hümanistik Öğrenme Kuramı.....	36
2.3.5.Sosyal Beceri Eğitimde Kullanılan Yöntemler.....	36
2.3.6.Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi	37
2.3.7.Sosyal Yeterlilik ve Sosyal Beceri.....	39
2.3.8.Sosyal Yetersizlik	41
2.4.Okul ve Sosyal Beceri	44
2.5.Sosyal Beceriyle İlgili Yapılan Araştırmalar	49
BÖLÜM III.....	53
3.YÖNTEM.....	53
3.1. Araştırma Modeli.....	53
3.2.Araştırma Evreni ve Örnekleme	53
3.3.Veri Toplama Araçları.....	54
3.4.Verilerin Toplanması.....	55
3.5.Verilerin Analizi.....	55
BÖLÜM IV	57
4.BULGULAR VE YORUMLAR.....	57
4.1.Grubun Demografik Yapısına İlişkin Değerler.....	57

4.2.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Frekans,Yüzde,Standart Sapma ve Aritmetik Ortalama Değerleri	61
4.3.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmeleri.....	66
4.3.1. Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	66
4.3.2.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Okul Türü Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	69
4.3.3.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	71
4.3.4.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Değerlendirilmesi	72
4.3.5.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba Göre Değerlendirilmesi	77
4.3.6.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların,"Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba Göre Değerlendirilmesi	81
4.3.7.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların,Sosyal Beceri Kazandıran Ders Tercihine Göre Değerlendirilmesi	86
BÖLÜM V	114
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	113
5.1.Sonuç	113
5.1.1.Demografik Yapıya İlişkin Sonuçlar	113
5.1.2.Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar	116
5.1.2.1.Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	116
5.1.2.2.Okul Türü Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	117
5.1.2.3.Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	118
5.1.2.4. "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba İlişkin Sonuçlar.....	118
5.1.2.5. " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba İlişkin Sonuçlar.....	119
5.1.2.6. "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba İlişkin Sonuçlar.....	119

5.1.2.7.Sosyal Beceri Kazandıran Ders Tercihine İlişkin Sonuçlar.....	119
5.1.2.7.1.Sözel Ders Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	120
5.1.2.7.2.Sayısal Ders Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	120
5.1.2.7.3.Dil Dersi Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	120
5.1.2.7.4.Sanatsal Ders Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	121
5.1.2.7.5.Bedensel Ders Değişkenine İlişkin Sonuçlar.....	121
5.2.Tartışma ve Öneriler.....	123
KAYNAKÇA	127
EKLER	
EK-1 Sosyal Beceri Anketi.....	133
EK-2 Anket İzin Belgesi	136
ÖZGEÇMİŞ	137

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1.1. Okul Türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Tablo 4.1.2. Cinsiyete Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Tablo 4.1.3. Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 4.1.4. Sözel Ders Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 4.1.5. Sayısal Ders Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 4.1.6. Dil Dersleri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	58
Tablo 4.1.7. Sanatsal Dersler Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	58
Tablo 4.1.8. Bedensel Dersler Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	58
Tablo 4.1.9. "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 4.1.9."Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 4.1.10. "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 4.2.1. Anket Sorularının Frekans, Yüzde, Standart Sapma ve Aritmetik Ortalama Değerleri.....	62
Tablo 4.3.1.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Cinsiyet Değişkeninin Varyans Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 4.3.1.2.Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	66
Tablo 4.3.2.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Okul Türü Değişkeninin Varyans Analizi Sonuçları.....	68
Tablo4.3.2.2. Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	69
Tablo 4.3.3.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sınıf Değişkeninin Varyans Analizi Sonuçları.....	70
Tablo4.3.3.2. Sınıf Değişkenine Göre Anlamlılık Gösterenlerin Soruların Dağılımı.....	71
Tablo 4.3.4.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 4.3.4.2. "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaplara Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	72
Tablo 4.3.4.3. Anket Sorularının " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba Göre Scheffe Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 4.3.5.1.Öğrencilerin Anket Puanları ile "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Varyans Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 4.3.5.2. "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?"_Sorusuna Verilen Cevaba Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	78

Tablo 4.3.5.3. Anket Sorularının "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Scheffe Analizi. Sonuçları.....	79
Tablo 4.3.6.1.Öğrencilerin Anket Puanları ile "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Varyans Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 4.3.6.2. "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	81
Tablo 4.3.6.3. Anket Sorularının, "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Scheffe Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 4.3.7.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sözel Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 4.3.7.2. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sözel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 4.3.7.3. . Öğrencilerin Sözel Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	86
Tablo 4.3.7.4 Anket Soruları ile Öğrencilerin Sözel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	89
Tablo 4.3.7.5. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sayısal Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 4.3.7.6.Öğrencilerin Sayısal Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	91
Tablo 4.3.7.7.Anket Soruları ile Öğrencilerin Sayısal Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	92
Tablo 4.3.7.8 . Öğrencilerin Anket Puanları ile Dil Dersi Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 4.3.7.9. Öğrencilerin Anket Puanları ile Dil Dersi Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	94
Tablo 4.3.7.10.Öğrencilerin Dil Dersi Tercihine Göre Anlamlılık Gösterenlerin Soruların Dağılımı.....	95
Tablo 4.3.7.11. Anket Soruları ile Öğrencilerin Dil Dersi Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 4.3.7.12. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sanatsal Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları.....	98
Tablo 4.3.7.13.Öğrencilerin Sanatsal Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	98
Tablo 4.3.7.14. Anket Soruları ile Öğrencilerin Sanatsal Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	99
Tablo 4.3.7.15. Öğrencilerin Anket Puanları ile Bedensel Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları.....	100

Tablo 4.3.7.16. Öğrencilerin Anket Puanları ile Bedensel Ders Tercihinin Scheffe Analizi Sonuçları.....	100
Tablo 4.3.7.17. Öğrencilerin Bedensel Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı.....	102
Tablo 4.3.7.18. Anket Soruları ile Öğrencilerin Bedensel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları.....	106

ÖNSÖZ

Kişilerin değişen yaşam koşullarıyla ve karşılaştığı sorunlarla baş edebilmesi, topluma uyum sağlayabilmesi için bazı becerilere ihtiyacı vardır. Bunlara örnek olarak sohbet edebilme, yardım isteyebilme, fikirlerini söyleme, problemleri çözebilme, bir gruba dahil olabilme, hakkını savunabilme, duygularını ifade edebilme gibi davranışlar verilebilir. Bu davranışlar ile insanlar toplumsal düzende bir arada yaşayabilmektedir.

Sosyal beceri başkaları ile olumlu iletişim sağlayan, sosyal çevre tarafından kabul edilen öğrenilmiş davranışlardır. Çocuklarda bu beceriler önce aile sonra okul tarafından kazandırılmaya çalışılır. Bu şekilde topluma uyum ve toplum içerisinde kendini ifade etme becerileri gelişmeye başlar. Okul döneminde çocuğun alacağı eğitimin niteliği önemlidir. Eğitim sisteminin amaçlarından biri gerekli beceri ve tutumları kazanmasını sağlamak, öğrencileri yetenekleri doğrultusunda geliştirmek ve öğrencilerin topluma uyumunu sağlamaktır.

Sosyal beceri kazanmış öğrenciler gelecekteki hayatında daha uyumlu davranışlar sergilemekte, iş hayatında başarılı olmakta, iş arkadaşlarıyla iyi geçinmektedir. Yetersiz sosyal beceri beraberinde birçok sorun getirir. Bireylerde rahat iletişim kuramama, duygu ve düşüncelerini açıkça söyleyememe, herhangi bir gruba dahil olamama, çekingen davranma gibi davranışlar meydana gelir. Bu yüzden okullarda akademik beceriler kadar sosyal becerilerin geliştirilmesi de son derece önemlidir.

Araştırma süresince gösterdiği yardım ve destek için değerli öğretmenim Prof. Dr. Semra ÜNAL'A teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan ve bana güvenen aileme, araştırma süresince moral ve motivasyon kaynağım olan eşim İlyas KAYIŞ' a, fikirleriyle tezime yardımcı olan Mustafa Fatih ÇİÇEK'E, Esra OKUMUŞ'A ve Gülbeyaz MUTLU'YA, anketlerimin yapılmasına yardımcı olan meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Esra ŞAHİN
İstanbul ,2015

ABSTRACT

The Competency of the Secondary Schools in Providing Social Skills

This research was done to analyze " The Competency of the Secondary Schools in Providing Social Skills".

The seventh and eighth grades students of the secondary schools of Kartal and Maltepe Towns of İstanbul City, in 2014-2015 education period consist of the scope of this research. The research was applied on five hundred and fifty eight students within the scope.

Research data was collected through a social skills survey. Data which was obtained by the survey was analysed with the SPSS package software. Frequency and percentage distribution of the data in the first and second parts of the survey were taken; and their arithmetic mean and standard deviation values were found. The "t test" and "the one sided variance analyze" were done to analyze the relations between the questions in the second part of the survey and the data in the first part.

As a result of research; in the findings which were obtained from the school types, class levels, social skills in subjects, no differences were found among the social skill levels of the students. Concerning the selection of the lessons in which social skills are provided, it has been found that the social skill levels are higher for the persons who prefer the language lesson as the first choice compared to the ones preferring them in the lower ranks and for the persons who choose physical education lessons in the lower ranks compared to the ones preferring them as the first choice. Moreover, social skill levels of the female students are higher compared to the male students. Significant relations have been seen between the variables and some of the survey questions.

Key Words: Secondary school, Social skill, Student, Social Activity, Social Competency.

ÖZET

Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliği

Bu araştırma Ortaokulların sosyal beceri kazandırmada yeterliliğini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında, İstanbul ili Kartal ve Maltepe ilçesindeki ortaokullarda okuyan, 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Evren içerisinde bulunan 558 öğrenci uygulamaya alınmıştır.

Araştırma verileri sosyal beceri anketi ile toplanmıştır. Anketle elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Anketin birinci ve ikinci bölümünde bulunan verilerin frekansı ve yüzde dağılımı alınmış, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Anketin ikinci bölümündeki sorularla, birinci bölümündeki verilerin ilişkisini incelemek için t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Araştırma sonucunda; okul türüne, sınıf düzeyine, okuldaki sosyal etkinliklere, okulun sosyal aktivitelerde aldığı ödüllere ve derslerdeki sosyal becerileri geliştirecek etkinliklere göre elde edilen bulgularda, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında bir farklılık bulunmamıştır. Sosyal beceri kazandırılan ders tercihinde, dil dersini ilk sıralarda tercih edenlerin son sırada tercih edenlere göre, bedensel dersi son sıralarda tercih edenlerin ilk sırada tercih edenlere göre sosyal beceri düzeyi yüksek bulunmuştur. Ayrıca kız öğrencilerin sosyal beceri düzeyi erkek öğrencilere göre yüksektir. Anket sorularının bazıları ile değişkenler arasında anlamlı ilişki görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, sosyal beceri, öğrenci, sosyal etkinlik, sosyal yeterlilik

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

İnsan kültürel ve sosyal bir varlıktır. Yaşamı boyunca çevresiyle sürekli etkileşim ve iletişim halindedir. Çevresiyle ilişkisinin niteliği bireyin yaşantısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Toplumda bireyin çevresiyle olumlu ilişkiler kurması, bu ilişkiyi sürdürmesi, kurduğu ilişkiden doyum alabilmesi, duygu ve düşüncelerini iletebilmesi, başkalarının duygularını anlayabilmesi beklenir. Bunları yapabilmesi için bazı becerilere sahip olması gerekir. Sosyal beceriler, bireyin toplum tarafından verilen görevleri yerine getirebilmeleri için sergilemeleri gereken öğrenilmiş davranışlardır (Avcıoğlu,2005).

Sosyal becerinin amacı bireylerin içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Çocuklardaki sosyal beceriler ailesiyle ve arkadaşlarıyla kurdukları ilişkiyle beraber gelişir. Ancak bazı çocuklar bu becerilerden bazılarını kazanamamış olabilir. Bu durum çocukların akranlarıyla olan iletişimini olumsuz etkiler. Okul yaşantısı ve sonraki yaşantılarında da akranları tarafından reddedilmesine sebep olacağı gibi akademik başarısını da olumsuz şekilde etkileyecektir. Çocuğun okul zamanlarındaki sosyal gelişimi onun daha sonraki sosyal davranışlarının temelini oluşturur. Bu yüzden okullarda da sosyal becerinin kazandırılması önemlidir(Avcıoğlu, 2005;Aral ve Durualp.2011).

Ortaokul dönemi ergenliğe denk gelmektedir. Çocuklar bu dönemde kendiyile ve çevresiyle iyi geçinmeye çalışır. Bir gruba dahil olmak önemlidir. Zevklerde, tutumda, ilgi ve alışkanlıklarda olgunlaşma meydana gelir. Çocuklar ergenlik döneminde toplumsal kuralları tam anlamıyla anlayabilir ve uygulayabilir(Dönmezer, 2003).

Ergenlik döneminde bireyler çocukluktan getirdiği tüm alışkanlıkları terk eder. Çocuklar alıngan, hırçın, sorumsuz, karamsar davranışlar sergileyebilir. İlk yıllarda kuralları küçümseme, ukalalık, başkalarını küçümseme de normal sayılan davranışlardandır. Ergenlerin olumsuz davranışları benlik yapısının zorlanmakta olduğunu gösterir. Bu durum normal ve sağlıklı bir kişilik gelişiminin geçici görünümüdür. Ergenlik gibi kritik bir dönemde çocuğun doğru sosyal davranışları kazanması ve olumlu benlik algısına sahip olarak kendine güvenmesi son derece önemlidir. (Kılıççı,2000).

Formel eğitimde sosyal becerilerin geliştirilmesi gelişimsel bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu sürecin arkadaş ilişkilerine ve akademik ortamdaki olumlu etkisi vurgulanmaktadır. Araştırmalara göre sosyal beceri eksikliğinin düşük akademik başarı, anti sosyal davranış, okulu bırakma, alkolizm ve yetişkinlik psikozu gibi olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Ayrıca ergenlerin arkadaş ilişkileri kurmak, kendini anlatma, çatışma çözme, duygularını anlatma ve bunun gibi birçok davranışı göstermekte zorlandığı görülmektedir (Uzamaz,2000).

Eğitim istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışın gelişigüzel kazanılması zor ve pahalı bir yoldur. Bu yüzden bazı davranışların planlı olarak kazandırılması gerekmektedir(Senemoğlu,2005). Okullarda yapılan formal eğitim sosyal becerilerin kazandırılması için güzel bir fırsattır. Öğretmenler öğrenciler için model olmalı ve okul ortamı bu becerilerin kazandırılmasında kullanılmalıdır(Akkök,2003).

Bu araştırmada ortaokulların öğrencilere sosyal becerileri kazandırmada etkisi üzerine etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

1.1.1.Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi "Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliği nedir?" şeklinde belirlenmiştir.

1.1.2. Alt Problemler

Ortaokullarda okuyan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri,

1. Sınıf düzeyine,
2. Cinsiyete
3. Okul türüne,
4. Sosyal beceri kazandırılan ders tercihinine,
5. Okuldaki sosyal etkinliklere,
6. Okulun sosyal aktivitelerde aldığı ödüllere,
7. Derslerdeki sosyal becerileri geliştirecek etkinliklere göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokullarda okuyan 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda ortaokulların sosyal becerileri kazandırmadaki yeterliliğini incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan araştırmanın aşağıda belirtilen alanlarda yarar sağlaması beklenmektedir:

1. Ortaokulların sosyal beceri kazandırmadaki etkililiğini artırmak için bir kaynak oluşturması.
2. Sosyal beceri ile ilgili yeni yapılacak olan araştırmalara yön vermesi.
3. Ortaokulların sosyal becerileri kazandırmada etkililiğini hakkında gerçekçi değerlendirmelerin yapılmasına imkân sağlanması.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

1. Örneklem evreni temsil edecek şekilde alınmıştır.
2. Uygulanan anket veri toplama açısından uygun yeterliliktedir.
3. Örneklemi oluşturan öğrenciler ölçme aracına samimi olarak cevaplar vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. 2014-2015 eğitim öğretim yılı İstanbul ili Kartal ve Maltepe ilçesinde okuyan 7. ve 8. sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
2. Elde edilecek bilgiler sadece uygulanacak ölçekteki sorularla ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma, yapılacak istatistiksel çözümlenmelerle sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Türk eğitim sisteminin yapısına ve tarihçesine, ortaokuldaki öğrencilerin gelişim özelliklerine değinilmiştir. Ayrıca sosyal beceri kavramından, sosyal becerinin özelliklerinden, okulda sosyal becerinin yeri ve öneminden bahsedilmiştir.

2.1.Türk Eğitim Sistemi

Toplumlar, kendilerine uygun insanı kendilerine özgü eğitim süreci içinde yetiştirirler. Bu nedenle, onu tesadüflere ve kültürlemenin gelişigüzel etkilerine açık bırakmamışlardır. Toplumlar, insanlara birlikte yaşamının gerekliliğini anlatmak, toplum bilincini vermek için eğitim sürecinin amaçlarını ve içeriğini belirlemiştir. Bu suretle eğitim bir kamu hizmeti olarak kurumlaşmıştır(Fidan,2012).

Bir toplumun varlığını sürdürebilmesi yetişmekte olan kuşaklara verdiği eğitimin etkililiğine bağlıdır. Toplumlar uygarca yaşamlarını sürdürmek istiyorsa işlevsel eğitim vermek zorundadır. Okullar yüzlerce yıldır bireylere bedensel, zihinsel ve duygusal yönden gelişebilmelerini sağlayabilmek için eğitim hizmeti vermektedir. Hayatın gerçeklerine yönelik işlevsel okul sistemi kuran toplumlar, uygarlık basamaklarında hızla ilerlemiş ve kendilerini oluşturan bireylere iyi yaşam koşulları sunmuştur(Ada ve diğerleri,2013).

2.1.1.Türk Eğitim Sisteminin Tarihi

Türklerde eğitim tarihi bilinen ilk Türk toplumları ile başlamıştır. Bunlar; Hun, Göktürk, Uygur, Karahanlı, Selçuklu, Osmanlı Devletleridir. Eski Türkler buldukları coğrafyada yaşayabilmek için çocuklarına ata binmeyi, ok atmayı, kılıç kullanmayı ve düşmanlarına karşı tedbirli davranmayı çocuklarına öğretmeye çalışmıştır. Türkler İslam dinini benimsedikten sonra İslamiyet'in belirlediği sınırlar içerisinde iyi Müslüman olmak eğitimdeki temel hedef olmuştur(Ada ve diğerleri,2013).

Osmanlı devletinde Müslüman çocukların gittiği eğitim kurumları ilkokul düzeyinde sıbyan mektepleridir. Bu okullarda okuma yazma öğretiminden çok, din ve ahlak bilgilerinin öğretilmesine önem verilmiştir. Sıbyan mekteplerinden sonra gidilen, ortaokul düzeyindeki okullar rüştiyelerdir. Tanzimat dönemiyle birlikte ilkokul ve ortaokul zorunlu olmuştur. Türkçe, lügat, yazı dersleri okutulmuş ve daha sonra tarih, coğrafya, hesap dersleri de okutulmaya başlanmıştır(Ada ve Baysal,2012)

Osmanlı devletinin kalıntıları üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti sosyo-ekonomik ve kültürel yönden çağı yakalamak ve çağın ilerisine geçebilmek için eğitim alanında birçok düzenleme yapmıştır. Türk milli eğitim sisteminin bugünkü yapısı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile şekillenmiştir. Bu kanun eğitim sistemini yasalaştırması bakımından önemlidir. Türk Milli Eğitim sistemi, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, belirli bir amaca göre hazırlanmış programlarla, okulda düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimden oluşmaktadır(Türk,2002; Ada ve Baysal,2012).

Türk Milli Eğitim sisteminde Cumhuriyetin ilanından sonra, eğitimin bütün kademelerinde süreç ve içerik olarak değişiklikler yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra gerçekleşen önemli olayları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Cumhuriyet dönemi başlangıcında ilkokul ve ortaokullar dağınık yapıdaydı. Eğitimde birliği sağlamak amacıyla 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla tüm eğitim kurumları Maarif Vekâletine bağlanmıştır(Ada ve Baysal,2012).
2. 1928 yılında yeni Türkçe alfabe kabul edilmiş ve yeni harflerle halkın okur-yazarlığı arttırılmaya çalışılmıştır(Ada ve Baysal,2012).
3. Yeni Türk alfabesinin kabul edildikten sonra 1929 yılında millet mektepleri açılarak ülke çapında okuma yazma seferberliği başlatılmıştır(Ada ve diğerleri,2013).
4. 1924 Anayasası ile İlköğretim beş yıl zorunlu olarak uygulanmıştır. Devlet okullarında eğitim parasız olmuştur.

5. 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu ile zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılmıştır. Fakat zorunlu eğitim uygulamasına 1997 yılında başlanmıştır. Aynı yıl ilkokul ve ortaokullar birleştirilerek ilköğretim okulu adını almıştır.
6. 2012 yılında 4+4+4 sistemiyle ilköğretim okulları ilkokul ve ortaokula ayrılmıştır. İlkokul 1.2.3 ve 4. sınıfları kapsarken 5.6.7 ve 8. sınıflar ortaokullarda bulunmaktadır.
7. 1997 yılında 8 yıllık zorunlu eğitim uygulamasıyla ilkokul ve ortaokullar birleştiğinden imam hatip ortaokulları kapatılmıştı.2012 yılında çıkarılan 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la birlikte imam hatip ortaokulları yeniden açılmıştır.

2.1.2 Türk Milli Eğitiminin Genel ve Özel Amaçları, Temel İlkeleri

Türk Milli Eğitiminin amaçları Milli Eğitim Temel Kanununa göre hazırlanmıştır.

2.1.2.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amacı

Türk Milletinin bütün fertlerini;

- Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
- İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların,

kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

2.1.2.2. Türk Milli Eğitimin Özel Amaçları ve Temel İlkeleri

Türk eğitim ve öğretim sistemi, genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

Temel İlkeler:

1. Genellik ve Eşitlik: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçlar: Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

3. Yönelme: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yönelmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, orta öğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yönelmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

4. Eğitim Hakkı: Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

5.Fırsat ve İmkân Eşitliği: Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

6.Süreklilik: Fertlerin genel ve meslekî eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

7.Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği: Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlâk ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir. Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

8.Demokrasi Eğitimi: Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasî ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasî olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

9.Lâiklik: Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

10.Bilimsellik: Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmesinin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır. Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddî ve manevî bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

11.Plânlılık: Millî eğitimin gelişmesi iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimi, insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde plânlanır ve gerçekleştirilir. Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve her türdeki örgün ve yaygın, meslekî eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir. Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

12. Karma Eğitim: Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

13.Okul ile Ailenin İş Birliği: Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır. Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

14.Her Yerde Eğitim: Millî eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, iş yerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmî özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığı'nın denetimine tabidir.

2.2.Ortaokul Öğrencilerinde Gelişim

Gelişim çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir. Kendi içinde bütünlük taşıyan ve birbiriyle etkileşim halinde olan gelişim alanlarına ve dönemlerine ayrılmıştır. Gelişim; fiziksel, bilişsel, duygusal, sosyal, ahlaki gelişim ve kimlik gelişimi gibi farklı birçok alanda incelenebilir. Gelişim dönemleri ise doğum öncesi, bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleridir(Senemoğlu,2005).

Ortaokul, çocuklukla yetişkinlik arasında kalan ergenlik dönemine denk gelir. Bu dönemde çocukların gelişim özelliklerini bilmek, onların davranışlarının nedenlerini düşünebilmek, gelişim özelliklerine göre doğru yönlendirebilmek için önemlidir. Çocukların gereksinimleri karşılanarak, çocukların sağlıklı ve dengeli gelişmesine olanak verir(Dönmezer,2003).

Gelişim dönemlerinde yerine getirmesi gereken gelişim görevleri bulunmaktadır. Zamanında yerine getirilen gelişim görevleri kişinin çevresiyle uyumlu ilişkiler kurmasını sağlamakta, başarısız olan her gelişim görevi ise kişinin uyumunda sorun ve güvensizlik durumu oluşturmaktadır. Ergenlik döneminin gelişim görevleri şunlardır(Kılıççı,2000):

- Cinsel rolünü kabullenme ve bu role uygun davranış örüntüleri geliştirebilme.
- Duygusal bağımsızlığını kazanma ve kendisiyle ilgili önemli kararları kendi başına verebilme.
- Akranları tarafından kabul görme ve arkadaşlık, işbirliği, liderlik yeteneğini geliştirebilme.
- Çatışan değerleri uzlaştırma ve kendi yaşına özgü bir yaşam felsefesi geliştirebilme.
- Meslek seçimi için gerekli ön hazırlıkları yapma. Özkimliğine ulaşma ve özkimliğini kabul etme.

Ergenliğin başlama yaşını sosyo-ekonomik durum, sağlık, beslenme ve iklim koşulları büyük ölçüde etkiler. Ayrıca cinsiyet ergenliğe giriş yaşında önemli bir faktördür. Kızların

ergenliğe giriş yaşı erkeklere göre daha küçüktür. Ülkemizde ergenlik kızlarda 10-12, erkeklerde 12-14 yaşları arasında başlar(Yavuzer,2002).

Ergenlik döneminde 12-15 yaş arasına denk gelen ortaokul dönemi, olumsuz bir dönem olarak nitelendirilir. Çocuk bu yaşlarda dengesizlik duygusunu ve karşıtlık duygularını yoğun olarak yaşar(Yavuz,2005).

Çocuğun ergenlik dönemini doğru şekilde geçirebilmesi ve uygun sosyal becerileri kazanabilmesi için gelişimsel özelliklerin bilinmesi gereklidir. Ergenlik dönemindeki bazı gelişim alanları aşağıda açıklanmıştır.

2.2.1.Fiziksel Gelişim

Ergenlik dönemi insan gelişiminin en hızlı büyüme evrelerinden biridir. Çocuğun bedensel gelişimi; zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini etkiler. Ergenlik dönemi bedensel gelişimle başlar zihinsel ve ruhsal gelişimle sona erer (Yavuzer,2002).

Ergenliğin ilk evrelerinde hızlı fiziksel ve hormonal değişim gözlemlenir. Bu dönemde kızlarda östrojen erkeklerde testesteron hormonu salgılanır. Cinsiyet hormonları birincil cinsiyet özelliklerinin(cinsel organların gelişmesi) ve ikincil cinsiyet özelliklerinin(sesin değişmesi, sakal çıkması, göğüslerin büyümesi vb.) oluşmasını sağlarken kemik ve kas yapısında da gelişme hızlanır(Aydın,2008).

Ergenlik döneminde bireylerde fiziksel farklılıklar oluşur. Bu değişim bireylerin benlik algısını etkiler. Ortaokuldaki öğrencilerin bir kısmı kısa boyları ile ilkokul öğrencisine benzerken bazıları ise uzun boyları ve gelişmiş yapılarıyla yetişkin bir insan görünümündedir. Geç olgunlaşan kızlar dışa dönük ve popülerdir. Erken olgunlaşan kızlar daha çekingendir. Sosyal ve kişisel özellik bakımından ortalamanın altında bir görünüm sergilerler. Geç olgunlaşan erkekler popüler değildir fakat daha enerjik ve hareketlidir. Erken olgunlaşan erkekler akranları tarafından daha çok ilgi görür. Dışa dönüktür ve karşı cinsle daha ilgilidir.(Akman ve Erden,1996).

Geç ergenliğe giren bireylerin duygusal uyumsuzluğunun daha fazla olduğu, daha olumsuz bir benlik algısı oluşturduğu tespit edilmiştir. Bireyler reddedilmişlik duygusu hisseder ve daha bağımlıdır. Ergenliğin geç ya da erken olması bu nedenlerden dolayı duygusal, sosyal ve kişilik gelişiminde sorunlara sebep olmaktadır. Sosyal becerileri kazanılması ve gösterilmesi de bu durumlarda daha zordur(Dönmezer,2003).

Çocuğun vücudundaki hızlı değişime uyum sağlaması zordur. Kemik ve kaslarında hızlı büyüme, boy artışı, bazı organlardaki gelişme çocuğun vücut koordinasyonunu sağlarken güçlük çekmesine neden olur. Bu dönemde ergenlerde sakarlık artar(Senemoğlu,2005).

Ergenliğin ilk yıllarında çocuklar dış görünüşünden dolayı utanç ve kaygı duyabilirler. Yüz ve bedenin simetrisinde oluşan değişimlerin geçici olacağı ve bedensel değişimlerinin normal olduğu konusunda bilgilendirme yapılmalıdır. Ergenin bedenini kabul etmesi için gereklidir(Kılıççı,2000).

Bu dönemde öğretmenler öğrencilere karşı daha anlayışlı olmalı, onları dinlemeli ve onları anlamaya çalışmalıdır. Öğrenciler kendilerine güvenmeli ve kendi sorunlarını çözebilmelidir. Okulda, akranları tarafından sevilen birey olmanın, dış görünüşe değil farklı niteliklere bağlı olduğunu gösterecek etkinlikler yapılmalıdır. Öğrencilerin sosyal etkinliklere katılımı sağlanmalıdır(Akman ve Erden,1996).

2.2.2.Bilişsel (Zihinsel) Gelişim

Bilişsel gelişim bireydeki akıl yürütme, düşünme, bellek ve dil gelişimini kapsar. Bilişsel gelişimi Piaget dönemlere ayırmıştır. Ortaokul dönemi soyut işlemler dönemine denk gelmektedir.11-12 yaşlarında başlayan bu dönem ergenliğin sonuna kadar devam eder. Ergenliğin başlangıcından itibaren çocukların düşünce biçimi yetişkinlere benzemeye başlar. Çocuklar bu dönemde varsayımsal akıl yürütme, genelleme yapma, karşılaştırma gibi bilişsel yolları kullanabilirler(Aydın ve diğerleri,2002).

Ergenlik döneminde bireyin düşünce sistemi ve mantığı bir yetişkininki gibidir. Bu evredeki bireyler sorunlara değişik açılardan bakabilirler. Farklı görüşleri benimseyip,

başkalarıyla olumlu sosyal ilişkiler geliştirirler. Bu dönemde bireyler toplumsal yaşama etkin biçimde katılırlar(Aydın,2008).

Piaget soyut düşünmenin işbirliği sonucunda ortaya çıkan sosyalleşme süreci olduğunu ifade eder. Ona göre mantığın gelişebilmesi ve kurulabilmesi için işbirliği önemli bir dizi davranış biçiminin temelidir. Soyut işlemsel dönemin başarılı şekilde gelişebilmesi için işbirliği ve tartışma önemlidir(Yavuzer,2002).

Çocuğun soyut işlemsel döneme geçebilmesi için okul, çocukların bilişsel yeteneklerini geliştirmeyi ve bu yeteneklerin doğru ve iyi şekilde kullanılmasını amaçlar. Öğretmenler öğrencilerin bilişsel yeteneklerini, ne tür etkinliklerle seviyelerini arttırabileceklerini bilmek zorundadır. Çünkü çocukların sahip olduğu potansiyelin ne kadarının gerçekleşebileceği, geçirdiği öğrenme yaşantılarına bağlıdır. Piaget'ye göre beynin biyolojik ve nöro-fizyolojik olgunlaşması soyut işlemsel dönemdeki yeteneklerin ortaya çıkması için yeterli değildir. Yetişkinlerin önemli bölümünün bu düşünme aşamasına ulaşmadığı görüşündedir. Çocuklar için nitelikli sosyal çevre ve uygun öğrenme yaşantılarının oluşturulması önemlidir. Soyut işlemsel dönem kültürün ve eğitimin etkisiyle hızlandırılabilir ya da yavaşlatılabilir (Aydın ve diğerleri,2002;Dönmezer,2003).

Okullar gerçek yaşamın canlı ve dinamik bir kesiti olmalıdır. Bu şekilde çocuk değişik düşünce ve yaklaşımlarla karşılaştığından benmerkezci düşünce biçiminden kurtulur. Sosyal yaşam eğitim sistemine yansıtılarak çocuğun bireyselleşmesi ve sosyal uyumu sağlanmalıdır. Çocuklara kapasiteleri ölçüsünde gelişme imkânı verilmelidir(Aydın,2008).

2.2.3.Duygusal Gelişim

Ergenlik döneminde çocukların ruh hali değişken ve çelişkilidir. Bazen yalnız kalmak isterken bazen bir gruba dahil olmak isterler. Geleceğe karşı bazen coşkulu bazense umutsuz olurlar. Karamsarlık, huzursuzluk, can sıkıntısı, endişe gibi olumsuz duygulara sık sık kapılabilirler(Yavuz,2005).

Çocuğun bu dönemdeki duygusal tepkilerini sağlık, cinsiyet, zekâ düzeyi, okul başarısı gibi faktörler etkileyebilir. Örneğin sağlık durumu kötü olan çocuk aşırı duygusal davranabilir. Bir gruba kabul edilebilmek için çocuk; öfke, kızgınlık, kıskançlık gibi duygularını saklayabilir(Yavuzer,2002).

Kulaksızoğlu'na (1998) göre ergenlik dönemindeki çocukların duygu, davranış ve tutumlarındaki farklılıklar şunlardır:

- 1. Duyguların yoğunluğunda artış:** Üzüntü, sevinç, korku gibi duygularını ifade ederken aşırıya kaçır. Olumsuz duygular el, kol hareketleri, yüz ifadesi, bağırma gibi davranışlarla ifade edilirken heyecan, sevgi gibi duygular ise şiir, günlük yazma gibi davranışlarla ifade edilir.
- 2. Duygularda istikrarsızlık:** Ergenin duygusal değişimi hızlı ve istikrarsızdır. Örneğin bir olaya verdiği tepki bir gün arayla farklılaşabilir.
- 3. Aşık olma:** Erkek ve kızlardaki yakınlaşma başlangıçta aynı grubun içerisinde bulunma isteğidir. Sonraki zamanlarda bireysel ilgiye dönüşür.
- 4. Mahcubiyet ve çekingenlik:** Çocuklar vücutlarındaki orantısız büyümeden dolayı utanç duyarlar. Başkalarından gizlemek isterler.
- 5. Aşırı hayal kurma:** Ergen hayal kurma yolu ile istediği şeyleri düşüncelerine yansıtır. Hayal ile yaratıcı düşünce gelişir. Fakat gerçekleştirilmemiş ya da gerçekleştirilemeyecek istekler olmuş hayal ediliyorsa, hayal ergen için telafi etme aracı haline gelmiştir. Bu da çocuğun hayal kurarak gerçeklerden uzaklaşmasına sebep olur.
- 6. Tedirgin ve huzursuz olma:** Uyaranların etkisine göre ve çocuğun algılayış biçimine göre huzursuzluk miktarı değişir. Örneğin bir isteğinin geri çevrilmesi, arkadaş ortamından dışlanma.
- 7. Yalnız kalma isteği:** Ergen bazen yalnız kalmak isteyebilir. Çalışmaya karşı isteksizlik: Hızlı büyümenin olduğu dönemlerde zihinsel aktivitelere karşı ilgisizlik daha çok görülür. Ergen oyun oynamakta ve ders çalışmakta daha isteksizdir.
- 8. Çabuk heyecanlanma:** Yeni ve alışık olmadığı durumlarda aşırı heyecanlanma olabilir. Heyecanın kontrolü öğrenmeyle kazanılır.

Ergenlik döneminde heyecan biçimleri farklılaşır. Örneğin çocukluk döneminde oyun yüzünden çıkan çatışmalardan dolayı öfke duyarken, ergenlik döneminde sosyal etkenler yüzünden öfke ortaya çıkar. Ergenlikte en çok karşılaşılan heyecan biçimleri korku, endişe, öfke, duygusal kırıklıklar, ruhsal zorlanmalardır(Yavuzer,2002).

Ergenin yaşadığı huzursuzluk, karamsarlık, endişe gibi duygusal karmaşanın yaşa özgü bir durum olduğunu anlatacak ebeveyne ihtiyacı vardır. Yargılamadan, küçümsemeden dinlenmesi gereklidir. Engellenmişlik duygusu ya da kısıtlanma ergenin gergin olmasına neden olur. Eleştirme, kıyaslama, küçük düşürme gibi davranışlar yüzünden ergen ailesi ve çevresiyle çatışabilir(Kulaksızoğlu,1998).

2.2.4.Kişilik Gelişimi

Bireyi diğerlerinden farklı kılan, tutarlı olarak sergilenen, bireye özgü özelliklerin tümüne kişilik denir. Ergenlik döneminde çocuklardan kendilerine özgü olumlu bir kimlik geliştirmesi beklenir(Aydın ve diğerleri,2002).Çocuklar bu dönemde düşünce sistemindeki değişiklikler, cinsel rollerdeki değişimler ve meslek seçimine yönelim yüzünden kimlik bocalaması yaşarlar(Akman ve Erden,1996).

Bu dönemde çocuk kendi düşünce ve inançlarının en doğrusu olduğunu, herkesin kendisini izlediğini ve eleştirdiğini düşünür. Çevresindekilerin düşüncesine çok önem veren çocuk ben-merkezci düşünce ile kendini herkesten daha akıllı zanneder. Benmerkezcilikten uzaklaşması ve olumlu bir kimlik geliştirebilmesi için, çocuğun etrafında kendine model alacağı bir yetişkin olmalıdır. Güvendiği, sevdiği, onu eleştirmeyen bir ebeveyn kimlik karmaşasını atlatmasına yardımcı olacaktır(Akman ve Erden,1996).

Ergenin topluma uyumunu sağlayan gelişim görevlerinden birisi toplumun belirlediği cinsiyet rollerini benimsemektir. Çağın değişmesiyle beraber cinsiyet rolleri farklılaşmıştır. Fakat bu konuyla ilgili toplumda var olan kalıp yargılar yüzünden, ergenler kimlik kazanmaya çalışırken güçlük çekmektedir. Örneğin eskiden ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumlulukları kadınlar üstlenirken, kadının da iş hayatına katılmasıyla bu sorumluluk

erkeklerle paylaşılmaya başlanmıştır. Bunun gibi örnekler verilerek, erkek ve kadınların bazı özelliklere ortak sahip olabileceği açıklanmalıdır(Akman ve Erden,1996).

Ergenlik dönemi olumlu geçerse, ergen olumlu bir benlik oluşturur ve kendine uygun olan mesleği seçebilir. Kendine güvenen, başarılı bir kişilik oluşturur. Bu dönem atlatılmazsa, rol karmaşası gelecek dönemlerde de devam eder.(Senemoğlu,2005).

Ortaokul öğretmenleri, bu dönemde gerçekleşen psikolojik ve hormonal değişiklikler hakkında, açıklamalar ve tartışmalar yaparak öğrencilere yardımcı olabilir. Mesleğe yönelimin ilk aşaması olan ortaöğretim kurumlarına geçiş için okul bilgilendirmeleri yapılabilir.

2.2.5.Ahlak Gelişimi

Ahlak; uymakla sorumlu olduğumuz iyi davranışlar ve toplumsal kurallardır. Ahlakla ilgili psikoanalitik kuram, öğrenme kuramı ve zihinsel ahlak gelişimi kuramlarından bahsedilmektedir. Zihinsel ahlak gelişiminin kuramcılarında Piaget ve Kohlberg ahlaki davranışların bilişsel gelişme ve yaşla olgunlaştığını savunmaktadır(Kulaksızoğlu,1998).

Ahlak gelişimiyle ilgili en kapsamlı kuram Kohlberg'in ahlak gelişimi kuramıdır. Ona göre birey karşılaştığı bir durumda ahlaki yargıda bulunur. Bireyin verdiği tepki ahlak anlayışını belirler. Kohlberg ahlak gelişimini gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası dönem olmak üzere üçe ayırmıştır. Bu dönemlerden birini atlayarak diğerine geçmek mümkün değildir. Ortaokul dönemi geleneksel ve gelenek sonrası döneme denk gelir(Aydın ve diğerleri,2002).

Gelenek öncesi düzeyde birey kendi ihtiyaçlarını ön planda tutar. Geleneksel düzeyde birey, toplumun beklentilerine uygun davranışlar sergiler. Gelenek sonrası dönemde ise insan haklarını gözeten yargılarda ve davranışlarda bulunur. Ahlaki prensipler geneldir. Eşitlik, adalet ve insan haklarını korumak temel amaçtır(Akman ve Erden,1996).

Çocukların ahlaki davranışları gelişim dönemlerine göre farklılaşır. Ergenlik döneminde gelenek sonrası düzeye ulaşabilmek için çocukların soyut düşünebilmesi gerekir. Soyut

işlemsel döneme ulaşabilmek için çocuğun öğrenme yaşantıları düzenlenmelidir. Bunun için ebeveynler, öğretmenler gibi çocuğun çevresindeki yetişkinlerin ahlak gelişimini destekleyici tutum içerisinde olmaları gerekmektedir(Akman ve Erden,1996).Okulda ahlaki gelişimi destekleme adına bazı ahlak kurallarıyla ilgili tartışmalar yapılabilir. Kuralların beraber oluşturulabileceği, önceden oluşturulan kuralların ortak kararlarla değiştirilebileceği fark edilir. Ahlaki ikilemleri tartışırken çocuğun farklı bakış açılarını görebilmesini de sağlar. Örneğin kopya çekmek, sigara içmek, okuldan kaçmak gibi davranışlar tartışma konusu olabilir(Aydın ve diğerleri,2002).

2.2.6.Sosyal Gelişim

Çocuğun yaşamında sosyal gelişimin önemi büyüktür. Sosyal gelişim, çocuğun içinde yaşadığı toplumun kurallarını ve değerlerini benimsemesi, topluma uyum sağlayabilmesidir. Çocuk yaşadığı toplumun kurallarını ve değerlerini ailesinden öğrenir. Kendi gereksinimleri ile toplumun beklentileri arasında denge kurmaya çalışır(Dönmezer,2003).

Ergenlik döneminde gerçekleşen deneyimlerle sosyal uyum kazanılmaya başlanır. Çocukça davranışların yerini olgun davranışlar alır. Birey ait olduğu gruba uymak için çaba harcar. İlgil ve isteklerini bulunduğu grubun standartları ile değerlendirir. Amacı kendini gruba kabul ettirmektir. Arkadaş grubu, çevresindeki insanlar ve aile ile ortak düşünce, tutum, kültür ve davranış geliştirir. Özdeşleşme ile ekonomik, toplumsal ve kültürel özellikler kişiliği oluştururken, toplumsal ilişkilerin temeli olan özerklik ve sorumluluk kavramları gelişir(Yavuzer,2002).

1. Sosyal gelişim hem çocuğun topluma uyumunu sağlar, hem de çocuğu bireyselleştirir. Sosyalleşme çocukların belli bir grubun üyesi olduğu, grubun değerleri, davranışları, inançları hakkında bilgi sahibi olduğu, toplumun istekleri doğrultusunda davranışlarını düzenledikleri ve toplumda kabul edilebilir birey haline geldikleri süreçtir. Başarılı bir sosyalleşmenin sonucunda sosyal, cinsel ve bilişsel yeterlilik, cinsiyet kimliği, başarı kazanılırken, ahlak da gelişir(Akman ve Gülay,2009).

Sosyalleşme üç sosyolojik ilkeye dayanır:

2. Birey sosyal davranışı, toplumdaki bireylerle etkileşimi sırasında kazanır.
3. Bireyin ne öğreneceğini yaşadığı toplumun kültürü belirler.
4. Bireyin öğrenme süreci, sosyal organizasyona aktif şekilde katıldığında tamamlanır(Yukay 2006, Akt.Akman ve Gülay,2009).

Çocuğun sosyal yaşantılara karşı verdiği tepki biçimi, başkalarıyla nasıl iletişim kurduğu yaşamının ilk yıllarındaki deneyimlerine bağlıdır. Çocuğa sunulan olanaklar, bu olanakları değerlendirme için duyduğu isteklendirme, öğretmen ve ebeveynlerin rehberliği bu deneyimleri etkiler. Deneyimler çocuğun sosyalleşmeyi öğrenmesini, grup içerisindeki yerini ve sosyal gelişimini etkilediğinden önemlidir(Çubukçu ve Gültekin,2006).

Milli eğitim sistemimizin amaçlarından biri çocuğun sosyal uyumunu sağlamak, toplumun beklentisine uygun sosyal davranış ve becerileri kazanmasını sağlamaktır. Çocukların yaşadığı çevreye uyum sağlaması başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürebilmesi için gereklidir. Bu yüzden eğitim sisteminde akademik becerilerin yanında sosyal becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Kendini ifade etme, çevre tarafından kabul görme, sosyal bağımsızlık gibi becerilerin kazandırılmasındaki amaç sosyal davranışları geliştirmektir(Aral ve Durualp,2011).

Dönmezer (2003)'e göre sosyal davranış çeşitleri şunlardır:

1. **Sempati:** Toplumsal ilişkilerde sempati ve dostluk gibi duygular önemlidir. Neşe, sevgi, üzüntü, endişe, mutluluk gibi duygulara karşı duyarlı olmak yakın ilişkiler kurmayı sağlar. Çocuğun sempati duyabilmesi için karşısındakinin davranışlarını kavrayabilmesi, olayı duyguları ile tartabilmesi ve bu duygusunu sözel ve davranış olarak gösterebilmesi gerekir. Bunun için çocuğun zihinsel olarak gelişmesi ve benzer bir olay yaşaması gerekir.
1. **Dostluk:** Çocuklarda bağımsızlık arttıkça daha yardımsever olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum çocukların dostça davranışları, düşmanca davranışlardan daha çok gösterdikleri sonucunu ortaya koyar.
2. **Rekabet:** Bazı çocuklarda rekabet duygusu kuvvetliken bazılarında zayıftır. Rekabet eğilimleri farklı olsa da okul, çocukları rekabete iter. Okulda rekabet ilgi

bilgi edinmede bir artış görülür. Fakat bu rekabetin öğrenme sevgisini azaltmaması, öğrenilenlerin niteliğini azaltmamalıdır.

- 3. Liderlik:** Çocukların arkadaşlarında liderlik niteliği taşıyan davranışlar görülür. Liderlik, lider olan kişinin niteline ve yönetilen kişilerin bulunduğu ortama bağlı olarak ortaya çıkar. Belli bir grupta liderlik yapan çocuk, başka bir grupta liderlik yapamayabilir ya da lider olarak istenmeyebilir. Okullar, çocukların liderliğini geliştirmek için farklı öğretmenlerle ve öğretim programlarıyla eğitim görmesine olanak sağlamalıdır.

Bilişsel gelişimin yanında okulun çocuklara kazandırması gereken sosyal beceriler vardır. Bunlardan en önemlileri; kişisel bağımsızlık kazanma, yaşlılarıyla iletişimin uyumlu olması ve cinsiyet rollerini öğrenmektir. Çocuklar ergenlik döneminde bu sosyal görevlerini yerine getiremediklerinde gelecekteki sosyal davranışları olumsuz etkilenir. Bu bireylerin ileriki yaşlarda sosyal ve duygusal sorunlarla karşılaşma ihtimali fazladır(Çubukçu ve Gültekin,2006).

Sosyal gelişim fiziksel, bilişsel, duygusal gelişime paralel olarak gelişir. Kişilik, cinsiyet, zekâ gibi genetik etmenlerin yanında çevresel etmenlerden de etkilenir. Bu çevresel etkenler şunlardır:

- **Aile ilişkileri:** Çocuğun yetiştiği ailenin kültürel yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik durumu ve ailenin çocuğa karşı gösterdiği davranışlar çocuğun sosyal gelişimini etkiler.
- **Arkadaşlık:** Çocukların akranlarıyla olan iletişimi sosyal beceriler kazanmasını sağlar. Çocuklar arkadaşlarıyla ilişkilerinde paylaşmayı, işbirliğini, liderliği, sorumluluk almayı, toplumsal kuralları öğrenir.
- **Gruba katılma:** Arkadaş edinme sosyal bir gereksinimdir. Çocukların arkadaş gruplarında sosyal uyumu artar. Çocukların çekingenliği azalır, girişkenliği ve kendilerine olan güveni artar.
- **Tartışma:** Çocuklar hayal kırıklıkları, dikkat çekme, ilgi odağı olma gibi nedenlerden dolayı tartışma çıkarabilir.
- **İşbirliği:** Toplumsal yaşamda işbirliği önemlidir. Çocuğun ailesiyle ve arkadaşlarıyla olan ilişkisi güven ve işbirliği ortamı sunabilir.

- **Rekabet:** Okul rekabet kaynağı olmasa da çocukları rekabete iter. Çocuğun arkadaş grubuna kendini kabul ettirmek için, başkalarıyla rekabet halinde olduğu görülür.
- **Kız-erkek ilişkileri:** Ergenlik döneminde kızlar ve erkekler birbirinin ilgisini çekerler. Aralarında romantik duygular gelişmeye başlar(Aral ve Durualp,2011).

Ergenlikte çocuğun uğraşması gereken sorunlar vardır. Çocuk bu sorunları çözemediğinde mahcup olur ve bu sorunlara ilgisizleşir. Ayrıca çocuklar ergenlik döneminde bağımsızlaşma isteği duyarlar. Sosyal yönden gelişme arttıkça bağımsızlık isteği de artar. Bu istek her zaman olumlu yönde değildir. Bazı çocuklarda yasalara ve sosyal düzene karşı suç işleme eğilimi görülebilir(Dönmezer,2003).

Çocuklar bir gruba dahil olabilmek için kötü davranışlar ve alışkanlıklar edinebilir. Sigara, alkol, uyuşturucu gibi bağımlılık yapan alışkanlıkların yanında hırsızlık, yalan söyleme, şiddet gibi davranışlar da görülebilir. Bu dönemde arkadaşlara bağımlılık ön plandadır(Yavuz,2005).

Öğretmenler bu dönemde öğrencilerine olan davranışlarına dikkat etmelidir. Utangaç, çekingen, içe kapanık olan çocukların üzerinde durulmalı, hırsızlık, şiddet ve yalancılık gibi davranışlara karşı önlem alınmalıdır. Çocukların enerjilerini atabilecekleri sosyal etkinliklere yer verilmelidir. Bu dönemde öğrencilere rehberlik etmek önemlidir(Dönmezer,2003).

2.3.Sosyal Beceriler

Bireyin toplumsal yaşamı için önemli olan sosyal becerilerin neler olduğu ve bunun niteliği psikolojinin 1900'lü yılların başından beri üzerinde durduğu bir konudur. Bu becerilerle ilgili ilk bilimsel çalışmayı William James yapmıştır. James'in Psikolojinin Prensipleri adlı kitabında bireylerin sosyal ilişkilerinde birçok sosyal benliğinin bulunduğu açıklanmıştır. Kitapta sosyal benliğin sosyal ilişkilerimizdeki davranışlarımızı belirttiği ifade edilmektedir(Bacanlı,1999,Akt. Uzamaz,2000).Topluma uyumu sağlayan bu davranışlar daha sonra sosyal beceri olarak adlandırılmıştır.

Eğitimde adı çokça duyulmaya başlayan ve birçok araştırmaya konu olan sosyal beceri kavramı ile ilgili birbirine benzer birçok tanım bulunmaktadır.

2.3.1.Sosyal Becerinin Tanımları

Bireyler toplum içerisinde belli rol ve görevleri yerine getirebilmek için bir takım becerilere ihtiyaç duyarlar. Kişilerin kendini ifade etmesi, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurması, sorunlarla baş etmesi gibi başkaları tarafından olumlu karşılanmasını sağlayacak öğrenilmiş davranışlara sosyal beceriler denir(Avcıoğlu,2005).

Eliot ve Gresham (1990) sosyal beceriyi, bir kişinin sosyal olarak kabul edilmeyen davranışlardan kaçınarak etkileşimlerini sağlayan, sosyal olarak öğrenilmiş kabul edilebilir davranışları olarak tanımlamıştır (Akt. Seven ve Yoldaş,2007).

Kelly'e (1982) göre sosyal beceriler, insanlarla kurulan iletişimde olumlu pekiştirecek alacağımız öğrenilmiş davranışlardır.

Marlowe(1986) sosyal becerileri, kişiler arası durumlarda, kişinin kendisi dahil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun davranma yeteneği olarak tanımlamaktadır(Akt. Genç,2005).

Sorias (1986) kişilerin duygularını uygun şekilde açıklayabilmesini sağlayan, istemediği durumlarda geri çevirmesini, gerektiğinde yardım isteyebilmesini, kendini savunabilmesini sağlayan davranışları sosyal beceri olarak tanımlamıştır(Akt. Aral ve Durualp 2011).

Yüksel'e (2009) göre sosyal beceriler, bireyin çevresiyle olumlu ilişkiler kurmasını, kurduğu bu ilişkileri sürdürebilmesini, olumlu ve olumsuz duygularını uygun bir şekilde anlatabilmesini, kişisel haklarını savunabilmesini, gerektiğinde başkalarından yardım isteyebilmesini, uzlaşma becerisine sahip olmasını, stres yaratan durumlara başa çıkabilmesini ve problem yaratan durumları çözebilmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır.

Hersen ve Eisler (1976), bireyin bulunduğu çevrede karşılaştığı insanlarla, başarılı etkileşim kurma yeteneğini, sosyal beceri olarak adlandırmaktadır(Akt: Bacanlı,2012).

Sosyal beceriyle ilgili bu tanımların ortak noktaları bulunmaktadır. Cartiedge ve Milburn (1983) sosyal beceriyi beş ortak öge şeklinde sıralamıştır:

1. Bireyin yaşadığı toplumda, başkalarından gelecek olumsuz tepkileri engelleyen ve olumlu tepkiler almasına yol açan davranışlardır.
2. Öğrenilmiş davranışlardır.
3. Amaca yöneliktir.
4. Duruma özgüdür. Farklı sosyal ortamda değişen davranışlardır.
5. Gözlenebilen becerilerin yanı sıra gözlenemeyen duyuşsal ve bilişsel becerilerden oluşur(Akt. Stanley 2009).

Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin (1983) sosyal beceriyi yedi ortak öge şeklinde sıralamıştır:

1. Sosyal beceriler öğrenme yoluyla kazanılır.
2. Sözel ve sözel olmayan davranışlar içerir.
3. Etkili ve uygun iletişimi başlatmayı ve etkileşime uygun tepki vermeyi sağlar.
4. Sosyal ödülle etkililiği artar.
5. Çevreyle bireyin etkileşimi sonucu oluşur.
6. Bireyin ve çevrenin özelliklerinden etkilenerek şekillenir.

7. Becerilerdeki eksiklik, yapılan değerlendirmelerde ortaya çıkabilir ve eğitimle geliştirilebilir(Akt. Akman ve Gülay,2009).

Sosyal beceriler; arkadaş kabulü, sosyal geçerlilik ve davranışsal beceriler temel alınarak açıklanmaktadır. Arkadaş ilişkileri temel alındığında, arkadaşları arasında kabul gören ve popüler olan çocukların sosyal becerileri yeterli olarak görülmektedir. Fakat popüler kabul edilen çocukların hepsinde belirtilen sosyal becerilerin bulunmadığı bilinen bir gerçektir. Sosyal geçerlilik temel alındığında, sosyal ortamda uygun ve kabul edilen davranışlar sergilemesini sağlayan, önemli sonuçları yordayan becerilerdir. Davranışsal beceriler temel alındığında ise bireyin içinde bulunduğu duruma uygun davranışlar sergilemesini ve olumsuz sonuçlar almasını engelleyen becerilerdir. Buna iletişim, paylaşma, göz kontağı kurma, etkileşimi başlatma, sürdürme ve sonlandırma gibi beceriler örnek olarak verilebilir. Bu üç durumda da sosyal yeterliliğe vurgu yapılmıştır. Sosyal beceri anlamında yeterli olan bireyler rahat etkileşim kurarlar ve bunun sonucunda olumlu tepkiler alırlar(Stanley,2009).

Sosyal beceriyle ilgili tanımlar ve ortak noktalar incelendiğinde, sosyal becerilerin sosyal ilişkileri olumlu yönde etkilediği ve bu yüzden toplumsal ilişkilere yön verdiğini, ayrıca bireyin kendini ifade etmesini sağladığı söyleyebiliriz.

Bu tanımlamalarla beraber, sosyal becerileri oluşturan birçok özellik sınıflandırılmıştır.

2.3.2.Sosyal Becerinin Özellikleri ve Sınıflandırılması

Sosyal becerinin tanımlanmasındaki çeşitlilik, sosyal becerilerin sınıflandırmada da görülmektedir.

Akkök (2003) sosyal beceri altı gruba ayırmıştır:

- 1. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri:** Dinleme, konuşmayı başlatma, konuşmayı sürdürme, soru sorma, teşekkür etme, kendini tanıtmaya, başkalarını tanıtmaya, iltifat etme, yardım isteme, bir gruba katılma, yönerge verme, özür dileme, ikna etme.

2. **Grupla Bir İşi Yürütme Becerileri:** Grupta iş bölümüne uyma, grupta sorumluluğunu yerine getirme, başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma.
3. **Duygulara Yönelik Beceriler:** Kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma, sevgiyi ve iyi duyguları ifade etme, korku ile başa çıkma, kendini ödüllendirme.
4. **Saldırgan Davranışlarla Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler:** İzin isteme, paylaşma, başkalarından yardım isteme, uzlaşma, kızgınlığı kontrol etme, hakkını koruma ve savunma, alay etmeyle başa çıkma, kavgadan uzak durma.
5. **Stres Durumlarıyla Başa Çıkma Becerileri:** Başarısız olunan bir durumla başa çıkma, grup baskısıyla başa çıkma, utanılan bir durumla başa çıkma, yalnız bırakılma ile başa çıkma.
6. **Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri:** Ne yapacağına karar verme, problemin nedenlerini araştırma.

Calderalla ve Merrell çocuk ve ergenlerle yürütülmüş bir araştırılmanın sonucunda, çocuk ve ergenlerde sosyal beceriyi beş gruba ayırmıştır:

1. **Akranlarla İlişkili Beceriler:** Arkadaşlarını taktir etme, ihtiyaç duyduğunda arkadaşlarından yardım isteme ya da onlara yardım etme, arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma, arkadaşlarının haklarını savunma, arkadaşlarının duygularına duyarlı olma, akranlarıyla yaptığı çalışmalarda lider olma, kolay arkadaşlık kurma, espri anlayışına sahip olma.
2. **Kendini Kontrol Etme Becerileri:** Kızgınlığını kontrol etme, problem karşısında soğukkanlı olma, kurallara uyma, sınırları kabul etme, olumlu eleştiriler alma, başkalarının eleştirilerini kabul etme.
3. **Akademik Beceriler:** Bağımsız olarak çalışma, bağımsız olarak görevlerini başarma, yönergeleri dinleme ve uygulama,
4. **Uyum Becerileri:** Talimatlara uyma, kuralları takip etme, eşyalarını paylaşma, sorumluluklarını yerine getirme, yapıcı eleştiriye uygun tepkide bulunma.
5. **Atılganlık Becerileri:** Başkalarıyla konuşmak için girişimde bulunma, oyun oynamak için arkadaşlarını davet etme, kendisi için güzel şeyler yapma ve söyleme, kendinden emin olma, yeni insanlara kendini tanıtmaya, duygularını ifade etme,

çalışmalara ve gruba uygun şekilde katılma gibi beceriler yer almaktadır(Akt. Avcıoğlu 2005).

Rinn ve Markle sosyal becerileri dört gruba ayırmıştır:

- 1. Kendini Açıklama Becerileri:** Hislerin ve düşüncelerin açıklanması, kendiyle ilgili olumlu duygularını ifade etme.
- 2. Destekleme Becerileri:** Başkasına karşı olumlu duygularını ifade etme, vme.
- 3. Hakkını Savunma Becerileri:** İstemediği durumlara hayır diyebilme, istekte bulunma, uygun olmayan istekleri kabul etmeme.
- 4. İletişim Becerileri:** Problemleri konuşarak zzme(Akt. Avcıoğlu 2005).

Riggio (1986) sosyal becerileri altı gruba ayırmıştır:

- 1. Duyuşsal Anlatımcılık:** Bireylerin sözel olmayan iletişim becerilerini, duyuşsal durumlarını ifade etme becerilerini ve sözel olmayan mesajları gönderme becerilerini ifade etmektedir.
- 2. Duyuşsal Duyarlılık:** Sözel olmayan mesajları doğru anlama ve yorumlama, duygudaşlık kurma becerileridir.
- 3. Duyuşsal Kontrol:** Duyularla ilgili sözel olmayan tepkileri ortama ve zamana göre düzenleyip kontrol edebilme becerileridir.
- 4. Sosyal Anlatımcılık:** Konuşmayı başlatma ve sürdürme gibi sözel anlatım becerilerini ifade eder.
- 5. Sosyal Duyarlılık:** Sözel mesajlara duyarlı olma, anlama, yorumlama ve uygun sosyal davranışları gerçekleştirme becerileridir.
- 6. Sosyal Kontrol:** Sosyal ortamlara uygun davranma, kendini ayarlama, uyum sağlama becerileridir(Akt. Seven ve Yoldaş 2007).

Goldstein ve arkadaşları (1980) sosyal becerileri altı gruba ayırmıştır:

- 1. Başlangıç sosyal beceriler:** Dinleme, konuşma, soru sorma, konuşmayı başlatma, teşekkür etme.
- 2. İleri sosyal beceriler:** Yönerge verme, yönergeye uyma, yardım isteme, özür dileme, başkalarını ikna etme.

- 3. Duygularla başa çıkma becerileri:** Duygularını fark etme ve ifade etme başkalarının duygularını anlama, korkularıyla baş etme, başkalarının öfkesiyle baş edebilme, sevgiyi ifade etme, kendini övme ve ödüllendirme.
- 4. Saldırganlığa alternatif beceriler:** Başkalarına yardım etme, kendini kontrol edebilme, kavga etmekten uzak durma, alay etmeye karşılık verme, çatışmaktan kaçınma, haklarını savunma, paylaşma.
- 5. Stresle başa çıkma becerileri:** Oyun sonrası sportmenlik, şikâyet etme, terk edilmekle baş etme, başarısızlığa tepki verme, grup baskısıyla başa çıkma.
- 6. Planlama becerileri:** Hedef belirleme, karar verme, bilgi toplama, sorunun nedenini bulma, konu üzerinde yoğunlaşma (Akt. Bacanlı,2012).

Sargent(1991) sosyal becerileri yedi gruba ayırmıştır: Sınıfla ilgili beceriler, okulla ilgili beceriler, kişisel beceriler, etkileşim kurma becerileri, işle ilgili beceriler, toplumla ilgili beceriler ve işle ilgili beceriler. Her gruptaki becerileri ilköğretim, ortaöğretim ve lise dönemlerine göre gelişimsel olarak sıralamıştır(Akt. Çiftçi ve Sucuoğlu,2012).

Stephens(1978), Carledge ve Milburn(1986) sosyal becerileri dört grupta toplamıştır: Bireyin kendisiyle ilgili beceriler, çevresiyle ilgili beceriler, görev ile ilgili beceriler, kişiler arası iletişimle ilgili beceriler(Akt. Çiftçi ve Sucuoğlu 2001).

Elksnin ve Elksnin (1998) sosyal becerilerin, kişiler arası davranışlar, benlikle ilgili davranışlar, akran kabulü ve iletişim becerileri olmak üzere dört öğeden oluştuğunu açıklamıştır(Akt. Aral ve Durualp 2011).

Sosyal beceriler farklı şekillerde sınıflandırılmış olsa da temelde aynı becerileri içermektedir. Sınıflandırmada bireyin kendisiyle ve sosyal çevresiyle uyumu göz önünde bulundurulmuştur. Bireysel açıdan benlik saygısı, duyguları ifade etme ve öz denetimden bahsedilirken, sosyal çevre açısından problem durumlarıyla baş edebilme, iletişim kurma ve devam ettirme, grup içerisinde kabul görme ve grupça bir işi yürütme gibi becerilerden bahsedilmiştir. Sınıflandırma sosyal gelişimin yanında bilişsel ve duyuşsal gelişime de yer verilmiştir(Akman ve Gülay 2010).

Sosyal becerileri tanımlamaları ve sınıflandırmaları göz önünde bulundurarak işlevlerine göre beş grupta toplayabiliriz:

1. Sosyal beceriler bireyler arasındaki etkileşimi artırır.
2. Sosyal beceriler etkileşimi ve iletişimi sürdürmeyi sağlar.
3. Sosyal beceriler problem yaratan durumlarla mücadele etmeye yardımcı olur.
4. Sosyal beceriler çatışma çözmeyi amaçlar.
5. Atılgan davranışlar sosyal beceriler içinde yer alır(Akt. Bacanlı 2008).

2.3.3.Sosyal Beceri Modelleri

Sosyal becerilerin özellikleri ve neler olduğu ile ilgili birçok görüş vardır. Bu yüzden sosyal becerinin kapsamı, yapısı, içeriği ve kuramsal temelleri gibi birçok özelliğini içeren kuramsal modeller belirlenmiştir. Bunlardan bazıları:

1. Motor sosyal beceri modeli
2. Üretici sosyal beceri modeli: İnsan davranışı modeli ve sosyal öğrenme modeli
3. Üç sistem yaklaşımı
4. Kendini ortaya koyma yaklaşımı(Bacanlı 2012).

2.3.3.1.Motor Sosyal Beceri Modeli

Argyle (1967) sosyal becerilerinin motor beceri olduğunu belirtmiş ve sosyal beceriyle motor becerilerin benzerliklerini listelemiştir:

- İki beceri türünün de amaçları ve alt amaçları vardır.
- İki beceri türü de uygun ipuçlarını görme, işitme, dokunma ve kinestezi algılarını kullanarak değerlendirir.
- İki beceri türünde de çevreden gelen uyarılar merkezi sinir sisteminin ilgili bölümünde değerlendirilerek, sosyal öğrenmeyle kazanılmış olan eylem planına dönüştürülür.
- Merkezi sinir sisteminde oluşan eylem planlarının davranışa dönüşebilmesi için tepki organlarına uyarı gönderilir. Merkezi sinir sisteminin görevi planlamak iken tepki organlarının görevi başlatmak ve kontrol etmektir.

- Yapılan davranışlar geri dönüt bildirilerek pekiştirilir. Bu durumda klasik koşullanma kuralları kullanılır.
- Verilen tepkiler bazı zamanlarda uygun görülürken bazı zamanlar uygun görülmebilir.

Tüm bu ortak noktalara rağmen sosyal becerilerin farklı özellikleri vardır. Sosyal becerilerde başka kişilerle iletişim kurmaya istek duyulur. Bunun için kişiler arasında güven ortamı oluşmalıdır. İletişimi sürdürmek için etkileşimin devam etmesi gerekir. İletişimin devamı için emir verme ve ödüllendirme kullanılmalıdır. Bu yüzden ilişkinin güdüleyici özellikte olması önemlidir. Bireyin, başkalarının kaygı ve endişelerini azaltma isteği ve karşıdaki kişide oluşturduğu izlenime ilgi de sosyal becerilerde bulunup motor beceriler de bulunmayan özellikler ve ihtiyaçlardır(Bacanlı 2012).

2.3.3.2.Üretici Sosyal Beceri Modeli

Trower (1982) üretici modelinde, insan davranışı modelini ve sosyal öğrenme modelini temel almıştır(Bacanlı 2012).

2.3.3.2.1.İnsan Davranışı Modeli

Bu modelde insan davranışlarındaki düzenlilik iki insan anlayışına dayanmaktadır:

1. Güçlerin itme ve çekmelerine cevap veren bir nesne olarak insan,
2. Kendi davranışını yönlendiren bir araç olarak davranan insan.

Bu anlayışlar, insanın davranışına amaç ve hedefleri getirir. Kişi davranışlarını bilinçli şekilde sürdürdüğünden Harre ve Secord'un bu modeli, bilişsel modeldir. Planlar, kurallar, davranışlar ve etkinlikler farkında olarak yapılmaktadır(Trower 1982, Akt. Bacanlı,2012).

2.3.3.2.2.Sosyal Öğrenme Modeli

Trower (1982), Mischel'in sosyal öğrenme modelini ele almıştır. Mischel kişinin genelde hangi özelliklere sahip olduğundan ziyade belli durumlarda kişinin yapılandırdıklarının daha önemli olduğunu iddia etmiştir. Bu duruma öneri getirmiştir:

- Kişi bir davranışı ya da olayı doğrudan ya da gözlemleyerek öğrenme yoluyla bilgi edinir. Bu sürecin sonunda bilişsel ve davranışsal yapılandırma yeterlilikleri geliştirir.
- Kişiler olayları farklı şekillerde kodlayabilir. Bilgiyi oluşturdukları şemalar kendilerine özgüdür. Buna kodlama stratejileri ve kişisel yapılar denir.
- Kişinin davranışlarının sonuçları hakkındaki beklentileri önemlidir. Bu beklentiler ikiye ayrılır: Davranış-sonuç ilişkisiyle ilgili beklentiler ve uyarıcı-sonuç ilişkisiyle ilgili beklentiler.
- Kişinin uyarıcı tercihleri ve muhalefetlerinin dikkate alınması gerekir.
- Kişiler belirledikleri hedeflere ne derece ulaştıklarına dair kendilerini eleştirirler. Buna kendini düzenleyici sistemler ve planlar denir.

Mischel'in modelini inceleyen Trower (1982), model üzerinde düzenleme yapmıştır. Bu modele göre kişi iç ve dış olayları gözlemleyerek standartlarla karşılaştırmaktadır. Eğer performansıyla standartlar arasında uyum sağlanmadıysa, uyumu sağlayacak şekilde davranışı düzenlemesi gerekmektedir. Bu aşamaların sonrasında değerlendirme gelir. Sonuç beğenilirse yeterlilik yüksek, beğenilmezse yeterlilik düşüktür. Yeterliliği düşük olan bireylerde sosyal davranışlardan geri çekilme ve kendine odaklanma görülecektir. Sonuçta olumsuz duygular yaşanır.

Trower model için ölçme çalışmalarının yapılmasını, sosyal beceri öğretim programlarında performans üretmeye öncelik verilmesini, olumsuz değerlendirmeler de içeren eğitim programların geliştirilmesini önermiştir(Bacanlı 2012).

2.3.3.3.Üç Sistem Yaklaşımı

McFall'ın (1982) geliştirdiği modeldir. Bu modelinde sosyal beceriyi, bireyin belli sosyal davranışları yerine getirmesini sağlayan yetenekler olarak tanımlamıştır. Bu tanımla sosyal yeterliliğe vurgu yapmıştır. McFall diğer modelleri ölçme açısından eleştirdiğinden dolayı kendi modelinde ölçülebilen davranışlara yer vermiştir. Bu modelde üç sistem olarak adlandırdığı fizyolojik, bilişsel ve açık motor davranış sistemleri bulunmaktadır.

McFall'ın sosyal beceri modelinde üç beceri basamağı ve bu basamaklarda bulunan on altı basamak bulunmaktadır:

1. Kod çözme becerileri: Alma, algılama ve yorumlama.
2. Karar becerileri: Tepki araştırması, tepki takımı, tepki seçimi, repertuar araştırması, yarar değerlendirme.
3. Kodlama becerileri: Yürütme, kendini gözleme.

Fizyolojik sistemde dışarıdan gelen uyarılar alınır. Bilişsel sistemde uyarılar algılanır ve daha sonra beyindeki anlam yapıları(şemalar) ile bağlantılı şekilde yorumlanır. Kişi en uygun olabilecek tepkiyi seçer ve uygunluğunu değerlendirir. Motor davranış sisteminde ise seçilen tepki davranışa dönüştürülür. Kişi davranışının sonucunu gözlemleyerek duruma uygunluğunu ölçer. Bu geri bildirim sürecinde davranışıyla ilgili gerekli düzenlemeleri yapar(McFall 1982).

McFall bilişsel ağırlıklı bu modelinde, beceri ölçülürken basamakların kontrol edilebileceğini ve modelin etkili olacağını belirtmiştir(Bacanlı 2012).

2.3.3.4.Kendini Ortaya Koyma Yaklaşımı

Leary ve arkadaşlarının sosyal yetersizlik için oluşturdukları modeldir. Modelin sosyal beceri için de kullanılması önerilmiştir. Bu modele göre kişiler belli izlenimleri oluşturmak için güdülenirler. Bunu başarma konusunda endişeye düştüklerinde ve istedikleri tepkiyi alamayacaklarını hissettiklerinde sosyal yetersizlik hissine kapılırlar. Bu sonuca dayanarak

Leary ve arkadaşları sosyal yetersizliğin beklentilerden dolayı ortaya çıktığını öne sürmüştür. Kişi kendini sunarken yeterlilik beklentisi ve kendini sunarken sonuç beklentisi vardır. Bu iki boyutun yüksek ya da düşük olma durumlarına göre sonuçları kategorize etmişlerdir(Bacanlı 2012).

Kendini ortaya koyma yaklaşımının kapsamının geniş olması, sosyal yetersizlik için gerekli ve yeterli şartları taşıması, durumsal ve eğimsel faktörlerle açıklanması diğer yaklaşımlardan üstün tarafıdır(Bacanlı 1999).

2.3.4.Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceri eğitiminin başlangıcı 1917 yılına dayanır. O yıllarda ünlü eğitimci Beery, kitabında sosyal anlamda yetersiz olan çocuklar için arkadaşlık ilişkilerini geliştiren etkinliklere yer vermiş ve sosyal beceri eğitimine dikkat çekilmiştir. Gelişim psikolojisi alanında oluşan ilerlemeler sosyal davranışlar üzerine yapılan araştırmaları arttırmış ve sosyal beceri eğitiminde ilerlemeyi sağlamıştır. Hala bu konuyla ilgili araştırmalar sürmektedir(Merrell ve Gimpel,1998 Akt. Çiftçi ve Sucuoğlu 2012).

Çocuklar aileden, arkadaş çevresinden, kardeşlerinden gözlem yaparak bazı becerileri öğrenirler. Bu öğrenme farkında olmadan gerçekleşir ve sistematik değildir. Fakat bazı çocuklar bu şekilde sosyal becerileri kazanamayabilir. Ayrıca çocuk bir davranışı yapmaktan korkmuş ya da kaygı duymuş olabileceği gibi bu davranışı yapabilmek için fırsatı olmamış da olabilir. Bu yüzden sosyal beceri eğitimi gereklidir. Sosyal ilişkilerde kullanılan sosyal becerilerin öğretilmesi erken yaşlarda olmalıdır. Geç kalınmış eğitim, çocuğun sosyal ve akademik performansının akranlarından geri olmasına sebep olur(Avcıoğlu 2005).

Sosyal beceri eğitimiyle ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Fakat hepsi birbiriyle benzer anlamlar içermektedir. Baron ve Byrne (1987), sosyal beceri eğitiminin bireylere bir ortam içerisinde nasıl konuşması ve davranması gerektiğini öğreten terapi tekniği olduğu belirtmektedir(Akt. Altınoğlu-Dikmeer,1997).

Sosyal beceri eğitimin amacı deneyimsizlikten ya da yanlış öğrenmeden kaynaklanan davranışları kaldırarak, yerine uyumlu ve doğru davranışları yerleştirmektir. Bu yüzden sosyal beceri eğitimi alan kişilere farklı davranış biçimleri sunulmalı ve davranışlarının sonuçlarını görme fırsatı tanınmalıdır(Bilbay, Çetin ve Kaymak 2003).

Bireylere uygun eğitimi verebilmek için önce gelişim özelliklerine bakmak gerekir. Bunu yanında çocuğun yaşı, cinsiyeti, kişilik özellikleri, arkadaş çevresi gibi birçok faktör uygulanacak programı etkileyecektir. Çocuğa uygun olan programı geliştirebilmek için çocuğun ihtiyacını belirlemek önemlidir. Çünkü bu uygulanacak programın işlevselliğini artırır.(Avcıoğlu 2005).

Sosyal beceri eğitimi davranışçı öğrenme, sosyal öğrenme ve bilişsel öğrenme ve hümanistik öğrenme kuramlarına dayanır.

2.3.4.1.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı; davranışçı kuramın insanın tüm davranışlarını açıklayamaması sonucunda geliştirilmiştir. Toplumda insanlar, başkalarının davranışlarını seyrederek ve bu davranışların sonucunda ödül ya da ceza aldığını gözlemleyerek öğrenirler. Bu öğrenme, gözlenen davranışın sonucuna bakılarak taklit edilmesi kadar basit değildir. Gözlemci davranışlardan sonuçlar çıkartır ve kendine yararlı olan zamanlarda bu davranışı ortaya koyar. Bilginin saklanması ve hatırlanması gerektiğinden kuramın bilişsel boyutu bulunmaktadır. Bu yüzden sosyal öğrenme kuramının bilişsel, davranışsal ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucunda oluştuğu öne sürülmüştür(Bayrakçı,2007).

Günümüzde sosyal öğrenme kuramı denildiğinde akla Albert Bandura gelmektedir. Bandura'nın kuramının ilkeleri altıya ayrılır:

- 1. Karşılıklı belirleyicilik:** Sosyal öğrenme kuramında davranış, çevre ve birey karşılıklı olarak birbirini etkiler. Bireyler çevreyi, çevre de bireyi etkileyebilir. Bireylerin fiziksel özellikleri, yaşı, cinsiyeti gibi özellikleri sosyal çevresini düzenler. Bireyin sosyal çevresi ise bireyin inancını, beklentilerini, yeteneklerini düzenleyebilir. Son olarak bireyin çevresi ve davranışları arasındaki etkileşimden

bahsedebiliriz. Bandura'ya göre bireyler hem çevrelerinin ürünü hem de üreticileridir. Bireylerin davranışları bulunduğu çevreyi etkileyeceği gibi çevre de bireyin davranışlarını etkileyebilir.

2. **Sembolleştirme Kapasitesi:** Çevre bireyin davranışını bilişsel yönden etkiler. Model alınan davranışlar sembolleştirilerek depolanabilir. Bu sayede davranış uygun zamanlarda sergilenebilir.
3. **Öngörü Kapasitesi:** Gelecekteki davranışları tahmin edip ona göre davranışlarını yönlendirme kapasitesine öngörü denir. Davranışlar bir amaca yöneliktir. Bireyler nasıl davranması gerektiğini tahmin edebilmeli ve geleceği planlayabilmelidir.
4. **Dolaylı Öğrenme Kapasitesi:** Bireyler yaşantı yoluyla öğrenmenin dışında, başkalarının davranışlarını ve davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek öğrenebilirler.
5. **Öz Düzenleme Kapasitesi:** Bu kurama göre bireyler kendi davranışlarını kontrol edebilme yeteneğine sahiptir. Duyguların, düşüncelerin, hareketlerin kontrolü bireyin elindedir.
6. **Öz Yargılama Kapasitesi:** Bireyler kendileri hakkında düşünme, yargıda bulunma, kendilerini yansıtmaya kapasitesine sahiptir(Senemoğlu,1997).

Sosyal öğrenme kuramı sosyal becerilerin öğretilmesinde elverişlidir. Çocuklar okul ortamında birbirleriyle sürekli etkileşim halindedir. Çocuğun okulda sınıf içerisinde ortaya koyduğu davranışlar arkadaş çevresinde ya da sınıfta öğretmeni tarafından beğenilirse sürdürülür. Diğer öğrenciler de bu davranışları model alarak öğrenir. Öğretmen istediği davranışa bu şekilde dikkat çekerek grubu etkilemiş olacaktır. Ayrıca öğretmen de bazı davranışların kazandırılmasında öğrencilere model olabilir. Bu şekilde planlı ve sistemli şekilde sosyal beceriler öğretilir.

2.3.4.2.Davranışçı Öğrenme Kuramı

Bu kurama göre sosyal davranışlar birçok pekiştirme sonucunda öğrenilir. Olumlu ya da olumsuz sosyal davranışlar ödüllendirilerek pekiştirilirse, bu davranış tekrarlanır. Önemsiz olmayan ya da ödüllendirilmeyen davranışlar ise tekrarlanmaz. Davranışçı kurama

göre öğrenme uyarıcı ve tepki arasındaki bağ ile açıklanır. Gözlenebilen davranış değişikliklerinden bahsedilir(Aral ve Durualp,2011).

Davranışçı kurama göre davranışı belirleyen çevreden gelen uyaranlardır. Benzer uyaranlara karşı verilen tepkiler ise alışkanlıklardır. Uygun olmayan kaygı ve tepkileri göstermeye alışkın olan bireyler, uygun duygu ve davranışları göstermede zorlanır. Davranışçı yaklaşıma göre bu kaygıların üzerine giderek iyileştirme amaçlanır. Kaygıların kontrolü alışkanlığı azaltacaktır(Altınoğlu-Dikmeer,1997).

Sosyal davranışın eksik olması, davranışın kazanılmaması ya da pekiştirilmemiş olmasından kaynaklanabilir. Uygun sosyal davranışın kazanılması için bireyin bu davranışı göstermesi sağlanmalıdır. Davranış gösterildiğinde ise pekiştirilmelidir (Özçep,2007).

2.3.4.3.Bilişsel Öğrenme Kuramı

Bu kuramda öğrenmenin bilişsel boyutundan bahsedilir. Bilginin yapısı, nasıl elde edildiğini, nasıl kavrandığı, nasıl hatırlandığı, problem çözmeye nasıl kullanıldığı gibi konuları açıklar. Bilişsel öğrenmenin temelinde yeni gelen bilginin algılanması, önceki bilgilerle karşılaştırılması, bilginin oluşturulması, kodlanması gibi süreçler bulunur(Aral ve Durualp,2011).

Bu kurama göre sosyal becerilerin öğrenilmesinde bilişsel düzey ve çevre etkilidir. Aynı sosyal çevrede olan bireyler, aynı sosyal beceri örneklerine tanık olmalarına rağmen, bazıları sosyal becerileri kazanamayabilir. Bireyler arasındaki bu farklılığın sebebi, bilişsel düzeylerinin farklı olmasıdır. Bireylerin zihninde oluşturduğu bilişsel senaryolar, uygun davranış sergilemesini ve olayları anlamasını sağlar. Bu yüzden verilecek eğitimin bilişsel yeterliliği arttıracak şekilde olması gerekmektedir(Aral ve Durualp,2011).

Bilişsel yaklaşımda birey düşünmeye yönlendirilir. Yetersiz olan becerilerin öğretimi yerine, sosyal durumlarla ilgili problem çözme becerisi öğretilir. Böylece farklı sosyal durumlarla karşılaştığında problemlerle baş etmesi sağlanır(Çiftçi ve Sucuoğlu,2012).

2.3.4.4.Hümanistik Öğrenme Kuramı

İnsancıl yaklaşımda deneysel bulgular yerine gözlem ve analize önem verilir. Bu yaklaşımı savunan kuramcılara göre insanlığın gelişebilmesi için insancıl değerlere bağlı kalmak gerekir. Carl Rogers insanın fiziksel ve bilişsel bir varlık olduğunu söylerken aynı zamanda duygusal varlık olduğunu da vurgulamıştır. Ona göre birey yaşadığı toplumun değerlerine uygun yetişmeli ve bu topluma uyum sağlamalıdır(Dönmezer,2003).

Bu modele göre sosyal anlamda yeterlilik; kendini anlama, sorumluluk sahibi olma, iyi vatandaş olma, duygusal iyilik ve değişikliklere uyum sağlama, insanları sevmeye, hedefe ulaşma gibi davranışların kazanılmasıdır(Çelik,2007).

Bu modele dayanan sosyal beceri eğitiminde öğrenciye karşı hoşgörölü, dürüst ve içten davranılır. İletişimin olumlu olması önemlidir. Bireylerin kendilerini güvende hissettikleri ortamlarda daha kolay öğrendiği düşüncesi savunulur.

2.3.5.Sosyal Beceri Eğitimde Kullanılan Yöntemler

Sosyal beceri eksikliği bulunan bireylere ihtiyacına göre bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor ağırlıklı eğitimler verilmesi gerekir. Bu eğitimlerde genellikle izlenen yaklaşımı Bacanlı (2012) şu şekilde belirlemiştir:

- **Açıklama:** Bilişsel ağırlıklı bir aşamadır. Eğitimin ve eğitsel adımların açıklanması anlamına gelir. Kişilerin motive olabilmesi için önemlidir. Bilişsel yeniden yapılandırma, akılcı-duygusal terapi gibi yöntemler kullanılabilir.
- **Modelleme:** Sosyal beceri eğitimi sosyal öğrenmeye ağırlık verdiğinden, modelleme tekniği nerdeyse tüm sosyal beceri yaklaşımlarında kullanılmaktadır. Bu yöntemde model olacak kişi eğitici, grup üyesi ya da dışarıdan biri olabilir. Modelleme canlı modelden ya da kayıttan yapılabilir. Modellemede olumlu ya da olumsuz örnekler kullanılabilir.
- **Pratik Yapma:** Prova yada rol oynama şeklinde olabilir. Pratik zihinsel ya da davranışsal olabilir. Bir sorunun ya da olayın oynanması şeklinde olabilir.

Öğrenciler birbirleriyle ya da öğretmenleriyle etkileşimde bulunabilir. Sosyal beceri öğretim programlarında yapılan uygulamalar pratik yapma sayılabilir.

- **Geri Bildirim:** Yapılan pratiğin sonucunun öğrenilmesi için gereklidir. Geri bildirim yapılmadığında yapılan pratiğin uygun olup olmadığına dair bir düşünce oluşturmak zorlaşır. Geribildirim tartışarak ya da pratiğin tekrar oynatılması (playback) ile elde edilebilir.
- **Genelleştirme:** Öğrenilen sosyal becerilerin günlük hayata aktarılmasıdır. Eğitim ortamı dışında sosyal becerinin kullanılmasını sağlamak için genellikle ev ödevi verilir. Bunun yanında kişinin öğretmenlerinden, arkadaşlarından ya da ailesinden yardım alınarak sosyal beceriyle alakalı bir ortam yaratılmaya çalışılabilir.

2.3.6.Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi

Sosyal beceri eğitimi ile ilgili bireylere geri bildirim sağlamak, sosyal beceri eğitim programlarının etkililiğini ölçmek ve bireylerdeki sosyal beceri eksikliğini belirleyebilmek için sosyal becerilerin değerlendirilmesi gerekir. Bunun için farklı ölçekler kullanılmaktadır(Avcıoğlu,2005;Akman ve Gülay,2009;Aral ve Durualp,2011).

- **Görüşme:**Geleneksel bir tekniktir.Görüşmeler bireyle yapılabileceği gibi akranlar ve aile ile de yapılabilir.Görüşme yapılmadan önce görüşülecek konu ile ilgili bilgi verilmelidir.Kişilere sorulan sorular konuyla ilişkili,açık,net ve açık uçlu olmalıdır.Sorulara verilen cevaplar mutlaka kaydedilmelidir.Görüşmeler yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere iki çeşittir.Yapılandırılmış görüşmelerde hazırlanan soruların dışına çıkılmadan görüşme yapılır.Bireysel görüşmeler bireyin geçmişi hakkında bilgi toplamak için elverişlidir.
- **Gözlem:** Bireyin sosyal beceri düzeyi doğal ya da gerçek ortama benzetilmiş yapay ortamlarda gözlenerek belirlenebilir. Bireyin içinde bulunduğu durumda sosyal becerideki yetersizliğini, hangi sosyal beceriye ihtiyacı olduğunu ve uygulanan programın değerlendirilmesini sağlamada etkilidir. Sosyal beceriler için sistematik gözlem kullanılmalıdır. Gözlem objektif ve açık olmalıdır. Gözlem sonuçları kaydedilmelidir. Çok sayıda gözlemcinin farklı ortamlarda bireyi gözlemlemesi sonucun güvenilirliğini arttırmaktadır.

- **Kendini Değerlendirme:** Kişinin kendini değerlendirmesidir. Ölçüm olarak cevaplandırılması ve değerlendirilmesi kolay olan ölçekler kullanılır. Birey ölçme aracını kendisi doldurur. Bu yöntem sayesinde kişinin çevresinden bilgi toplamaya gerek kalmaz.
- **Sosyometri:** Bir gruptaki kabul edilen, kabul edilmeyen, popüler olan ve popüler olmayan bireylerin ortaya çıkarılmasında kullanılan teknikler sosyometrik teknikleridir. Bu teknikte akranlar tercih sırasına konularak derecelendirilir. Bu şekilde grup içerisindeki etkileşimin görünmesi sağlanır. Grubun yapısı ve bireylerin ilişkilerini gösteren grafik oluşturulur. Bu grafiğe sosyogram denir. Sosyogram sosyal beceri yetersizliklerinin kısa sürede fark edilmesini sağlar.
- **Davranış Dereceleme Ölçekleri:** Bireyi tanıyan kişilerin (ebeveyn, arkadaşlar, akraba, öğretmen vb.) çeşitli dereceleme ölçekleri kullanarak bireyi değerlendirmesi için kullanılır. Birden fazla kişi tarafından ölçüm yapıldığından ve sayısal değerlendirmeye olanak sağladığından dolayı pratik bir tekniktir. Puanların elde edilmesi ve bu şekilde değerlendirme yapılmasından dolayı da objektiftir. Bu teknikle az emek harcayarak kısa sürede, az sıklıkta gerçekleşen ve gözlem imkânı bulunmayan becerilerin değerlendirilmesi sağlanır. Bir diğer avantajı da doğal ortamda, bireyi yakından tanıyan kişiler tarafından değerlendirme yapmaya ve diğer bireyler tarafından karşılaştırma yapmaya olanak sağlamasıdır.
- **Anekdöt Kayıtları:** Bireyin tek sosyal becerisinin ayrıntılı şekilde betimlenmesidir.
- **Ev Ziyaretleri:** Ailenin katılımının sağlandığı bir etkinliktir. Ziyaret öncesi ziyaretin amacı ve bilgi toplama tekniği önceden belirlenmeli, aile bu konuda bilgilendirilmelidir.

Sosyal becerilerin bireylere kazandırılabilmesi için yaşa ve okul kademesine göre çalışmalar yapılmıştır. Daha gerçekçi sonuçlara ulaşabilmek için çok faktörlü değerlendirme modelinin kullanılması önerilmektedir. Bu modelde farklı değerlendirme teknikleri kullanılması, farklı ortamlarda bilgi toplanması ve farklı kişilerden yardım alınması önerilmektedir. Böylece sonuç daha gerçekçi olacaktır. Sosyal becerilerin ölçülmesinde kullanılan tekniğin farklı olması, farklı ortamlar göz önünde bulundurularak ölçeklerin doldurulması ve farklı kişilerin ölçüm yapmasına bağlı olarak elde edilen

sonuçların değiştiği gözlemlenmiştir. Bu da sosyal becerilerin akademik becerileri göre daha zor ölçüldüğünü göstermektedir(Avcıoğlu,2005; Yüksel,2009; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2012).

Sosyal beceri ölçümünde öğretmen görüşü etkilidir. Harcanan zaman ve elde edilen bilgiler açısından da elverişlidir. Çok faktörlü değerlendirme modeli kullanılmadığı durumlarda sosyal beceriye yönelik en etkili bilgi öğretmen değerlendirmelerinden sağlanabilir(Çelik,2007).

2.3.7.Sosyal Yeterlilik ve Sosyal Beceri

Bireylerin jest ve mimik kullanması, bir ortamda konuşmayı başlatma ve sürdürme, tartışmaya katılma, gruba dahil olma gibi sözel ve sözel olmayan davranışlar sosyal yeterlilik olarak adlandırılır. Bu davranışları yerinde kullanamayan bireylerin çekingen, içine kapanık olduğu, gruba dahil olmakta çekingen davrandığını, saldırgan davranışlar gösterdiği gözlemlenmiştir(Aral ve Durualp,2011;Çiftçi ve Sucuoğlu,2012).

Sosyal beceri ve sosyal yeterlilik aynı anlamda kullanılmasına karşı, bu kavramlar birbirinden farklıdır. Sosyal yeterlilik bireyin bir durumda gösterdiği performansın niteliği hakkında sosyal yargı bildiren geniş bir kavramdır. Sosyal beceri ise sosyal durumlarda sergilenen davranışlardır. Sosyal beceriye sahip bireylerin sosyal anlamda yeterli olduğu düşünülmektedir(Seven ve Yoldaş,2007; Akman ve Gülay,2009;Aral ve Durualp2011).

McFall (1982) sosyal becerilerin, bireylerin toplumsal rol ve görevleri yerine getirmek için sergilemesi gereken davranışlar olduğunu öne sürmüştür. Ona göre sosyal yeterlilik ise bireylerin görev ve rollerini yeterli şekilde yaptığını gösteren değerlendirmedir (Akt. Avcıoğlu,2005).

Akkök(2003) sosyal becerilerin gelişmesinin, sosyal yeterliliğin gelişmesiyle iç içe olduğunu söylemiştir. Bunlar;

- Kendini ifade etme,
- Kendine güven,

- Arkadaşlarca kabul görmek,
- Aile fertleri ve diğer önemli bireylerce kabul görme,
- Sosyal bağımsızlık,
- Destekleyici sosyal çevredir.

Kerr ve Nelson (1989) bireyin sosyal yeterliliğinin, sahip olduğu sosyal becerileri uygun yer ve zamanda sergilemesi sonucunda aldığı olumlu geri bildirimle geliştiğini savunmuştur. Hops ve Finch (1985) sosyal yeterliliğin hem sosyal hem de sosyal olmayan becerileri içerdiğini, bu becerilerin birlikte ve olumlu gelişmesinin sosyal yeterliliği arttırdığını ifade etmiştir (Akt. Çiftçi ve Sucuoğlu, 2012).

Sosyal yeterlilik için önemli olan, sosyal etkileşimi sağlayan sözel ve sözel olmayan davranışlar şu şekilde sıralanmıştır (Westwood, 1993):

- **Göz ilişkisi:** Çok az zaman içerisinde dinleme ve konuşma için diğer kişilerle göz ilişkisini sürdürebilme.
- **Mimik:** Yüz ifadeleri.
- **Sosyal mesafe:** Kişilerin yakınlığına göre ne kadar mesafede duracağını bilme, fiziksel temasın ne zaman uygulanacağını bilme.
- **Sesin Özelliği:** Sesin şiddeti, konuşma hızı, konuşmanın niteliği ve içeriği
- **Selamlama:** İlişkiyi başlatmak için selamlama ya da kendisine verilen selamı karşılama.
- **Konuşma:** Yaşına uygun konuşma, dinleme, soru sorma, sorulara cevap verme, hissettiklerini açıklama.
- **Başkalarıyla oyun oynama ve çalışma:** Paylaşma, yardım etme, uzlaşma, özür dileme, teşekkür etme, kurallara uyma.
- **Dikkat çekme ve yardım isteme:** Dikkat çekmeyi ve yardım istemeyi sağlayacak yollar bulma.
- **Anlaşmazlığın üstesinden gelme:** Kızgınlığı kontrol etme, saldırganlığı kontrol etme, eleştiri kabul etme, sportmençe davranma.
- **Kendine çeki düzen verme ve temiz olma** (Akt. Avcıoğlu, 2005).

Sosyal iletişim ve akranlarla etkileşimi yeterli olan çocuklar, farklı ortamlarda uygun sosyal davranışın ne olduğunu anlayabilirler. Bu çocuklar akranları arasındaki kuralları anlayarak kendini düzenleyebilir ve değerlendirebilir(Şahin,2011).

2.3.8.Sosyal Yetersizlik

Sosyal beceri yetersizliğinin iki şekilde olduğu görülmektedir. Bireyler bazı sosyal becerilere sahip değildir ya da sahip oldukları becerileri uygun ortam ve durumlarda ortaya çıkaramamaktadır. Her iki durumda söz konusu olan becerilerden yoksun görünürler(Avcıoğlu,2005;Çiftçi ve Sucuoğlu,2012).

Sosyal beceri yetersizlikleri beceri yetersizliği, performans yetersizliği, kendini kontrol yetersizliği ve beceriyi ortaya koyma yetersizliği şeklinde sınıflandırılmıştır.

- **Beceri Yetersizliği:** Bireyin beceri yetersizliğini belirleyebilmek için daha önce bu beceriyi kullanıp kullanmadığına bakılmalıdır. Birey beceriyi hiç kullanmamışsa ya da kullanmıyorsa, bireyin bu beceriyi kazanmamış olduğu sonucuna varılabilir. Örneğin, öğrenci yaşlılarıyla grup çalışmasına katılmıyor ve beraber oyun oynamıyor olabilir.
- **Performans Yetersizliği:** Birey sosyal becerilere sahiptir ancak uygun zamanda ya da sıklıkta beceriyi gösterememektedir. Buna karar verebilmek için gözlem yapmak gerekir. Performans eksikliği, bireyin var olan beceriyi kullanmaya ilişkin motivasyon eksikliğinden ya da beceriyi gerçekleştirecek fırsatının olmamasından kaynaklanabilir. Örneğin, öğrenci başkalarından yardım istemeyi biliyor fakat yaşlılarından yardım istemiyor olabilir.
- **Kendini Kontrol Yetersizliği:** Yoğun duygusal tepkiler yüzünden becerinin öğrenilmesinde ve uygulanmasında ortaya çıkan sorunlardır. Örneğin öğrencideki yüksek kaygı öğrenmesini engeller. Ayrıca sosyal ortamlardan da uzak durmasına sebep olur. Kızgınlık ve saldırganlık gibi tepkilerde bireyin sosyal ortamda akranları tarafından dışlanmasına sebep olur. Reddedilen çocuklar yalnız kalır ve sosyal becerileri öğrenme fırsatından yararlanamaz.
- **Beceriye Ortaya Koyma Yetersizliği:** Birey sosyal beceriyi kazanmış olmasına rağmen, kaygı nedeniyle sosyal beceriyi ortaya koyamayabilir. Birey beceriyi

sergilerken duygularındaki artış nedeniyle bazı kritik basamakları atlayabilir. Örneğin konuşmayı başlatır fakat sürdürmez. İltifat etmeyi bilen bir çocuk utangaçlığından dolayı bu davranışı gerçekleştiremez. (Akman ve Gülay,2010;Çiftçi ve Sucuoğlu,2012)

Sosyal beceri eksikliği olan çocukların akranlarıyla iletişimi yetersizdir. Sağlıklı iletişim kuramayan çocuk kişilik ve davranış problemleri sergiler. Bu durum çocuğun akranları tarafından reddedilmesine neden olabilir(Avcıoğlu,2005).

Sosyal beceri eksikliği olan çocukların bazı ayırt edici özellikleri bulunur. Bunlardan bazıları:

- Sıkı ve uzun süreli arkadaşlıklar kuramaz.
- Akranları arasında aranan kişi değildir.
- Popülerliği azdır.
- Kime ne zaman, nasıl davranacağı konusunda başarılı değildir.
- Yetişkinlerle iletişimi zayıftır.
- Konuşma tarzı rahatsız edicidir. Örneğin, agresif, kırıcı vb.
- Diyalog kurmakta zorlanır. Konuşurken karşısındakini dinlememe eğilimindedir.
- Duygularını ifade edemez.
- Şaka ve ciddi durumları ayırt edemez.
- Konuşma tarzını bulunduğu ortama ve birlikte olduğu insana göre değiştiremez.
- Sözel olmayan ifadeleri anlamakta zorlanır. Örneğin, meşgul gözükken biriyle sohbete devam etmeye çalışmak.
- Sohbet etme becerisi yoktur.
- Sosyal ortamlarda nasıl davranacağını bilmez. Örneğin, teşekkür ederken ve özür dilerken zorlanır.
- Takım çalışmalarında başarısızdır.
- Çatışma çözerken saldırgan tutum içine girer.
- İkili ilişkilerinde problem çözme becerileri zayıftır.
- Empati kurmakta zorlanır(Şahin,2012).

Sosyal becerisi yetersiz olan çocuklar yaşamları boyunca kişiler arası ilişkilerinde, akademik çalışmalarında, duygusal alanlarda ve mesleki hayatında çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemlerin ortadan kalkması için çocukların sosyal beceri düzeyi artırılıp, toplumla bütünleşmesi sağlanmalıdır(Avcıoğlu,2005).

2.4.Okul Ve Sosyal Beceri

Eğitim en genel tanımıyla davranış değişikliğidir. Toplumsal kuralları öğrenmeyen çocuk kendi istekleri doğrultusunda hareket eder. Toplumun kurallarını dikkate almaz. Hatta kuralları çiğneyecek davranışlardan davranışlarda bulunur. Ailesinin, yakın çevresinin müdahalesi ve yönlendirmesiyle toplum kurallarına uyacak davranışlar geliştirir. Okullarda verilen eğitim amaçlıdır. Önceden hazırlanmış programa göre planlı olarak yapılan öğretimdir(Dönmezer,2003).

Okulda öğrencilere yeni bilgiler öğretilir ve insan ilişkileriyle ilgili becerilerin kazandırılması sağlanır. Okul sosyalleşme yeridir. Öğrenciler arkadaşları tarafından onaylanan davranışları benimser. Başkalarının dikkatini çeken davranışlara yönelim olur. Ailede ve okulda çocuğun davranışları kontrol altındadır. Okulda uyulması gereken kurallar öğrencilere açıklanarak kurallara uyması beklenir. Bu durum davranışlarının yapılmasına sebep olur(Kulaksızıoğlu,1998).

Eğitimde hedef toplumun istediği özellikleri çocuklara kazandırmaktır. Okullarda önceden belirlenmiş özellikleri kazandıracak ya da belirlenmiş hedeflere ulaştıracak etkinliklere yer verilir. Bu etkinlikler hem bireyin hem de toplumun gereksinimlerine uygun hazırlanmaya çalışılır.(Dönmezer,2003).

Okul temel kültür değerlerini çocuklara aktarmak ve çocukların yaşadıkları kültüre uyumunu sağlamak için,

- Öğretim programı çocuğun özelliklerine göre hazırlanmalı,
- Öğretim programı zenginleştirilmeli,
- Grup etkinliklerine yer verilmelidir(Yavuzer,2002).

Öğrencilerin eğitim hedeflerine ulaşmasını sağlamak öğretmenin görevidir. Öğretmenler öğrencilerin bilgiyi öğrenmesini, üretilmesini sağlarken tutum ve davranışlarıyla, alışkanlıklarıyla, kültürüyle, toplumsal ilişkileriyle öğrencilere örnek olur(Dönmezer,2003).

Öğretmenlerin öğrenciye olan yaklaşımları öğretmen-öğrenci ilişkisini belirler. Öğretmenin tutum ve davranışlarının samimi, dürüst, olumlu yaklaşan, empatik yaklaşan, peşin yargılarda bulunmayan özellikte olması önemlidir. Çünkü öğrenciler okulda öğretmenlerinin sosyal davranışlarını örnek alırlar(Kulaksızoğlu,98).

Ergenlik döneminde görülen duygusal gerginlik, ilgilerin farklılaşması çocuklarda dikkat dağınıklığına ve motivasyon eksikliğine sebep olmaktadır. Ergenlik döneminde çocuklar bu yüzden okulda başarısız olabilirler. Öğretmenin öğrencinin yaşadığı bu durumları anlayabilmesi ve özel sorunlarına eğilebilmesi gerekmektedir(Yavuzer,2002).

Öğretmenin yapması gereken görev ve işlevler şu şekilde sıralanabilir (Dönmezer,2003):

- 1. Benlik kavramının gelişmesini sağlamak:** Öğretmen ve öğrenci arasında sıcak ilişki kurulduğunda öğrenciler öğretmenlerine karşı güvenli yaklaşımda bulunur. Öğretmenin amacı öğrenciyle ilişkisini geliştirerek onların kendilerine olan güvenini geliştirmektir. Sınıfta yapılan etkinlikler de benlik gelişimini olumlu etkileyecek şekilde olmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin ihtiyaçlarını tanımalarını, ilgi alanlarını geliştirmesini, kendi davranışlarını anlamasını sağlamalıdır.
- 2. Öğrencilerin bireysel gereksinimlerini dikkate alma:** Öğretmenler öğrenciler için farklı öğrenme yaşantıları düzenlemelidir. Geç öğrenen çocuklarla biraz daha fazla ilgilenmeli, evde onlara yardım edilmesini sağlamalıdır. Üstün zekâlı ya da yetenekli öğrencilerin gelişimi için ek görevler verilmeli, sanatsal ve kültürel etkinliklere katılmaları desteklenmelidir.
- 3. Sürekli öğrenmek ve kendini yenilemek:** Çağımızda eğitim alanındaki bilgi ve beceriler, pedagojik yöntemler hızla değişmekte ve gelişmektedir. Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemeli ve çağa ayak uydurmalıdır. Bu şekilde öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilirler.
- 4. Sınıf yönetimi:** Öğrencilerin mutlu bir ortamda işbirliği içinde öğrenmesine yardımcı olmalıdır. Sosyal davranışları etkileyen etmenleri anlayarak çocukların sosyal gelişimini destekleyecek davranışlarda bulunmalıdır. Çocuklara örnek olacak davranışlar sergilemelidir.
- 5. Eğitim-öğretim etkinliklerinde bulunmak:** Öğretmenler öğretim etkinliklerini öğrencinin seviyesine göre düzenlemelidir. Gerektiğinde yapılan öğretim

bireyselleşmelidir. Seviyeye uygun olmayan etkinliklerde başarısız olan öğrenciler tedirgin olacaktır. Öğretim etkinlikleri iyi planlanmalı ve tüm öğrencileri kapsamalıdır.

- 6. Değerlendirme yapmak:** Öğretmen değerlendirme ile eğitim sürecindeki eksikleri ve aksaklıkları saptar, düzeltmeye çalışır. Değerlendirme sonuçları ile öğrencilere geri bildirim vermeli ve başarılı olmasını sağlamalıdır.
- 7. Öğrencilerin düşünme yeteneğini geliştirmek:** Öğretmen öğrenme etkinliklerini anlamlı kılarak öğrencilerin düşünme yeteneğini geliştirmelidir.

Öğretmenin okul içindeki görevi ve sorumluluğu fazladır. Öğretmenler ergenlik dönemi özelliklerini ve sorunlarını bilen, ergenin özel sorunlarıyla ilgilenebilen ve ergenlerin gerginliğini azaltabilen bireyler olması gerekir. Öğretmen öğrenci için okulda model olur. Okul etkinliklerini her öğrenciye uygun şekilde düzenlemeli, öğrencilerin ilgisine ve yeteneğine uygun alanlar belirlemelidir. Eğitim, ergenin grubun içerisinde yapıcı ve kalıcı olmasını sağlarken bağımsız kişilik geliştirmesine de yardım eder(Yavuzer,2002).

Rogers'a göre eğitimin sonsal hedefi bireyin kendini gerçekleştirmesidir. Bunun için bireyin bedensel, sosyal, zihinsel ve duygusal gelişiminin bir bütün olarak gelişmesinin gerekliliğini savunmuş ve okulun ancak bu şekilde bireylerin bağımsızlığını sağlayacağını öne sürmüştür. Okul bireyin zihinsel gelişimi ön plana alarak diğer gelişmeleri arka plana atarsa tek yönlü hedefinde de istediğine ulaşamayacağını belirtmiştir. Rogers, geleneksel olan hedeflere insanlar arası ilişkinin sağlanacağı sosyal ve duygusal becerilerin eklenmesiyle, bireylerin kendilerini güvende hissedeceklerini ve bunun bireylere öğrenme özgürlüğü vereceğini savunmuştur(Kılıççı,2000).

Sosyal beceriyi geliştirmek için okulun görev ve işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Okulda bağımlı davranışlar yerine bağımsız davranışlar desteklenmelidir. Çocukların kendilerini disipline edebilmesi için okul ve sınıf kuralları tartışılmalıdır. Yasakların nedenleri hakkında mantıklı ve gerçek sebeplere sahip olan çocuklarla aktif katımlı disiplin oluşturulabilir. Böylece üst düzey ahlak karakteri oluşturulabilir.

- Her insanda belli ölçüde yaratıcılık vardır. Öğrencilerin farklı fikirleri rahatça sunabileceği sınıf ortamı hazırlanmalıdır.
- Okul dışındaki hayat, yarıştan çok işbirliğine dayanır. Eğitimin bu durumu desteklemesi gerekir. Eğitimde yarış sadece güdülemek için kullanmamak ve yarışmanın işbirliği, sevgi ve arkadaşlık gibi duyguları öldüreceğini unutmamak gerekir. İşbirliği ortamında insanlar ortak bir amaca ulaşmak için daha kolay yeteneklerini ortaya koyabilirler. İşbirliği güven duygusu oluşturduğundan ve yarış gibi kaygı verici, yorucu olmadığından eğitimde daha elverişlidir.
- Okulda öğrencilerin akademik olmayan güçlerinin geliştirilmesine önem verilmelidir. Gerçek yaşamda akademik olmayan konulardaki ihtiyaçlar yaşamı renklendirir ve mutlu eder. Bu yüzden okullarda spor, müzik ve resim gibi artistik yeteneklere ilgisi olan çocuklar desteklenmelidir.
- Okulda öğrencilerin sınıf geçmek veya iyi not almak için kopya çekme, öğretmene istemese de şirin görünme gibi davranışlarda bulunabilir. Kişiliğin ahlaki yönünü olumsuz etkilemektedir. Bunu engellemek için öğretmenlerin, sınıf içerisinde saygı ve dürüstlüğü benimseyen empatik davranışlar sergilemiş olması gerekmektedir.
- Okulda duyuşsal nitelikli öğrenmelere gereken önem verilmelidir. Davranış değişiklikleri bu tür öğrenmelerle daha kalıcıdır. Öğrencilerin olumlu ilişkiler kurabilmesi ve başkalarına karşı olumlu tutum geliştirme gerçek yaşantıyla sağlanabilir. Okul içerisindeki moral ve motivasyon bu şekilde artırılabilir (Kılıççı,2000).

Bireyler birçok nedenden dolayı sosyal becerileri kazanamamakta veya var olan becerilerini sergileyememektedir. .Bu durum öğretmenin ve sınıftaki diğer öğrencilerinin davranışlarıyla ilgilidir. Sınıfta yaratılan ortamda yüksek derecede kaygı duyuluyorsa sınıf ortamından kaçmak isteği hissedilir. Bu yüzden sosyal beceri sergilenemez. Bunun yanında sosyal becerinin öğrenileceği ortamın sağlanamaması, becerilerin kazanılması için fırsat tanınmaması da sosyal becerilerin kazanılmasını etkilemektedir. Öğrencilerin sınıfta sergiledikleri sosyal beceriler hakkında geri dönüt verilmemesi, hangi davranışın olumlu olduğunun ya da olumsuz olduğunun ayırt edilmesini güçleştirmektedir. Bazı öğrencilerin çevreden gelen ipuçlarını yakalama güçlükleri de sosyal beceri kazanmayı engellemektedir. İpuçlarının ayırt edilebilmesi için dikkat dağıtıcı çevresel uyarıları

azaltmak ve sosyal becerilerin nerde, ne zaman kullanılacağını öğretmek gerekir. Öğrenciler uygun sosyal beceri sergilediğinde ödüllendirilmesi becerinin tekrar edilme durumunu arttırmaktadır(Çiftçi ve Sucuoğlu,2012).

Ergenlik döneminde taklit edilen model sosyal statüsü yüksek olan bireyleridir. Okullarda öğretmen ve arkadaşın davranışları örnek alınır. Sevilen ve beğenilen öğretmenin davranışlarını öğrencilerin benimseme olasılığı daha fazladır. Sınıf içerisinde öğretmen öğrencileriyle olan ilişkisini saygı, dürüstlük ve empati üzerine kurduysa öğrencilerin bu değerleri benimsemesi daha kolay olacaktır. Örneğin öğretmen tarafından verilen öğüt etkili olmazken öğretmenin bu öğüdü yansıtan olumlu davranışları öğrenci tarafından kolayca benimsenir. Öğretmenin oluşturduğu olumlu ortamda davranış kazandırma da daha kolay gerçekleşir(Kılıççı,2002).

Bir okulun iyi olmasını sağlayan okulun yapısından çok, okulun havasına ve içinde bulunduğu ortamdır. Okul ortamını geliştirecek olan da okulun yöneticisidir. Okul yöneticisinin hem kişisel hem de mesleki olarak sahip olduğu özellikler, okulun niteliğini belirler(Bursalıoğlu,1979).Okul müdürünün de sosyal beceri kazandırmak için yapması gerekenler bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Okulda yapılacak olan sosyal etkinliklere (tiyatro, gezi, spor aktiviteleri, gösteriler vb.) yeterli şekilde yer vermelidir.
- Okulu öğretmenler ve öğrenciler için huzur verici bir ortam haline getirmek için çalışmalıdır.
- Yeniliklere açık olmalı ve yenilikleri takip etmelidir.
- Sosyal sorumluluk projelerine okulu dahil etmelidir. Öğretmenlerin öğrencilerle yaptığı sosyal projeleri desteklemelidir.
- Topluma uyumu sağlayan sosyal becerilerin öğrenci için öneminin farkında olmalıdır.
- Serbest zamanları değerlendirmelerini sağlayacak sosyal aktiviteler planlamalı ve uygulama alanı sağlamalıdır.

Okul hayatı öğrencileri meslek hayatına ve topluma hazırlamalıdır. Ergenlik döneminde öğrenciler ileride işlerine yaramayacak bilgileri öğrenmekte isteksiz davranmaktadır.

Öğrenilen bilgilerin gelecekte nerede kullanılacağını sorgulamaktadırlar. Ayrıca okuldaki öğretmenler, okulun yapısı, okul müdürü ve arkadaşları da öğrencinin okul hayatını etkilemektedir. Gereken davranışların kazandırılması için okullarda öğrenme ortamı fiziksel, sosyal ve psikolojik açıdan uygun ortamlar olmalıdır(Kulaksızoğlu,1998).

2.5.Sosyal Beceriyle İlgili Yapılan Araştırmalar

Sosyal beceriyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmaların sayısı son yıllarda hızla artmaktadır. Bu araştırmaların bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Yüksel (1997),üniversite öğrencilerine verilen sosyal beceri eğitiminin, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma ön test ve son test kontrol gruplu deneysel araştırma modeline düzenlenmiştir. Araştırma 66 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sosyal beceri eğitiminin sosyal beceri düzeyini olumlu etkilediği bulunmuştur. Ayrıca sosyal becerinin alt boyutları olan duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol düzeyleri üzerinde etkili olmamıştır.

Dikmeer (1997),sosyal içedönük ergenlere verilen grupla sosyal beceri eğitiminin, onların içe dönüklük düzeylerini azaltıp azaltmayacağını incelemiştir. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırmaya SSK Ankara Eğitim Hastanesi Psikiyatri Kliniği Gençlik Ünitesine başvuran ve sosyal içe dönük özellikteki ergenlerden 12 tanesi alınmıştır. Araştırma sonucunda sosyal beceri eğitiminin, gruba katılan ergenlerin sosyal içedönüklük düzeylerinde anlamlı bir azalma sağladığı bulunmuştur.

Uzamaz (2000),sosyal beceri eğitiminin ergenlerin kişiler arası ilişkisine etkisini incelemeye çalışmıştır. Araştırma ön test ve son test kontrol gruplu deneysel araştırma modeline göre düzenlenmiştir. Çalışma grubunu 9.sınıf öğrencileri arasından 28 kişilik grup oluşturmuştur. Sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin kişiler arası ilişkiler düzeyinde olumlu etkiler sağlandığını bulmuştur.

Ekinci (2006),ilköğretim okulu yöneticilerinin sosyal beceri düzeylerine göre öğretmenlerin iş doyumunu ve iş stresi düzeylerini karşılaştırılmıştır. Araştırmanın

örneklemini sosyal becerisi düşük ve sosyal becerisi yüksek toplam sekiz okul müdürüne bağlı çalışan 205 öğretmen oluşturmaktadır. Elde edilen sonuca göre yöneticiler, sosyal becerilerini yüksek düzeyde; öğretmenlerde iş stresi ve iş doyumlarını orta düzeyde algılamaktadır. Yöneticilerin sosyal beceri düzeylerine göre de öğretmenlerin hem iş stresi hem de iş doyum düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığını bulmuştur.

Özçep (2007), beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin ve sosyal becerilerinin branş, cinsiyet ve meslek deneyimi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modelindeki araştırmaya 86 öğretmen katılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, beden eğitimi ve sınıf öğretmenleri sosyal beceri düzeyleri branş değişkenine göre, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık ve toplamda istatistiksel anlamda fark gösterirken, beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet ve cinsiyet x branş değişkenlerine göre değişmediği ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin meslek deneyimine göre, duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinde fark bulunurken duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol alt ölçeklerinde ve toplam puanda anlamlı fark bulunamamıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin meslek deneyimi ile arasında istatistiksel olarak bir farka rastlanmamıştır.

Dermez (2008), ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine bazı değişkenlerin etkisi incelenmiştir. Tarama modelindeki araştırma 450 öğrenci ile yapılmıştır. Bu araştırmaya göre, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin; eve alınan süreli yayın, evde alınan kararlarda çocuğun fikrinin alınması açısından anlamlı, cinsiyet ve babanın eğitim durumu açısından kısmen anlamlı farklılıklar oluşturduğu, annenin eğitim durumu, anne babanın çalışıp çalışmaması açısından ise farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır

Aktı (2011) , ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri ile sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler göz önünde bulundurularak ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeylerinin ve sosyal beceri düzeylerinin, cinsiyete, öğrenim gördüğü okula, evde bilgisayar sahibi olma durumuna, bilgisayarı kullanma süresine, evde TV sahibi olma

durumuna, gün içinde TV izleme süresine, internete bağlanma durumuna ve internete bağlanma süresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ile medya okuryazarlık düzeyleri ve sosyal beceri düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı sorularına da cevap aranmıştır. Tarama modelindeki araştırmanın çalışma gurubunu seçilen 947 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda sosyal beceri düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Öğrencilerin cinsiyetinin medya okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir fark oluşturmadığı, ancak sosyal beceri düzeyinde anlamlı bir fark oluşturduğu ve kız öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun medya okuryazarlık düzeyini de sosyal beceri düzeyini de etkilemediği görülmektedir. İnternet kullanma süresine göre bakıldığında sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir farka rastlanmıştır. En yüksek sosyal beceri düzeyine sahip öğrencileri gün içinde hiç internet kullanmayan öğrenciler oluşturmaktadır.

Yurdakavuştu (2012), ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklere göre duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeyleri, duygusal zekâ ve sosyal beceri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 450 tane 5.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeylerinin kız öğrencilerde erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zekâ düzeyleri öğrencilerin cinsiyetine, etkinliklere katılıp katılamamasına, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, günlük televizyon izleme saatine, annenin eğitim düzeyine, babanın eğitim düzeyine, büyüdüğü yerleşim yerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı fark göstermiştir. Sosyal beceri düzeyleri öğrencilerin cinsiyetine, etkinliklere katılıp katılamamasına, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, günlük televizyon izleme saatine ve büyüdüğü yerleşim yerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Duygusal zekâ ile sosyal beceri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Bedir (2013), ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Tarama modelindeki araştırmanın örneklemini 137 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal becerileri “orta” düzeyde olduğu

saptanmıştır. Sosyal beceri düzeyleri alt boyutları için, sosyal anlatım boyutunun “orta”, sosyal duyarlık boyutunun “orta”, sosyal kontrol boyutunun “orta”, duyuşsal anlatımcılık boyutunun “orta”, duyuşsal duyarlık boyutunun “orta”, duyuşsal kontrol boyutunun “orta” düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Duyuşsal kontrol boyutu açısından erkek sınıf öğretmenlerinin ortalamalarının kadın sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yaş değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modellerinde, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlenmesi amaçlanır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Tarama modellerinden biri olan genel tarama modeli çok sayıda elemandan oluşan bir evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü yada evrendeki bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemesidir (Karasar,1984).

Tarama modelinde araştırmaya konu olan olaylar yada bireyler üzerinde etkileme ve değiştirme gayreti olmaz. Veriler doğal yollarla toplanmaya çalışılır.

3.2.Araştırma Evreni ve Örnekleme

2013/2014 TÜİK verilerine göre; Türkiye'de ortaokul sayısı 17 019, ortaokullarda okuyan öğrenci sayısı 5 478 399,İstanbul'da ortaokul sayısı 1 632,ortaokulda okuyan öğrenci sayısı 37 966'dir(TÜİK,2013,2014).

Araştırmanın evrenini,2014-2015 eğitim ve öğretim yılında, İstanbul ili Kartal ve Maltepe ilçesindeki ortaokullarda okuyan 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde Maltepe ilçesinden 3 tanesi imam hatip olmak üzere 25 devlet okulu ve 5 özel ortaokul, Kartal ilçesinden 3 tanesi imam hatip olmak üzere 18 devlet okulu ve 7 özel ortaokul bulunmaktadır. Araştırma evrenindeki toplam ortaokul sayısı 52'dir.

Kartal ve Maltepe ilçelerinde öğrenim gören tüm ortaokul öğrencilerine anket uygulanması hem zaman hem de maliyet bakımından zor olacağından dolayı basit seçkisiz (random) örnekleme yöntemiyle okullar seçilmiştir.

İstanbul ilinin, Kartal ilçesinde bulunan 25 ortaokuldan 1 tanesi imam hatip ortaokulu olmak üzere 5 devlet ortaokulu,1 özel ortaokul ve Maltepe ilçesinde bulunan 27 ortaokuldan 1 tanesi imam hatip ortaokulu olmak üzere 4 devlet ortaokulu,1 özel ortaokul rastgele uygulamaya alınmıştır.

Örnekleme oluşturacak olan ortaokullara 5 Mayıs 2015-18 Mayıs 2015 tarihleri arasında özel okullara 100,devlet okullarına 490 tane olmak üzere toplamda 590 tane anket dağıtılmıştır. Özel okullardan 90,devlet okullarından 486 tane anket geri dönmüştür.7.sınıf öğrencilerinden gelen 282 tane anketten 8 tanesi,8.sınıf öğrencilerinden gelen 294 anketten 10 tanesi çeşitli nedenlerden dolayı çıkartılmıştır.558 adet anket değerlendirilmeye alınmıştır.

3.3.Veritoplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için oluşturulan anket iki bölümden oluşmaktadır.1.Bölümde demografik bilgiler (cinsiyet, yaş, sınıf, sosyal beceri kazandıran dersler, okul türü vb.) yer almaktadır.2.Bölümde ise öğrencilerin sosyal becerileri ölçmek için hazırlanmış 41 tane soru bulunmaktadır. Verilen cevapların çözümlenmesi için 4'lü likert tipi ölçek kullanılmıştır. Derecelendirme "Hiçbir zaman","Nadiren","Sık sık" ve "Her zaman" şeklinde belirlenmiştir.

Anket hazırlanma aşamaları şu şekildedir:

- Araştırmacı tarafından sosyal beceriyi ölçmek için soru havuzu oluşturulmuştur.
- Uzman görüşü için danışmandan yardım alınmıştır. Sorular elenerek sayısı 41'e düşürülmüştür.
- Anket küçük bir gruba uygulanmış ve sorular öğrenciler üzerinde test edilmiştir.
- Bazı sorular öğrencilerle yapılan tartışma ile tekrar düzenlenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda anketin Cronbach alpha değeri 0,766 bulunmuştur. Cronbach alpha değerinin 0,70 ve üstü olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle anket güvenilirirdir.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın örneklemini belirlendikten sonra Milli Eğitim Bakanlığında anket izni alındı. Örneklemini oluşturan okulların müdürleriyle, anket uygulaması için görüşüldü. Anketler uygulanacak öğrenci sayısı kadar çoğaltıldı ve okullara araştırmacı tarafından dağıtıldı. Anket uygulanmadan önce sosyal beceri hakkında öğrencilere bilgi verildi. Öğrenciler anketteki soruları cevapladıktan sonra araştırmacı tarafından toplandı.

3.5.Verilerin Analizi

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçmek için geliştirilen anket puanlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16 paket programında analiz edilmiştir. Buna göre;

- Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerinin betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır.
- Anket sorularının frekans, yüzde, standart sapma ve standart hata değerleri bulunmuştur.
- Anket soruları ve anket puanı ile cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenleri arasındaki ilişki bağımsız t testi ile analiz edilmiştir.
- Anket soruları ve anket puanı ile

"En çok hangi derslerde sosyal becerileri kazandığınızı düşünüyorsunuz?",

"Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?",

"Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?",

"Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorularına verilen cevaplar arasındaki ilişki tek yönlü varyans (ANOVA) testi ile analiz edilmiştir. Anlamli çıkan anket sorularının, değişkenlere göre hangi gruplar arasında farklılaşma olduğu scheffe testi analizi ile incelenmiştir.

- Araştırmada ğrencilere uygulanan ankete göre edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken aşağıdaki Őekil 1’de belirtilen aralıklar dikkate alınmıştır.

Verilen Aralıklar	Seçenekler	Sınır
1	Hiçbir Zaman	1,00-1,74
2	Nadiren	1,75-2,49
3	Sık sık	2,50-3,24
4	Her Zaman	3,25-400

- Analiz sonucunda elde edilen amaca uygun tablolar, bulgular kısmında sunulmuştur

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerinin frekans ve yüzdeler dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri bulunmuştur. Anket sorularıyla değişkenlerin ilişkisini belirlemek için farklılaşma analizleri yapılmıştır.

4.1.Grubun Demografik Yapısına İlişkin Değerler

Tablo 4.1.1 de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini incelemek amacıyla yapılan araştırmaya devlet okulundan 471, özel okuldan 87 öğrenci olmak üzere 558 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %84,4'ü devlet okulundan %15,6'sı özel okulda okumaktadır.

Tablo 4.1.1. Okul Türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Okul Türü	N	%
Devlet	471	84,4
Özel	87	15,6
Toplam	558	100

Tablo 4.1.2 de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 286'sı kız,272'si erkek öğrencidir. Örneklemin %51,3'ünü kız,%48,7'sini erkek öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 4.1.2. Cinsiyete Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	N	%
Kız	286	51,3
Erkek	272	48,7
Toplam	558	100

Tablo 4.1.3 de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 275'i 7.sınıfta,283'ü 8.sınıfta okumaktadır. Örneklemin %49,3 ü 7.sınıf öğrencisiyken,%50,7'si 8.sınıf öğrencisidir.

Tablo 4.1.3. Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Sınıf	N	%
7.	275	49,3
8.	283	50,7
Toplam	558	100

Tablo 4.1.4 de görüldüğü gibi sosyal beceri kazandıran ders sıralamasında, sözel dersi öğrencilerin %37,8'i 1.tercihine , %20,6'sı 2.tercihine, %22,8'si 3.tercihine, %11,5'i 4.tercihine, %7,3'ü 5.tercihine yazmıştır.

Tablo 4.1.4. Sözel Ders Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tercih Sırası	N	%
1	211	37,8
2	115	20,6
3	127	22,8
4	64	11,5
5	41	7,3
Toplam	558	100

Tablo 4.1.5 de görüldüğü gibi sosyal beceri kazandıran ders sıralamasında, sayısal dersi öğrencilerin %17,4'ü 1.tercihine , %18,8'i 2.tercihine, %18,1'i 3.tercihine, %20,6'sı 4.tercihine, %25,1'i 5.tercihine yazmıştır.

Tablo 4.1.5. Sayısal Ders Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tercih Sırası	N	%
1	97	17,7
2	105	18,8
3	101	18,1
4	115	20,6
5	140	25,1
Toplam	558	100

Tablo 4.1.6 da görüldüğü gibi sosyal beceri kazandıran ders sıralamasında, dil dersini öğrencilerin %7,3'ü 1.tercihine , %15,9'u 2.tercihine, %17,4'ü 3.tercihine, %28,7'si 4.tercihine, %30,6'sı 5.tercihine yazmıştır.

Tablo 4.1.6. Dil Dersleri Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tercih Sırası	N	%
1	41	7,3
2	89	15,9
3	97	17,4
4	160	28,7
5	171	30,6
Toplam	558	97,8

Tablo 4.1.7 de görüldüğü gibi sosyal beceri kazandıran ders sıralamasında, sanatsal dersleri öğrencilerin %14,2'si 1.tercihine , %21,7'si 2.tercihine, %22,6'sı 3.tercihine, %23,7'si 4.tercihine, %17,9'u 5.tercihine yazmıştır.

Tablo 4.1.7. Sanatsal Dersler Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tercih Sırası	N	%
1	79	14,2
2	121	21,7
3	126	22,6
4	132	23,7
5	100	17,9
Toplam	558	100

Tablo 4.1.8 de görüldüğü gibi sosyal beceri kazandıran ders sıralamasında, bedensel dersleri öğrencilerin %23,5'i 1.tercihine , %22,6'sı 2.tercihine, %18,8'i 3.tercihine, %15,9'u 4.tercihine, %19,2'si 5.tercihine yazmıştır.

Tablo 4.1.8. Bedensel Dersler Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tercih Sırası	N	%
1	131	23,5
2	126	22,6
3	105	18,8
4	89	15,9
5	107	19,2
Toplam	558	100

Tablo 4.1.9 da görüldüğü gibi "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna öğrencilerin %2,3'ü hiçbir zaman,%52,5'i nadiren,%33'ü sık sık,%12,2'si her zaman cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.9. "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri

Cevap	N	%
Hiçbir zaman	13	2,3
Nadiren	293	52,5
Sık sık	184	33
Her zaman	68	12,2
Toplam	558	100

Tablo 4.1.10 da görüldüğü gibi " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna öğrencilerin %4,8'i hiçbir zaman,%52,3'ü nadiren,%28,9'u sık sık,%14'ü her zaman cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.10. "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri

Cevap	N	%
Hiçbir zaman	27	4,8
Nadiren	292	52,3
Sık sık	161	28,9
Her zaman	78	14
Toplam	558	100

Tablo 4.1.11 de görüldüğü gibi " Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna öğrencilerin %4,8'i hiçbir zaman,%41,4'ü nadiren,%37,5'i sık sık,%16,3'ü her zaman cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.11. Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri

Cevap	N	%
Hiçbir zaman	27	4,8
Nadiren	231	41,4
Sık sık	209	37,5
Her zaman	91	16,3
Toplam	558	100

4.2.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Frekans, Yüzde, Standart Sapma ve Aritmetik Ortalama Değerleri

Tablo 4,2 de görüldüğü gibi anketin 1.maddesinde yer alan "Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim." sorusuna öğrencilerin 147'si (%26,3) "Sık sık", 341'i (%61,1) "Her zaman" cevabını vermiştir.1.maddenin ortalaması 3,47 bulunmuştur. Anketin 3.maddesi olan "Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim." sorusuna öğrencilerin 145'i (%26) "Sık sık",312'si (%55,9) "Her zaman" cevabını vermiştir.3.maddenin ortalaması 3,35 bulunmuştur. Anketin 5.maddesi olan "Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim." sorusuna öğrencilerin 210'u (%37,6) "Sık sık",267'si (%47,8) "Her zaman" cevabını vermiştir.5.maddenin ortalaması 3,31 bulunmuştur. Anketin 6.maddesi olan "Tanıdığım insanlarla karşılaştığımda selam veririm." sorusuna öğrencilerin 159'u (%28,5) "Sık sık",310'u (%55,6) "Her zaman" cevabını vermiştir.6.maddenin ortalaması 3,37 bulunmuştur. Anketin 9.maddesi olan " Arkadaş grubumdan dışlanmak beni üzer."sorusuna öğrencilerin 94'ü (%16,8) "Sık sık",301'i (%53,9) "Her zaman" cevabını vermiştir.9.maddenin ortalaması 3,13 bulunmuştur. Anketin 16.maddesi olan " Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım."sorusuna öğrencilerin 136'sı (%24,4) "Sık sık",371'i (%66,5) "Her zaman" cevabını vermiştir. 1.maddenin ortalaması 3,56 bulunmuştur. Anketin 18.maddesi olan " Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlarım." sorusuna öğrencilerin 141'i (%25,3) "Sık sık",331'i (%59,3) "Her zaman" cevabını vermiştir.18.maddenin ortalaması 3,40 bulunmuştur. Anketin 20.maddesi olan " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır."sorusuna öğrencilerin 218'i (%39,1) "Sık sık",231'i (%41,4) "Her zaman" cevabını vermiştir. 20.maddenin ortalaması 3,18 bulunmuştur. Anketin 21.maddesi olan "Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım."sorusuna öğrencilerin 103'ü (%18,5) "Sık sık",413'ü (%74) "Her zaman" cevabını vermiştir. 21.maddenin ortalaması 3,65 bulunmuştur. Anketin 24.maddesi olan " Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim." sorusuna öğrencilerin 171'i (%30,6) "Sık sık", 258'i (%46,2) "Her zaman" cevabını vermiştir.24.maddenin ortalaması 3,20 bulunmuştur. Anketin 25.maddesi olan " Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim."sorusuna öğrencilerin 150'si (%26,9) "Sık sık",323'ü (%57,9) "Her zaman" cevabını vermiştir. 25.maddenin ortalaması 3,38 bulunmuştur. Anketin 29.maddesi olan " Biri beni

suçladığında kendimi savunurum." sorusuna öğrencilerin 105'i (%18,8) "Sık sık", 408'i (%73,1) "Her zaman" cevabını vermiştir. 29.maddenin ortalaması 3,63 bulunmuştur. Anketin 30.maddesi olan " Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim." sorusuna öğrencilerin 192'si (%34,4) "Sık sık", 268'i (%48) "Her zaman" cevabını vermiştir. 30.maddenin ortalaması 3,28 bulunmuştur. Anketin 36.maddesi olan " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum." sorusuna öğrencilerin 172'si (%30,8) "Sık sık", 307'si (%55) "Her zaman" cevabını vermiştir. 36.maddenin ortalaması 3,38 bulunmuştur. Anketin 37.maddesi olan "Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülenir." sorusuna öğrencilerin 94'ü (%16,8) "Sık sık", 404'ü (%72,4) "Her zaman" cevabını vermiştir. 37.maddenin ortalaması 3,57 bulunmuştur. Anketin 40.maddesi olan " Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir." sorusuna öğrencilerin 122'si (%21,9) "Sık sık", 333'ü (%59,7) "Her zaman" cevabını vermiştir. 40.maddenin ortalaması 3,36 bulunmuştur. Bu verilere göre 1.3.5.6.9.16.18.20.21.24.25.29.30.36.37.40.maddelere öğrencilerin çoğunun "Her zaman" cevabını verdiği çıkarılmıştır.

Tablo 4.2.1 de görüldüğü gibi anketin 7.maddesinde yer alan " İhtiyacım olduğunda arkadaşlarımdan yardım istemekten çekinirim." sorusuna öğrencilerin 213'ü (%38,2) "Hiçbir zaman", 255'i (%45,7) "Nadiren" cevabını vermiştir. 7.maddenin ortalaması 1,82 bulunmuştur. Anketin 8.maddesinde yer alan " Arkadaşlarımla ortak yaptığımız ödevlerde, ne yapmaları gerektiğini ben söylerim." sorusuna öğrencilerin 90'ı (%16,1) "Hiçbir zaman", 294'ü (%52,7) "Nadiren" cevabını vermiştir. 8.maddenin ortalaması 2,22 bulunmuştur. Anketin 31.maddesinde yer alan " Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim." sorusuna öğrencilerin 87'si (%15,6) "Hiçbir zaman", 278'i (%49,8) "Nadiren" cevabını vermiştir. 31.maddenin ortalaması 2,28 bulunmuştur. Anketin 22.maddesinde yer alan " Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim." sorusuna öğrencilerin 183'ü (%32,8) "Hiçbir zaman", 231'i (%41,4) "Nadiren" cevabını vermiştir. 22.maddenin ortalaması 2,04 bulunmuştur. Bu verilere göre 7.8.22 ve 31. maddelere öğrencilerin çoğunun "Nadiren" cevabını verdiği çıkarılmıştır.

Tablo 4.2.1 de görüldüğü gibi sosyal beceri anketinin 10.maddesinde yer alan Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim." sorusuna öğrencilerin 353'ü (%63,3) "Hiçbir zaman", 164'ü (%29,4) "Nadiren" cevabını vermiştir. 10.maddenin ortalaması 1,46

bulunmuştur. Anketin 19.maddesinde yer alan “Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.” sorusuna öğrencilerin 295’i (%52,9) "Hiçbir zaman", 200’ü (%35,8) "Nadiren" cevabını vermiştir.19.maddenin ortalaması 1,63 bulunmuştur. Anketin 27.maddesinde yer alan “Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.” sorusuna öğrencilerin 269’u (%48,2) "Hiçbir zaman", 179’u (%32,1) "Nadiren" cevabını vermiştir.27.maddenin ortalaması 1,79 bulunmuştur. Anketin 28.maddesinde yer alan “. Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder.” sorusuna öğrencilerin 336’sı (%60,2) "Hiçbir zaman", 149’u (%26,7) "Nadiren" cevabını vermiştir.28.maddenin ortalaması 1,59 bulunmuştur. Anketin 33.maddesinde yer alan “İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.” sorusuna öğrencilerin 286’sı (%51,3) "Hiçbir zaman", 156’sı (%28) "Nadiren" cevabını vermiştir.33.maddenin ortalaması 1,79 bulunmuştur. Anketin 34.maddesinde yer alan “Arkadaşımdan yardım aldığım da teşekkür etmediğim zamanlar olur.” sorusuna öğrencilerin 240’ı (%43) "Hiçbir zaman", 185’i (%33,2) "Nadiren" cevabını vermiştir.34.maddenin ortalaması 1,96 bulunmuştur. Bu verilere göre 10,19,27,28,33 ve 34. maddelere öğrencilerin çoğunun "Hiçbir zaman " cevabını verdiği çıkartılmıştır.

Tablo 4.2.1. Anket Sorularının Frekans, Yüzde, Standart Sapma ve Aritmetik Ortalama Değerleri

Anket Soruları	Hiçbir zaman		Nadiren		Sık sık		Her zaman		\bar{x}	SS
	N	%	N	%	N	%	N	%		
1.Arkadaşımdan yaptığım çalışmalarımı beğendiğimde söylerim.	6	1,1	64	11,5	147	26,3	341	61,1	3,47	,738
2.Bir şeyi yapmak istemiyorsam, sevdiğim arkadaşım bile hayır derim.	79	14,2	208	37,3	110	19,7	161	28,9	2,63	1,046
3.Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.	15	2,7	86	15,4	145	26	312	55,9	3,35	,836
4.Öğretmenlerimle arkadaşlarımla konuştuğum üslupta konuşurum.	250	44,8	102	18,3	68	12,2	138	24,7	2,17	1,238
5.Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	11	2	70	12,5	210	37,6	267	47,8	3,31	,765
6.Tanıdığım insanlarla karşılaştığımda selam veririm	14	2,5	75	13,4	159	28,5	310	55,6	3,37	,809

7. İhtiyacım olduğunda arkadaşlarımdan yardım istemekten çekinirim.	213	38,2	255	45,7	66	11,8	24	4,3	1,82	,801
8. Arkadaşlarımla ortak yaptığımız ödevlerde, ne yapmaları gerektiğini ben söylerim.	90	16,1	294	52,7	135	24,2	39	7	2,22	,797
9. Arkadaş grubumdan dışlanmak beni üzer.	63	11,3	100	17,9	94	16,8	301	53,9	3,13	1,074
10. Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.	353	63,3	164	29,4	28	5	13	2,3	1,46	,700
11. Hislerimi insanlardan kolaylıkla gizleyebilirim.	72	12,9	186	33,3	127	22,8	173	31	2,72	1,040
12. Yabancı bir ortama girdiğimde, insanların benimle tanışmasını beklerim.	95	17	191	34,2	150	26,9	122	21,9	2,54	1,014
13. Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	103	18,5	233	41,8	134	24	88	15,8	2,37	,959
14. Teneffüslerde arkadaşlarımla vakit geçirmeyi severim.	8	1,4	32	5,7	86	15,4	432	77,4	3,69	,645
15. Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım.	114	20,4	187	33,5	116	20,8	141	25,3	2,51	1,080
16. Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım.	8	1,4	43	7,7	136	24,4	371	66,5	3,56	,698
17. Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	36	6,5	132	23,7	180	32,3	210	37,6	3,01	,934
18. Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlarım.	22	3,9	64	11,5	141	25,3	331	59,3	3,40	,841
19. Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	295	52,9	200	35,8	40	7,2	23	4,1	1,63	,791
20. Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.	19	3,4	90	16,1	218	39,1	231	41,4	3,18	,824
21. Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	9	1,6	33	5,9	103	18,5	413	74	3,65	,666
22. Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim.	183	32,8	231	41,4	80	14,3	64	11,5	2,04	,964
23. Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.	88	15,8	220	39,4	142	25,4	108	19,4	2,48	,977
24. Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim.	18	3,2	111	19,9	171	30,6	258	46,2	3,20	,867
25. Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.	25	4,5	60	10,8	150	26,9	323	57,9	3,38	,849

26. Her ortama uyum sağlarım, yalnızlık çekmem.	40	7,2	139	24,9	183	32,8	196	35,1	2,96	,942
27. Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.	269	48,2	179	32,1	68	12,2	42	7,5	1,79	,929
28. Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder.	336	60,2	149	26,7	40	7,2	33	5,9	1,59	,861
29. Biri beni suçladığımda kendimi savunurum.	12	2,2	33	5,9	105	18,8	408	73,1	3,63	,694
30. Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim.	16	2,9	82	14,7	192	34,4	268	48	3,28	,817
31. Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim.	87	15,6	278	49,8	145	26	48	8,6	2,28	,828
32. Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder.	59	10,6	154	27,6	155	27,8	190	34,1	2,85	1,010
33. İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.	286	51,3	156	28,0	63	11,3	53	9,5	1,79	,981
34. Arkadaşımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur.	240	43	185	33,2	51	9,1	82	14,7	1,96	1,053
35. Topluluk karşısında konuşurken heyecanlanırım.	65	11,6	159	28,5	138	24,7	196	35,1	2,83	1,037
36. Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.	18	3,2	61	10,9	172	30,8	307	55	3,38	,805
37. Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülenir.	25	4,5	35	6,3	94	16,8	404	72,4	3,57	,800
38. Arkadaşıma rahatsız edici şaka yapmam.	110	19,7	186	33,3	108	19,4	154	27,6	2,55	1,094
39. Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder.	203	36,4	215	38,5	78	14	62	11,1	2,00	,975
40. Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir.	27	4,8	76	13,6	122	21,9	333	59,7	3,36	,892
41. Arkadaşımla bir konu hakkında tartışmayı severim.	48	8,6	124	22,2	153	27,4	233	41,8	3,02	,993

4.3.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmeleri

Öğrencilerin cevapladığı anket soruları ve anketlerden aldıkları puanların toplamı; cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, sosyal beceri kazandıran ders tercihi ile "En çok hangi derslerde sosyal becerileri kazandığınızı düşünüyorsunuz?","Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu? ", "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?","Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?"sorularıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

4.3.1. Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.1.1 de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin anket puanlarının, cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$).Bu farklılık kız öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.3.1.1.Öğrencilerin Anket Puanları ile Cinsiyet Değişkeninin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t-Testi</i>		
					t	Sd	P
Sosyal beceri	Kız	286	3,12	,245	6,156	556	,000
	Erkek	272	2,99	,253			

Tablo 4.3.2 de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, tabloda yer alan sorularda anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$).Tabloda yer alan " Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim.", " Bir şeyi yapmak istemiyorsam, sevdiğim arkadaşım bile hayır derim.", " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.", " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.", " .Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım", " Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım", " Sınavdan düşük not alırsam

eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.", " Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlarım.", " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.", " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.", " Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim.", " Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.", " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.", "Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülenir.", " Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir." sorularına, kız öğrencilerin verdiği cevapların ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Sorulardaki farklılık kız öğrencilerin lehinedir.

Benzer şekilde " Öğretmenlerimle, arkadaşım ile konuştuğum üslupta konuşurum.", "Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.", " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.", " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.", " Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim.", " Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder.", " İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.", " Arkadaşlarımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur.", " Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder." sorularına erkek öğrencilerin verdiği cevapların ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Sorulardaki farklılık erkek öğrencilerin lehinedir.

Tablo 4.3.1.2.Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Cinsiyet	N	\bar{x}	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t-Testi</i>		
					T	Sd	p
1.Arkadaşlarımla yaptığım çalışmalarımı beğendiğimde söylerim.	Kız	286	3,58	,695	3,499	556	,001
	Erkek	272	3,36	,766			
2.Bir şeyi yapmak istemiyorsam, sevdiğim arkadaşşıma bile hayır derim.	Kız	286	2,72	1,048	2,117	556	,035
	Erkek	272	2,54	1,037			
3.Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.	Kız	286	3,42	,820	1,985	556	,048
	Erkek	272	3,28	,848			
4.Öğretmenlerimle, arkadaşım ile konuştuğum üslupta konuşurum.	Kız	286	2,04	1,241	-2,555	556	,011
	Erkek	272	2,31	1,223			
5.Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	Kız	286	3,38	,771	2,144	556	,032
	Erkek	272	3,24	,754			

10.Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.	Kız	286	1,37	,612	-3,265	556	,001
	Erkek	272	1,56	,771			
13.Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Kız	286	2,22	,936	-3,762	556	,000
	Erkek	272	2,53	,960			
15.Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım	Kız	286	2,69	1,094	4,091	556	,000
	Erkek	272	2,32	1,033			
16.Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım	Kız	286	3,71	,600	5,485	556	,000
	Erkek	272	3,40	,757			
17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	Kız	286	3,13	,901	3,007	556	,003
	Erkek	272	2,89	,954			
18.Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlıyorum.	Kız	286	3,48	,793	2,193	556	,029
	Erkek	272	3,32	,883			
19.Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	Kız	286	1,54	,742	-2,569	556	,010
	Erkek	272	1,71	,832			
20.Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.	Kız	286	3,34	,791	4,736	556	,000
	Erkek	272	3,02	,826			
21.Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	Kız	286	3,74	,581	3,527	556	,000
	Erkek	272	3,55	,732			
22.Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim.	Kız	286	1,95	,968	-2,365	556	,018
	Erkek	272	2,14	,952			
24.Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim.	Kız	286	3,29	,813	2,463	556	,014
	Erkek	272	3,11	,913			
25.Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.	Kız	286	3,51	,776	3,818	556	,000
	Erkek	272	3,24	,901			
28.Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder.	Kız	286	1,51	,794	-2,182	556	,030
	Erkek	272	1,67	,922			
33.İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.	Kız	285	1,71	,977	-2,135	555	,033
	Erkek	272	1,88	,980			
34.Arkadaşlarımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur.	Kız	286	1,84	1,068	-2,765	556	,006
	Erkek	272	2,08	1,024			
36.Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.	Kız	286	3,54	,683	4,981	556	,000
	Erkek	272	3,21	,885			
37.Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülür.	Kız	286	3,64	,729	2,177	556	,030
	Erkek	272	3,50	,863			

39.Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder.	Kız	286	1,86	,940	-3,376	556	,001
	Erkek	272	2,14	,992			
40.Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir.	Kız	286	3,55	,792	-3,371	556	,001
	Erkek	272	3,17	,951			

4.3.2.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Okul Türü Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.2.1. de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin anket puanlarının, okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık görülmemiştir($p>0,05$).

Tablo 4.3.2.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Okul Türü Değişkeninin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Okul Türü	N	\bar{x}	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t-Testi</i>		
					t	Sd	P
Sosyal beceri	Devlet	471	3,06	,260	1,114	556	,266
	Özel	87	3,03	,241			

Tablo 4.3.2.2. de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, tabloda yer alan sorularda anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$).Tabloda yer alan " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.", " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.", " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.", " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.", " Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.", " Topluluk karşısında heyecanlanırım" sorularına, devlet okulunda okuyan öğrencilerin verdiği cevapların ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Sorulardaki farklılık devlet okulunda okuyan öğrencilerin lehinedir.

Benzer şekilde " Öğretmenlerimle, arkadaşım ile konuştuğum üslupta konuşurum.", " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.", " Okula, okul forması

dışında bir kıyafetle geldiğim olur." sorularına, özel okulda okuyan öğrencilerin verdiği cevapların ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Sorulardaki farklılık özel okulunda okuyan öğrencilerin lehinedir.

Tablo4.3.2.2. Okul Türü Değişkenine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Okul	N	\bar{x}	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t-Testi</i>		
					t	Sd	P
3.Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.	Devlet	471	3,39	,810	2,604	556	,009
	Özel	87	3,14	,942			
4.Öğretmenlerimle, arkadaşım ile konuştuğum üslupta konuşurum.	Devlet	471	2,24	1,261	3,198	556	,001
	Özel	87	1,78	1,028			
5.Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	Devlet	471	3,36	,727	3,274	556	,001
	Özel	87	3,07	,912			
13.Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Devlet	471	2,42	,953	2,726	556	,007
	Özel	87	2,11	,958			
19.Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	Devlet	471	1,56	,749	-4,436	556	,000
	Özel	87	1,97	,921			
21.Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	Devlet	471	3,68	,633	2,542	556	,011
	Özel	87	3,48	,805			
23.Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.	Devlet	471	2,52	,984	2,169	556	,030
	Özel	87	2,28	,911			
27.Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.	Devlet	471	1,70	,877	-5,578	556	,000
	Özel	87	2,29	1,044			
35.Topluluk karşısında heyecanlanırım	Devlet	471	2,88	1,029	2,429	556	,015
	Özel	87	2,59	1,052			

4.3.3.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.2.1. de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin anket puanlarının, sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, anlamlı bir farklılık görülmemiştir($p>0,05$)

Tablo 4.3.3.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sınıf Değişkeninin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t-Testi</i>		
					t	Sd	P
	7.sınıf	275	3,055	,239	,110	556	,913
Sosyal beceri	8.sınıf	283	3,052	,273			

Tablo4.3.3.2. de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, tabloda yer alan sorularda anlamlı bir farklılık görülmüştür($p<0,05$).Tabloda yer alan "Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım.," " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.," " Biri beni suçladığında kendimi savunurum." sorularına 7.sınıf öğrencilerinin verdiği cevapların ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Sorulardaki farklılık 7.sınıfta okuyan öğrencilerin lehinedir.

Benzer şekilde " Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.," " Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim.," " İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım." sorularına 8.sınıf öğrencilerinin verdiği cevapların ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Sorulardaki farklılık 8.sınıfta okuyan öğrencilerin lehinedir.

Tablo4.3.3.2. Sınıf Değişkenine Göre Anlamlılık Gösterenlerin Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t-Testi</i>		
					t	Sd	P
15.Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım	7.sınıf	275	2,62	1,048	2,445	556	,015
	8.sınıf	283	2,40	1,101			
20.Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.	7.sınıf	275	3,25	,815	1,983	556	,048
	8.sınıf	283	3,12	,828			
27.Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.	7.sınıf	275	1,67	,894	-3,062	556	,002
	8.sınıf	283	1,91	,948			
29.Biri beni suçladığında kendimi savunurum.	7.sınıf	275	3,70	,627	2,453	556	,014
	8.sınıf	283	3,56	,748			
31.Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim.	7.sınıf	275	2,20	,836	-2,248	556	,025
	8.sınıf	283	2,35	,814			
33.İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.	7.sınıf	275	1,69	,902	-2,404	555	,017
	8.sınıf	282	1,89	1,046			

4.3.4.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.4.1.de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin anket puanları ile "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna verilen cevapların dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Analize göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.3.4.1.Öğrencilerin Anket Puanları ile "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevapların Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Seçenekler	N	\bar{x}	SS	V.K	Anova Testi				
						KT	Sd	KO	f	p
Sosyal beceri	Hiçbir zaman	13	2,95	,309	G.Arası	,254	3	,118	1,793	,147
	Nadiren	293	3,04	,248	G.İçi	36,434	554	,066		
	Sık sık	184	3,08	,260	Toplam	36,787	557			
	Her zaman	68	3,08	,274						
	Toplam	558	3,05	,257						

Tablo 4.3.4.2. de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplara göre dağılımı tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.," " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.," " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.," " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım"," " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.," " Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.," " Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$)

Tablo 4.3.4.2. "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaplara Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Seçenekler	N	\bar{x}	SS	V.K	Anova Testi				
						KT	Sd	KO	f	P
5.Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	Hiçbir zaman	13	3,00	1,080	G.Arası	6,800	3	2,267	3,933	,009
	Nadiren	293	3,25	,769	G.İçi	319,316	554	,576		
	Sık sık	184	3,35	,731	Toplam	326,116	557			
	Her zaman	68	3,56	,720						
	Toplam	558	3,31	,765						
13.Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Hiçbir zaman	13	2,54	1,050	G.Arası	8,047	3	2,682	2,948	,032
	Nadiren	293	2,29	,937	G.İçi	504,162	554	,910		
	Sık sık	184	2,38	,909	Toplam	512,210	557			
	Her zaman	68	2,66	1,114						
	Toplam	558	2,37	,959						

17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	Hiçbir zaman	13	2,46	1,050	G.Arası	10,767	3	3,589	4,184	,006
	Nadiren	293	2,94	,940	G.İçi	475,169	554	,858		
	Sık sık	184	3,08	,896	Toplam	485,935	557			
	Her zaman	68	3,26	,924						
	Toplam	558	3,01	,934						
19.Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	Hiçbir zaman	13	2,00	1,080	G.Arası	5,533	3	1,844	2,977	,031
	Nadiren	293	1,69	,800	G.İçi	343,186	554	,619		
	Sık sık	184	1,51	,709	Toplam	348,719	557			
	Her zaman	68	1,59	,868						
	Toplam	558	1,63	,791						
20.Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.	Hiçbir zaman	13	3,38	,768	G.Arası	5,392	3	1,797	2,673	,047
	Nadiren	293	3,11	,829	G.İçi	372,595	554	,673		
	Sık sık	184	3,21	,812	Toplam	377,987	557			
	Her zaman	68	3,40	,813						
	Toplam	558	3,18	,824						
23.Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.	Hiçbir zaman	13	2,08	1,038	G.Arası	14,920	3	4,973	5,335	,001
	Nadiren	293	2,43	,982	G.İçi	516,435	554	,932		
	Sık sık	184	2,45	,928	Toplam	531,355	557			
	Her zaman	68	2,90	,979						
	Toplam	558	2,48	,977						
40.Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir.	Hiçbir zaman	13	2,62	1,193	G.Arası	8,071	3	2,690	3,426	,017
	Nadiren	293	3,40	,849	G.İçi	435,078	554	,785		
	Sık sık	184	3,39	,892	Toplam	443,149	557			
	Her zaman	68	3,29	,963						
	Toplam	558	3,36	,892						

Tablo 4.3.4.3. de görüldüğü gibi " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplara göre, farklılaşmanın olduğu sorularda, hangi gruplar arasında farklılaşmanın olduğu scheffe testi ile incelenmiştir. Buna göre;

- "Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna "Nadiren" cevabını veren grubun ortalaması "Her zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,023$)
- "Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna "Her

zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Nadiren" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,040)

- "Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Hiç bir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,040)
- "Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Nadiren" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,005). Benzer şekilde "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "sık sık" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,015).
- "Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna "Sık sık" cevabını veren grubun ortalaması "Hiç bir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,028). Benzer şekilde "Nadiren" cevabını veren grubun ortalaması "Hiç bir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,022).

Tablo 4.3.4.3. Anket Sorularının " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I) Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?	(J) Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	p
	Hiçbir zaman	Nadiren	-,249	,215	,720
		Sık sık	-,348	,218	,467
		Her zaman	-,559	,230	,117
5.Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	Nadiren	Hiçbir zaman	,249	,215	,720
		Sık sık	-,099	,071	,592
		Her zaman	-,310*	,102	,028
	Sık sık	Hiçbir zaman	,348	,218	,467
		Nadiren	,099	,071	,592
		Her zaman	-,211	,108	,281

	Her zaman	Hiçbir zaman	,559	,230	,117
		Nadiren	,310*	,102	,028
		Sık sık	,211	,108	,281
	Hiçbir zaman	Nadiren	,248	,270	,839
		Sık sık	,158	,274	,954
		Her zaman	-,123	,289	,980
	Nadiren	Hiçbir zaman	-,248	,270	,839
		Sık sık	-,090	,090	,798
		Her zaman	-,372*	,128	,040
13. Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Sık sık	Hiçbir zaman	-,158	,274	,954
		Nadiren	,090	,090	,798
		Her zaman	-,281	,135	,230
	Her zaman	Hiçbir zaman	,123	,289	,980
		Nadiren	,372*	,128	,040
		Sık sık	,281	,135	,230
	Hiçbir zaman	Nadiren	-,474	,262	,355
		Sık sık	-,615	,266	,149
		Her zaman	-,803*	,280	,043
	Nadiren	Hiçbir zaman	,474	,262	,355
		Sık sık	-,141	,087	,455
		Her zaman	-,330	,125	,073
17. Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	Sık sık	Hiçbir zaman	,615	,266	,149
		Nadiren	,141	,087	,455
		Her zaman	-,189	,131	,561
	Her zaman	Hiçbir zaman	,803*	,280	,043
		Nadiren	,330	,125	,073
		Sık sık	,189	,131	,561
	Hiçbir zaman	Nadiren	-,350	,274	,652
		Sık sık	-,374	,277	,610
		Her zaman	-,820*	,292	,050
23. Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.	Nadiren	Hiçbir zaman	,350	,274	,652
		Sık sık	-,024	,091	,995
		Her zaman	-,470*	,130	,005

40.Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir.	Sık sık	Hiçbir zaman	,374	,277	,610
		Nadiren	,024	,091	,995
		Her zaman	-,446*	,137	,015
	Her zaman	Hiçbir zaman	,820*	,292	,050
		Nadiren	,470*	,130	,005
		Sık sık	,446*	,137	,015
	Hiçbir zaman	Nadiren	-,784*	,251	,022
		Sık sık	-,770*	,254	,028
		Her zaman	-,679	,268	,095
Nadiren	Hiçbir zaman	,784*	,251	,022	
	Sık sık	,013	,083	,999	
	Her zaman	,105	,119	,855	
Sık sık	Hiçbir zaman	,770*	,254	,028	
	Nadiren	-,013	,083	,999	
	Her zaman	,092	,126	,912	
Her zaman	Hiçbir zaman	,679	,268	,095	
	Nadiren	-,105	,119	,855	
	Sık sık	-,092	,126	,912	

4.3.5.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.5.1. de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin anket puanları ile "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna verilen cevapların dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Analize göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.($p>0,05$).

Tablo 4.3.5.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Seçenekler	N	\bar{x}	SS	V.K	Anova Testi				
						KT	Sd	KO	f	p
Sosyal beceri	Hiçbir zaman	27	3,03	,318	G.Arası	,080	3	,027	,404	,750
	Nadiren	292	3,05	,250	G.İçi	36,707	554	,066		
	Sık sık	161	3,05	,272	Toplam	36,787	557			
	Her zaman	78	3,08	,228						
	Toplam	558	2,76	,257						

Tablo 4.3.5.2. de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül almıyor mu?" sorusuna verilen cevaplara göre dağılımı tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre "Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim.," " Arkadaş grubumdan dışlanmak beni üzer.," " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem", " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.," " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$).

Tablo 4.3.5.2. "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Seçenekler	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
1.Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim.	Hiçbir zaman	27	3,07	,874	G.Arası	4,891	3	1,630	3,029	,029
	Nadiren	292	3,49	,725	G.İçi	298,257	554	,538		
	Sık sık	161	3,47	,742	Toplam	303,149	557			
	Her zaman	78	3,55	,696						
	Toplam	558	3,47	,738						
9.Arkadaş grubumdan dışlanmak beni üzer.	Hiçbir zaman	27	3,00	1,144	G.Arası	9,159	3	3,053	2,669	,047
	Nadiren	292	3,12	1,076	G.İçi	633,761	554	1,144		
	Sık sık	161	3,04	1,112	Toplam	642,919	557			
	Her zaman	78	3,44	,920						
	Toplam	558	3,13	1,074						

13. Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Hiçbir zaman	27	2,52	1,014	G.Arası	8,337	3	2,779	3,055	,028
	Nadiren	292	2,26	,921	G.İçi	503,873	554	,910		
	Sık sık	161	2,43	,960	Toplam	512,210	557			
	Her zaman	78	2,59	1,037						
	Toplam	558	2,37	,959						
17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	Hiçbir zaman	27	3,04	1,018	G.Arası	7,194	3	2,398	2,775	,041
	Nadiren	292	2,92	,927	G.İçi	478,741	554	,864		
	Sık sık	161	3,06	,940	Toplam	485,935	557			
	Her zaman	78	3,24	,885						
	Toplam	558	3,01	,934						
21.Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	Hiçbir zaman	27	3,41	,931	G.Arası	6,726	3	2,242	5,166	,002
	Nadiren	292	3,68	,601	G.İçi	240,428	554	,434		
	Sık sık	161	3,53	,783	Toplam	247,154	557			
	Her zaman	78	3,83	,439						
	Toplam	558	3,65	,666						

Tablo 4.3.5.3. de görüldüğü gibi " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna verilen cevaplara göre, farklılaşmanın olduğu sorularda, hangi gruplar arasında farklılaşmanın olduğu scheffe testi ile incelenmiştir. Buna göre;

- "Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna "Nadiren" cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,046$). Benzer şekilde "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,038$).
- "Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna "Her zaman " cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,040$). Benzer şekilde "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "sık sık" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,013$).

Tablo 4.3.5.3. Anket Sorularının,"Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I) Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?	(J) Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	p
1.Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim.	Hiçbir zaman	Nadiren	-,419*	,148	,046
		Sık sık	-,398	,153	,080
		Her zaman	-,477*	,164	,038
	Nadiren	Hiçbir zaman	,419*	,148	,046
		Sık sık	,021	,072	,993
		Her zaman	-,058	,094	,943
	Sık sık	Hiçbir zaman	,398	,153	,080
		Nadiren	-,021	,072	,993
		Her zaman	-,079	,101	,893
	Her zaman	Hiçbir zaman	,477*	,164	,038
		Nadiren	,058	,094	,943
		Sık sık	,079	,101	,893
21.Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	Hiçbir zaman	Nadiren	-,278	,133	,224
		Sık sık	-,127	,137	,836
		Her zaman	-,426*	,147	,040
	Nadiren	Hiçbir zaman	,278	,133	,224
		Sık sık	,151	,065	,144
		Her zaman	-,148	,084	,374
	Sık sık	Hiçbir zaman	,127	,137	,836
		Nadiren	-,151	,065	,144
		Her zaman	-,299*	,091	,013
	Her zaman	Hiçbir zaman	,426*	,147	,040
		Nadiren	,148	,084	,374
		Sık sık	,299*	,091	,013

4.3.6.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların,"Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.6.1. de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin anket puanları ile "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna verilen cevapların dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Analize göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.3.6.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevapların Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Seçenekler	N	\bar{x}	SS	V.K	Anova Testi				
						KT	Sd	KO	f	p
Sosyal beceri	Hiçbir zaman	27	3,01	,262	G.Arası	,373	3	,124	1,891	,130
	Nadiren	231	3,03	,255	G.İçi	36,414	554	,066		
	Sık sık	209	3,06	,257	Toplam	36,787	557			
	Her zaman	91	3,10	,258						
	Toplam		558	3,05	,237					

Tablo 4.3.6.2. de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplara göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre " Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim.", " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.", " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.", " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.", " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.", " Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.", " Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.", " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p<0,05$).

Tablo 4.3.6.2. "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Seçenekler	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
1. Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim.	Hiçbir zaman	27	3,22	,974	G.Arası	4,452	3	1,484	2,752	,042
	Nadiren	231	3,48	,709	G.İçi	298,697	554	,539		
	Sık sık	209	3,44	,745	Toplam	303,149	557			
	Her zaman	91	3,64	,691						
	Toplam	558	3,47	,738						
5. Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	Hiçbir zaman	27	3,04	,940	G.Arası	7,112	3	2,371	4,117	,007
	Nadiren	231	3,27	,785	G.İçi	319,004	554	,576		
	Sık sık	209	3,30	,739	Toplam	326,116	557			
	Her zaman	91	3,54	,672						
	Toplam	558	3,31	,765						
13. Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Hiçbir zaman	27	2,07	1,035	G.Arası	12,161	3	4,054	4,491	,004
	Nadiren	231	2,31	,945	G.İçi	500,049	554	,903		
	Sık sık	209	2,34	,912	Toplam	512,210	557			
	Her zaman	91	2,68	1,021						
	Toplam	558	2,37	,959						
17. Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	Hiçbir zaman	27	2,41	,931	G.Arası	18,981	3	6,327	7,506	,000
	Nadiren	231	2,90	,945	G.İçi	466,954	554	,843		
	Sık sık	209	3,15	,900	Toplam	485,935	557			
	Her zaman	91	3,16	,885						
	Toplam	558	3,01	,934						
21. Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	Hiçbir zaman	27	3,41	,797	G.Arası	3,517	3	1,172	2,665	,047
	Nadiren	231	3,64	,696	G.İçi	243,638	554	,440		
	Sık sık	209	3,63	,660	Toplam	247,154	557			
	Her zaman	91	3,79	,527						
	Toplam	558	3,65	,666						
23. Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.	Hiçbir zaman	27	2,15	,949	G.Arası	8,899	3	2,966	3,145	,025
	Nadiren	231	2,40	,977	G.İçi	522,456	554	,943		
	Sık sık	209	2,53	,931	Toplam	531,355	557			
	Her zaman	91	2,69	1,051						
	Toplam	558	2,48	,977						

27.Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.	Hiçbir zaman	27	1,63	,926	G.Arası	7,222	3	2,407	2,818	,038
	Nadiren	231	1,90	,945	G.İçi	473,246	554	,854		
	Sık sık	209	1,78	,949	Toplam	480,468	557			
	Her zaman	91	1,58	,804						
	Toplam	558	1,79	,929						
36.Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.	Hiçbir zaman	27	3,19	,962	G.Arası	6,240	3	2,080	3,249	,022
	Nadiren	231	3,31	,812	G.İçi	354,727	554	,640		
	Sık sık	209	3,38	,818	Toplam	360,968	557			
	Her zaman	91	3,59	,666						
	Toplam	558	3,38	,805						

Tablo 4.3.6.3. de görüldüğü gibi " Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplara göre, farklılaşmanın olduğu sorularda, hangi gruplar arasında farklılaşmanın olduğu scheffe testi ile incelenmiştir. Buna göre;

- " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,038$).Benzer şekilde "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Nadiren" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,047$).
- "Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,029$).Soruya "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Nadiren" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,020$).Benzer şekilde soruya "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Sık sık" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,043$).
- "Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna "Sık sık" cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını

veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,002).Soruya "Sık sık" cevabını veren grubun ortalaması "Nadiren" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,042).Benzer şekilde soruya "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Hiçbir zaman" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,003).

- " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşırım."sorusunu yanıtlayan öğrencilerden " sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna "Her zaman" cevabını veren grubun ortalaması "Nadiren" cevabını veren gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,045).

Tablo 4.3.6.3. Anket Sorularının, "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba Göre Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I) Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?"	(J) Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?"	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p	
5.Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	Hiçbir zaman	Nadiren	-,236	,154	,507	
		Sık sık	-,260	,155	,424	
		Her zaman	-,501*	,166	,029	
	Nadiren	Hiçbir zaman	,236	,154	,507	
		Sık sık	-,024	,072	,991	
		Her zaman	-,266*	,094	,047	
	Her zaman	Hiçbir zaman	Nadiren	,260	,155	,424
			Nadiren	,024	,072	,991
			Her zaman	-,242	,095	,093
Nadiren		Hiçbir zaman	,501*	,166	,029	
		Nadiren	,266*	,094	,047	
		Sık sık	,242	,095	,093	
13.Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	Hiçbir zaman	Nadiren	-,238	,193	,680	
		Sık sık	-,266	,194	,600	
		Her zaman	-,607*	,208	,038	
	Nadiren	Hiçbir zaman	,238	,193	,680	
		Sık sık	-,028	,091	,992	
		Her zaman	-,370*	,118	,020	

	Sık sık	Hiçbir zaman	,266	,194	,600
		Nadiren	,028	,091	,992
		Her zaman	-,342*	,119	,043
	Her zaman	Hiçbir zaman	,607*	,208	,038
		Nadiren	,370*	,118	,020
		Sık sık	,342*	,119	,043
17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	Hiçbir zaman	Nadiren	-,489	,187	,078
		Sık sık	-,741*	,188	,002
		Her zaman	-,757*	,201	,003
	Nadiren	Hiçbir zaman	,489	,187	,078
		Sık sık	-,252*	,088	,042
		Her zaman	-,269	,114	,134
	Sık sık	Hiçbir zaman	,741*	,188	,002
		Nadiren	,252*	,088	,042
		Her zaman	-,017	,115	,999
	Her zaman	Hiçbir zaman	,757*	,201	,003
		Nadiren	,269	,114	,134
		Sık sık	,017	,115	,999
36.Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.	Hiçbir zaman	Nadiren	-,127	,163	,895
		Sık sık	-,193	,164	,708
		Her zaman	-,408	,175	,145
	Nadiren	Hiçbir zaman	,127	,163	,895
		Sık sık	-,066	,076	,861
		Her zaman	-,282*	,099	,045
	Sık sık	Hiçbir zaman	,193	,164	,708
		Nadiren	,066	,076	,861
		Her zaman	-,215	,100	,205
	Her zaman	Hiçbir zaman	,408	,175	,145
		Nadiren	,282*	,099	,045
		Sık sık	,215	,100	,205

4.3.7.Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliğini Ölçen Soruların, Sosyal Beceri Kazandıran Ders Tercihine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 4.3.7.1. de görüldüğü gibi, öğrencilerin anket puanlarının, öğrencilerin sözel dersi tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$).

Tablo 4.3.7.1. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sözel Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Sözel ders Tercih sırası	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
Sosyal beceri	1	211	3,09	,259	G.Arası	,670	4	,167	2,564	,037
	2	115	3,05	,240	G.İçi	36,117	553	,065		
	3	127	3,04	,251	Toplam	36,787	557			
	4	64	2,99	,284						
	5	41	3,00	,247						
	Toplam	558	3,05	,257						

Tablo 4.3.7.2. de görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, sözel dersi tercih etme sırasına göre, hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Analize göre gruplar arasında farklılaşma görülmemiştir.

Tablo 4.3.7.2. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sözel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Puan	(I)Sözel ders tercihi	(J) Sözel ders tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
Sosyal beceri	1	2	,046	,030	,667
		3	,049	,028	,554
		4	,099	,036	,118
		5	,088	,044	,402
		2	-0,046	,030	,667
	2	1	-0,046	,030	,667
		3	,004	,033	1,000
		4	,054	,040	,771
		5	,042	,046	,936

3	1	-,049	,028	,554
	2	-,004	,033	1,000
	4	,049	,039	,812
	5	,038	,046	,954
	4	-,099	,036	,118
4	1	-,099	,036	,118
	2	-,054	,040	,771
	3	-,049	,039	,812
	5	-,012	,051	1,000
	5	-,088	,044	,402
5	1	-,088	,044	,402
	2	-,042	,046	,936
	3	-,038	,046	,954
	4	,012	,051	1,000

Tablo 4.3.7.3. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, öğrencilerin sözel ders tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre " Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.," " Hislerimi insanlardan kolaylıkla gizleyebilirim.," " Teneffüslerde arkadaşlarımla vakit geçirmeyi severim.," " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.," " Derste cevabımı bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.," " Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.," " Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim.," " Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p<0,05$).

Tablo 4.3.7.3. Öğrencilerin Sözel Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Sözel ders Tercih sırası	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
10.Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.	1	211	1,50	,693	G.Arası	5,707	4	1,427	2,954	,020
	2	115	1,30	,499	G.İçi	267,076	553	,483		
	3	127	1,46	,743	Toplam	272,783	557			
	4	64	1,66	,877						
	5	41	1,41	,706						
	Toplam	558	1,46	,700						

11.Hislerimi insanlardan kolaylıkla gizleyebilirim.	1	211	2,63	1,031	G.Arası	16,310	4	4,077	3,844	,004
	2	115	2,62	1,039	G.İçi	586,516	553	1,061		
	3	127	2,88	1,005	Toplam	602,826	557			
	4	64	3,05	1,061						
	5	41	2,44	1,026						
	Toplam	558	2,72	1,040						
14.Teneffüslerde arkadaşlarımla vakit geçirmeyi severim.	1	211	3,78	,563	G.Arası	4,387	4	1,097	2,667	,032
	2	115	3,69	,693	G.İçi	227,355	553	,411		
	3	127	3,63	,688	Toplam	231,742	557			
	4	64	3,50	,735						
	5	41	3,71	,559						
	Toplam	558	3,69	,645						
17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	1	211	3,17	,889	G.Arası	10,340	4	2,585	3,006	,018
	2	115	2,96	,912	G.İçi	475,596	553	,860		
	3	127	2,91	,943	Toplam	485,935	557			
	4	64	2,95	,983						
	5	41	2,73	1,025						
	Toplam	558	3,01	,934						
19.Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	1	211	1,52	,713	G.Arası	6,478	4	1,620	2,617	,034
	2	115	1,77	,838	G.İçi	342,240	553	,619		
	3	127	1,71	,865	Toplam	348,719	557			
	4	64	1,62	,826						
	5	41	1,49	,675						
	Toplam	558	1,63	,791						
25.Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.	1	211	3,46	,757	G.Arası	12,192	4	3,048	4,327	,002
	2	115	3,53	,765	G.İçi	389,501	553	,704		
	3	127	3,25	,934	Toplam	401,694	557			
	4	64	3,34	,895						
	5	41	3,00	1,025						
	Toplam	558	3,38	,849						

31.Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim.	1	211	2,23	,778	G.Arası	9,090	4	2,272	3,374	,010
	2	115	2,37	,882	G.İçi	372,408	553	,673		
	3	127	2,44	,851	Toplam	381,498	557			
	4	64	2,06	,814						
	5	41	2,10	,768						
	Toplam	558	2,28	,828						
32.Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder.	1	211	2,94	,944	G.Arası	19,120	4	4,780	4,816	,001
	2	115	3,09	,951	G.İçi	548,830	553	,992		
	3	127	2,74	1,048	Toplam	567,950	557			
	4	64	2,55	1,167						
	5	41	2,56	,923						
	Toplam	558	2,85	1,010						

Tablo 4.3.7.4.de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, sözel ders tercihi göre hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre;

- "Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sözel ders tercihi "4" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,033).
- "Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sözel ders tercihi "2" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,018). Benzer şekilde sözel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,034).
- "Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sözel ders tercihi "2" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "4" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,018).

Tablo 4.3.7.4 Anket Soruları ile Öğrencilerin Sözel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I)Sözel ders tercihi	(J) Sözel ders tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
	1	2	,198	,081	,198
		3	,038	,078	,994
		4	-,154	,099	,661
		5	,088	,119	,969
	2	1	-,198	,081	,198
		3	-,160	,089	,524
		4	-,352*	,108	,033
		5	-,110	,126	,943
10.Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.	3	1	-,038	,078	,994
		2	,160	,089	,524
		4	-,192	,107	,519
		5	,050	,125	,997
	4	1	,154	,099	,661
		2	,352*	,108	,033
		3	,192	,107	,519
		5	,242	,139	,555
	5	1	-,088	,119	,969
		2	,110	,126	,943
		3	-,050	,125	,997
		4	-,242	,139	,555
	1	2	-,066	,097	,977
		3	,212	,094	,280
		4	,121	,120	,907
		5	,464*	,143	,034
25.Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.	2	1	,066	,097	,977
		3	,278	,108	,158
		4	,187	,131	,729
		5	,530*	,153	,018

3	1	-,212	,094	,280
	2	-,278	,108	,158
	4	-,092	,129	,973
	5	,252	,151	,593
4	1	-,121	,120	,907
	2	-,187	,131	,729
	3	,092	,129	,973
	5	,344	,168	,382
5	1	-,464*	,143	,034
	2	-,530*	,153	,018
	3	-,252	,151	,593
	4	-,344	,168	,382
1	2	-,144	,115	,817
	3	,203	,112	,511
	4	,396	,142	,102
	5	,382	,170	,283
2	1	,144	,115	,817
	3	,347	,128	,122
	4	,540*	,155	,018
	5	,526	,181	,079
3	1	-,203	,112	,511
	2	-,347	,128	,122
	4	,193	,153	,808
	5	,179	,179	,909
4	1	-,396	,142	,102
	2	-,540*	,155	,018
	3	-,193	,153	,808
	5	-,014	,199	1,000
5	1	-,382	,170	,283
	2	-,526	,181	,079
	3	-,179	,179	,909
	4	,014	,199	1,000

32.Mutlu ya da mutsuz olduğumu
insanlar hemen fark eder.

Tablo 4.3.7.5 görüldüğü gibi, öğrencilerin anket puanlarının, öğrencilerin sayısal dersi tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır($p>0,05$).

Tablo 4.3.7.5. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sayısal Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Sayısal Ders Tercih Sırası	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
Sosyal beceri	1	97	3,05	,269	G.Arası	,258	4	,065	,977	,420
	2	105	3,09	,257	G.İçi	36,529	553	,066		
	3	101	3,07	,254	Toplam	36,787	557			
	4	115	3,04	,226						
	5	140	3,03	,275						
	Toplam	558	3,05	,257						

Tablo 4.3.7.6. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, öğrencilerin sayısal ders tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre "Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.," "Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım." ve "Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p<0,05$)

Tablo 4.3.7.6. Öğrencilerin Sayısal Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Sayısal Tercih	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
19.Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	1	97	1,67	,800	G.Arası	8,388	4	2,097	3,408	,009
	2	105	1,41	,615	G.İçi	340,330	553	,615		
	3	101	1,56	,727	Toplam	348,719	557			
	4	115	1,67	,824						
	5	140	1,76	,886						
	Toplam	558	1,63	,791						

21.Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	1	97	3,57	,762	G.Arası	4,761	4	1,190	2,715	,029
	2	105	3,73	,576	G.İçi	242,393	553	,438		
	3	101	3,75	,518	Toplam	247,154	557			
	4	115	3,70	,609						
	5	140	3,53	,772						
	Toplam	558	3,65	,666						
30.Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim.	1	97	3,27	,771	G.Arası	6,364	4	1,591	2,410	,048
	2	105	3,47	,797	G.İçi	365,134	553	,660		
	3	101	3,32	,787	Toplam	371,498	557			
	4	115	3,22	,835						
	5	140	3,16	,850						
	Toplam	558	3,28	,817						

Tablo 4.3.7.7. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, sayısal ders tercihinine göre hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sayısal ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, sayısal ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,016)

Tablo 4.3.7.7 Anket Soruları ile Öğrencilerin Sayısal Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I) sayısal ders	(J) sayısal ders	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	P
19.Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.	1	2	,261	,110	,236
		3	,106	,112	,925
		4	,001	,108	1,000
		5	-,094	,104	,935
	2	1	-,261	,110	,236
	3	-,155	,109	,735	
	4	-,260	,106	,198	
	5	-,355*	,101	,016	

3	1	-,106	,112	,925
	2	,155	,109	,735
	4	-,105	,107	,915
	5	-,200	,102	,433
4	1	,000	,108	1,000
	2	,260	,106	,198
	3	,105	,107	,915
	5	-,095	,099	,921
5	1	,094	,104	,935
	2	,355*	,101	,016
	3	,200	,102	,433
	4	,095	,099	,921

Tablo 4.3.7.8. görüldüğü gibi, öğrencilerin anket puanlarının, öğrencilerin dil dersini tercih etme sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$).

Tablo 4.3.7.8. Öğrencilerin Anket Puanları ile Dil Dersi Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Dil Dersi Tercih Sırası	N	\bar{x}	SS	Anova Testi									
					V.K	KT	Sd	KO	f	P				
Sosyal beceri	1	41	3,05	,276	G.Arası	,785	4	,196	3,014	,018				
	2	89	3,13	,276							G.İçi	36,003	553	,065
	3	97	3,05	,263										
	4	160	3,05	,239										
	5	171	3,01	,248										
	Toplam	558	3,05	,257										

Tablo 4.3.7.9. da görüldüğü gibi, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, dil dersini tercih etme sırasına göre, hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Analize göre gruplar arasında farklılaşma görülmüştür. Buna göre dil dersi tercihi "2" olan

grubun sosyal beceri puanı, dil dersi tercihi "5" olan gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,018$).

Tablo 4.3.7.9. Öğrencilerin Anket Puanları ile Dil Dersi Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Puan	(I)Dil dersi tercihi	(J) Dil dersi tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	p
Sosyal beceri	1	2	-,075	,048	,656
		3	,002	,047	1,000
		4	,003	,044	1,000
		5	,040	,044	,934
	2	1	,075	,048	,656
		3	,077	,037	,371
		4	,078	,033	,250
		5	,115*	,033	,018
	3	1	-,002	,047	1,000
		2	-,077	,037	,371
		4	,001	,032	1,000
		5	,038	,032	,845
	4	1	-,003	,044	1,000
		2	-,078	,033	,250
		3	-,001	,032	1,000
		5	,037	,028	,778
	5	1	-,040	,044	,934
		2	-,11574*	,03335	,018
		3	-,038	,032	,845
		4	-,037	,028	,778

Tablo 4.3.7.10. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, öğrencilerin dil dersi tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım ", " Her ortama uyum sağlarım, yalnızlık çekmem." ve " Mutlu

olduğum anları arkadaşlarımla paylaşırım." Arkadaşlarımla bir konu hakkında tartışmayı severim." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$).

Tablo 4.3.7.10.Öğrencilerin Dil Dersi Tercihine Göre Anlamlılık Gösterenlerin Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Dil dersi tercihi	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	1	41	3,10	,995	G.Arası	10,259	4	2,565	2,982	,019
	2	89	3,30	,922	G.İçi	475,676	553	,860		
	3	97	2,94	,888	Toplam	485,935	557			
	4	160	2,91	,954						
	5	171	2,97	,910						
Toplam		558	3,01	,934						
26.Her ortama uyum sağlarıım, yalnızlık çekmem.	1	41	2,54	1,075	G.Arası	17,963	4	4,491	5,216	,000
	2	89	3,15	,924	G.İçi	476,089	553	,861		
	3	97	3,02	,890	Toplam	494,052	557			
	4	160	3,09	,917						
	5	171	2,80	,924						
Toplam		558	2,96	,942						
36.Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşırım.	1	41	3,27	,975	G.Arası	9,072	4	2,268	3,564	,007
	2	89	3,52	,676	G.İçi	351,895	553	,636		
	3	97	3,47	,723	Toplam	360,968	557			
	4	160	3,45	,799						
	5	171	3,20	,847						
Toplam		558	3,38	,805						
41.Arkadaşlarımla bir konu hakkında tartışmayı severim.	1	41	2,90	1,091	G.Arası	10,821	4	2,705	2,781	,026
	2	89	3,21	,910	G.İçi	537,876	553	,973		
	3	97	2,92	,975	Toplam	548,697	557			
	4	160	3,16	1,013						
	5	171	2,89	,979						
Toplam		558	3,02	,993						

Tablo 4.3.7.11. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, dil dersi tercihi göre hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre;

- " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım."sorusunu yanıtlayan öğrencilerden dil dersi tercihi "2" olan grubun ortalaması, dil ders tercihi "4" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,039).
- " Her ortama uyum sağlarım, yalnızlık çekmem."sorusunu yanıtlayan öğrencilerden dil dersi tercihi "2" olan grubun ortalaması, dil ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,017).Benzer şekilde dil dersi tercihi "4" olan grubun ortalaması, dil ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,020).

Tablo 4.3.7.11. Anket Soruları ile Öğrencilerin Dil Dersi Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I) Dil dersi tercihi	(J) Dil dersi tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	1	2	-,206	,175	,847
		3	,159	,173	,931
		4	,185	,162	,861
		5	,127	,161	,961
	2	1	,206	,175	,847
		3	,365	,136	,127
		4	,391*	,123	,039
		5	,333	,121	,112
	3	1	-,159	,173	,931
		2	-,365	,136	,127
		4	,026	,119	1,000
		5	-,033	,118	,999
	4	1	-,185	,162	,861
		2	-,391*	,123	,039
		3	-,026	,119	1,000
		5	-,058	,102	,988

26. Her ortama uyum sağlarım, yalnızlık çekmem.	5	1	-,127	,161	,961
		2	-,333	,121	,112
		3	,033	,118	,999
		4	,058	,102	,988
	1	2	-,609*	,175	,017
		3	-,484	,173	,099
		4	-,557*	,162	,020
		5	-,265	,161	,611
	2	1	,609*	,175	,017
		3	,125	,136	,932
		4	,052	,123	,996
		5	,345	,121	,090
	3	1	,484	,173	,099
		2	-,125	,136	,932
		4	-,073	,119	,984
		5	,219	,118	,484
4	1	,557*	,162	,020	
	2	-,052	,123	,996	
	3	,073	,119	,984	
	5	,293	,102	,085	
5	1	,265	,161	,611	
	2	-,345	,121	,090	
	3	-,219	,118	,484	
	4	-,293	,102	,085	

Tablo 4.3.7.12. Tablo görüldüğü gibi, öğrencilerin anket puanlarının, öğrencilerin sanatsal dersi tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4.3.7.12. Öğrencilerin Anket Puanları ile Sanatsal Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları

Puan	Sanatsal Ders Tercih Sırası	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
Sosyal beceri	1	79	3,04	,245	G.Arası	,248	4	,062	,938	,441
	2	121	3,03	,239	G.İçi	36,539	553	,066		
	3	126	3,02	,251	Toplam	36,787	557			
	4	132	3,07	,291						
	5	100	3,08	,244						
	Toplam	558	3,05	,256						

Tablo 4.3.7.13. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, öğrencilerin sanatsal dersi tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre " Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder." sorusuna verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$).

Tablo 4.3.7.13. Öğrencilerin Sanatsal Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Ders Tercihi	N	\bar{x}	SS	t Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	P
39.Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder.	1	79	1,92	,844	G.Arası	10,568	4	2,642	2,818	,025
	2	121	1,93	1,006	G.İçi	518,430	553	,937		
	3	126	2,21	1,055	Toplam	528,998	557			
	4	132	2,04	,984						
	5	100	1,81	,873						
	Toplam	558	2,00	,975						

Tablo 4.3.7.14. de görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, sanatsal ders tercihinin göre, hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre " Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder "sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sanatsal dersi tercihi "3" olan grubun

ortalaması, sanatsal tercihi "5" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,047).

Tablo 4.3.7.14. Anket Soruları ile Öğrencilerin Sanatsal Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I) Sanatsal ders tercihi	(J) Sanatsal ders tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	p
39.Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder	1	2	-,010	,140	1,000
		3	-,290	,139	,360
		4	-,114	,138	,953
		5	,114	,146	,962
	2	1	,010	,140	1,000
		3	-,280	,123	,271
		4	-,104	,122	,948
		5	,124	,131	,925
	3	1	,290	,139	,360
		2	,280	,123	,271
		4	,176	,121	,710
		5	,404*	,130	,047
	4	1	,114	,138	,953
		2	,104	,122	,948
		3	-,176	,121	,710
		5	,228	,128	,533
	5	1	-,114	,146	,962
		2	-,124	,131	,925
		3	-,404*	,130	,047
		4	-,228	,128	,533

Tablo 4.3.7.15. görüldüğü gibi, öğrencilerin anket puanlarının, öğrencilerin bedensel dersi tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur(p<0,05).

Tablo 4.3.7.15. Öğrencilerin Anket Puanları ile Bedensel Ders Tercihinin Varyans Analizi Sonuçları

Anket Soruları	Ders Tercihi	N	\bar{x}	SS	<i>t Testi</i>					
					V.K	KT	Sd	KO	f	p
39.Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder.	1	79	1,92	,844	G.Arası	10,568	4	2,642	2,818	,025
	2	121	1,93	1,006	G.İçi	518,430	553	,937		
	3	126	2,21	1,055	Toplam	528,998	557			
	4	132	2,04	,984						
	5	100	1,81	,873						
	Toplam	558	2,00	,975						

Tablo 4.3.7.16. de görüldüğü gibi, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, bedensel ders tercihinin göre, hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Analize göre gruplar arasında farklılaşma görülmüştür. Buna göre bedensel ders tercihi "5" olan grubun sosyal beceri puanı, bedensel ders tercihi "1" ve "2" olan gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,000). Benzer şekilde bedensel ders tercihi "4" olan grubun sosyal beceri puanı, bedensel ders tercihi "1" olan gruba göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,050).

Tablo 4.3.7.16. Öğrencilerin Anket Puanları ile Bedensel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Puan	(I)Bedensel dersi tercihi	(J) Bedensel dersi tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh_x	p
	1	2	,000	,031	1,000
		3	-,089	,032	,117
		4	-,106*	,034	,050
		5	-,148*	,032	,000
		2	1	-,000	,031
Sosyal beceri	2	3	-,090	,033	,117
		4	-,107	,034	,050
		5	-,149*	,032	,000

3	1	,089	,032	,117
	2	,090	,033	,117
	4	-,017	,036	,994
	5	-,059	,034	,566
4	1	,106*	,034	,050
	2	,107	,034	,050
	3	,017	,036	,994
	5	-,042	,035	,849
5	1	,148*	,032	,000
	2	,149*	,032	,000
	3	,059	,034	,566
	4	,042	,035	,849

Tablo 4.3.7.17. da görüldüğü gibi, ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, öğrencilerin bedensel ders tercih sırasına göre dağılımı, tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle incelenmiştir. Buna göre " Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim.", " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.", " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.", " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.", " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.", " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.", " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.", "Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersen sinirlenirim.", "Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.", "Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.", "Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.", "Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim.", "Arkadaşlarımdan yardım aldığım zamanlar teşekkür etmediğim zamanlar olur." sorularına verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur($p < 0,05$)

Tablo 4.3.7.17. Öğrencilerin Bedensel Ders Tercihine Göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Anket Soruları	Ders Tercihi	N	\bar{x}	SS	Anova Testi					
					V.K	KT	Sd	KO	f	p
1. Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim.	1	131	3,35	,793	G.Arası	8,093	4	2,023	3,792	,005
	2	126	3,37	,777	G.İçi	295,056	553	,534		
	3	105	3,47	,773	Toplam	303,149	557			
	4	89	3,66	,583						
	5	107	3,60	,657						
	Toplam	558	3,47	,738						
3. Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.	1	131	3,22	,880	G.Arası	13,594	4	3,399	5,004	,001
	2	126	3,15	,930	G.İçi	375,560	553	,679		
	3	105	3,45	,808	Toplam	389,154	557			
	4	89	3,49	,693						
	5	107	3,53	,731						
	Toplam	558	3,35	,836						
5. Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.	1	131	3,17	,843	G.Arası	5,630	4	1,407	2,429	,047
	2	126	3,25	,715	G.İçi	320,487	553	,580		
	3	105	3,41	,743	Toplam	326,116	557			
	4	89	3,38	,699						
	5	107	3,41	,776						
	Toplam	558	3,31	,765						
13. Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	1	131	2,29	,907	G.Arası	13,880	4	3,470	3,851	,004
	2	126	2,16	,898	G.İçi	498,330	553	,901		
	3	105	2,61	,995	Toplam	512,210	557			
	4	89	2,49	,943						
	5	107	2,38	1,015						
	Toplam	558	2,37	,959						
17. Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	1	131	2,76	,937	G.Arası	26,029	4	6,507	7,824	,000
	2	126	2,86	,961	G.İçi	459,906	553	,832		
	3	105	3,09	,900	Toplam	485,935	557			
	4	89	3,09	,996						
	5	107	3,36	,745						
	Toplam	558	3,01	,934						

20. Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.	1	131	3,18	,881	G.Arası	7,396	4	1,849	2,759	,027
	2	126	2,99	,834	G.İçi	370,591	553	,670		
	3	105	3,30	,808	Toplam	377,987	557			
	4	89	3,20	,677						
	5	107	3,30	,838						
	Toplam	558	3,18	,824						
21. Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.	1	131	3,59	,732	G.Arası	4,463	4	1,116	2,543	,039
	2	126	3,53	,701	G.İçi	242,691	553	,439		
	3	105	3,67	,689	Toplam	247,154	557			
	4	89	3,75	,589						
	5	107	3,76	,547						
	Toplam	558	3,65	,666						
22. Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sınırlanırım.	1	131	2,35	1,007	G.Arası	18,655	4	4,664	5,166	,000
	2	126	2,06	,990	G.İçi	499,225	553	,903		
	3	105	1,88	,917	Toplam	517,880	557			
	4	89	1,98	,853						
	5	107	1,88	,939						
	Toplam	558	2,04	,964						
23. Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.	1	131	2,34	,997	G.Arası	11,156	4	2,789	2,965	,019
	2	126	2,41	,966	G.İçi	520,199	553	,941		
	3	105	2,51	,952	Toplam	531,355	557			
	4	89	2,45	,942						
	5	107	2,75	,982						
	Toplam	558	2,48	,977						
25. Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.	1	131	3,30	,942	G.Arası	8,060	4	2,015	2,831	,024
	2	126	3,21	,873	G.İçi	393,633	553	,712		
	3	105	3,46	,866	Toplam	401,694	557			
	4	89	3,52	,693						
	5	107	3,50	,769						
	Toplam	558	3,38	,849						

27.Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.	1	131	2,08	,974	G.Arası	16,617	4	4,154	4,953	,001
	2	126	1,79	,888	G.İçi	463,851	553	,839		
	3	105	1,74	,910	Toplam	480,468	557			
	4	89	1,65	,880						
	5	107	1,60	,910						
	Toplam	558	1,79	,929						
30.Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim.	1	131	3,12	,877	G.Arası	11,003	4	2,751	4,220	,002
	2	126	3,15	,820	G.İçi	360,495	553	,652		
	3	105	3,48	,761	Toplam	371,498	557			
	4	89	3,29	,801						
	5	107	3,40	,751						
	Toplam	558	3,28	,817						
34.Arkadaşımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur.	1	131	1,99	,996	G.Arası	11,847	4	2,962	2,702	,030
	2	126	2,12	1,055	G.İçi	606,033	553	1,096		
	3	105	2,03	1,147	Toplam	617,880	557			
	4	89	1,90	1,045						
	5	107	1,69	,994						
	Toplam	558	1,96	1,053						

Tablo 4.3.7.18. de görüldüğü gibi ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini ölçen soruların, bedensel ders tercihi göre, hangi gruplar arasında farklılaştığı scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre;

- " Arkadaşımdan yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "4" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,048).
- " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim."sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur(p=0,015).
- "Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "3" olan grubun ortalaması, bedensel ders

tercihi "2" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,012$).

- "Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,000$). Benzer şekilde bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,001$).
- "Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "3" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,006$). Benzer şekilde bedensel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,006$).
- "Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,032$).
- "Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "4" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,023$). Benzer şekilde bedensel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,003$).
- "Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "3" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,025$).
- "Arkadaşımdan yardım aldığımında teşekkür etmediğim zamanlar olur." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "2" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur($p=0,048$).

Tablo 4.3.7.18. Anket Soruları ile Öğrencilerin Bedensel Ders Tercihine Göre Yapılan Scheffe Analizi Sonuçları

Anket Soruları	(I)Bedensel Ders Tercihi	(J)Bedensel Ders Tercihi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
1.Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim.	1	2	-,022	,091	1,000
		3	-,116	,096	,834
		4	-,312*	,100	,048
		5	-,247	,095	,152
	2	1	,022	,091	1,000
		3	-,094	,097	,918
		4	-,290	,101	,086
		5	-,225	,096	,242
	3	1	,116	,096	,834
		2	,094	,097	,918
		4	-,196	,105	,482
		5	-,131	,100	,788
	4	1	,312*	,100	,048
		2	,290	,101	,086
		3	,196	,105	,482
		5	,065	,105	,984
	5	1	,247	,095	,152
		2	,225	,096	,242
		3	,131	,100	,788
		4	-,065	,105	,984
3.Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.	1	2	,071	,103	,976
		3	-,226	,108	,357
		4	-,273	,113	,215
		5	-,311	,107	,079
		2	1	-,071	,103
3	-,297		,109	,116	
4	-,344		,114	,061	
5	-,382*		,108	,015	

13. Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.	3	1	,226	,108	,357
		2	,297	,109	,116
		4	-,047	,119	,997
		5	-,085	,113	,967
	4	1	,273	,113	,215
		2	,344	,114	,061
		3	,047	,119	,997
		5	-,038	,118	,999
	5	1	,311	,107	,079
		2	,382*	,108	,015
		3	,085	,113	,967
		4	,038	,118	,999
	1	2	,131	,118	,873
		3	-,319	,124	,160
		4	-,204	,130	,653
		5	-,093	,124	,967
	2	1	-,131	,118	,873
		3	-,451*	,125	,012
		4	-,336	,131	,165
		5	-,224	,125	,520
3	1	,319	,124	,160	
	2	,451*	,125	,012	
	4	,115	,137	,950	
	5	,226	,130	,556	
4	1	,204	,130	,653	
	2	,336	,131	,165	
	3	-,115	,137	,950	
	5	,111	,136	,955	
5	1	,093	,124	,967	
	2	,224	,125	,520	
	3	-,226	,130	,556	
	4	-,111	,136	,955	

17.Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.	1	2	-,101	,114	,939
		3	-,330	,119	,108
		4	-,334	,125	,132
		5	-,609*	,119	,000
	2	1	,101	,114	,939
		3	-,229	,121	,464
		4	-,233	,126	,494
		5	-,507*	,120	,001
	3	1	,330	,119	,108
		2	,229	,121	,464
		4	-,004	,131	1,000
		5	-,279	,125	,294
	4	1	,334	,125	,132
		2	,233	,126	,494
		3	,004	,131	1,000
		5	-,275	,131	,355
	5	1	,609*	,119	,000
		2	,507*	,120	,001
		3	,279	,125	,294
		4	,275	,131	,355
22.Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim.	1	2	,296	,119	,185
		3	,475*	,124	,006
		4	,374	,131	,086
		5	,473*	,124	,006
	2	1	-,296	,119	,185
		3	,179	,126	,728
		4	,078	,132	,986
		5	,177	,125	,734
	3	1	-,475*	,124	,006
		2	-,179	,126	,728
		4	-,101	,137	,969
		5	-,002	,131	1,000

4	1	-,374	,131	,086
	2	-,078	,132	,986
	3	,101	,137	,969
	5	,099	,136	,971
5	1	-,473*	,124	,006
	2	-,177	,125	,734
	3	,002	,131	1,000
	4	-,099	,136	,971
1	2	-,077	,121	,982
	3	-,178	,127	,741
	4	-,114	,133	,948
	5	-,412*	,126	,032
2	1	,077	,121	,982
	3	-,102	,128	,960
	4	-,037	,134	,999
	5	-,335	,128	,143
3	1	,178	,127	,741
	2	,102	,128	,960
	4	,065	,140	,995
	5	-,233	,133	,547
4	1	,114	,133	,948
	2	,037	,134	,999
	3	-,065	,140	,995
	5	-,298	,139	,333
5	1	,412*	,126	,032
	2	,335	,128	,143
	3	,233	,133	,547
	4	,298	,139	,333
1	2	,283	,114	,192
	3	,333	,120	,104
	4	,425*	,126	,023
	5	,478*	,119	,003

23.Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.

27.Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.

30.Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim.	2	1	-,283	,114	,192
		3	,051	,121	,996
		4	,142	,127	,869
		5	,196	,120	,621
	3	1	-,333	,120	,104
		2	-,051	,121	,996
		4	,091	,132	,976
		5	,145	,126	,857
	4	1	-,425*	,126	,023
		2	-,142	,127	,869
		3	-,091	,132	,976
		5	,054	,131	,997
	5	1	-,478*	,119	,003
		2	-,196	,120	,621
		3	-,145	,126	,857
		4	-,054	,131	,997
	1	2	-,029	,101	,999
		3	-,354*	,106	,025
		4	-,170	,111	,672
		5	-,280	,105	,134
2	1	,029	,101	,999	
	3	-,325	,107	,055	
	4	-,141	,112	,809	
	5	-,251	,106	,233	
3	1	,354*	,106	,025	
	2	,325	,107	,055	
	4	,184	,116	,644	
	5	,074	,111	,978	
4	1	,170	,111	,672	
	2	,141	,112	,809	
	3	-,184	,116	,644	
	5	-,110	,116	,925	

	5	1	,280	,105	,134
		2	,251	,106	,233
		3	-,074	,111	,978
		4	,110	,116	,925
	1	2	-,127	,131	,919
		3	-,036	,137	,999
		4	,093	,144	,981
		5	,301	,136	,303
	2	1	,127	,131	,919
		3	,090	,138	,980
		4	,220	,145	,680
		5	,427*	,138	,048
	3	1	,036	,137	,999
34. Arkadaşımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur.		2	-,090	,138	,980
		4	,130	,151	,946
		5	,337	,144	,242
	4	1	-,093	,144	,981
		2	-,220	,145	,680
		3	-,130	,151	,946
		5	,207	,150	,753
	5	1	-,301	,136	,303
		2	-,427*	,138	,048
		3	-,337	,144	,242
		4	-,207	,150	,753

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç

Araştırma bulgularına göre elde edilen sonuçlara ver verilmiştir. Bu sonuçlara ilişkin açıklamalarda ve önerilerde bulunulmuştur.

5.1.1.Demografik Yapıya İlişkin Sonuçlar

- Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini incelemek için yapılan araştırmaya 558 ortaokul öğrencisi katılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin %84,4'ü devlet okulundan %15,6'sı özel okulda okumaktadır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,3'ünü kız,%48,7'sini erkek öğrenci oluşturmaktadır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin %49,3 ü 7.sınıf öğrencisiyken,%50,7'si 8.sınıf öğrencisidir.
- Araştırmaya katılan öğrenciler, sosyal beceri kazandıran ders sıralamasında;
 1. Sözel dersi %37,8'i 1.tercihine , %20,6'sı 2.tercihine, 22,8'si 3.tercihine, %11,5'i 4.tercihine, %7,3'ü 5.tercihine yazmıştır.
 2. Sayısal dersi %17,4'ü 1.tercihine , %18,8'i 2.tercihine, 18,1'i 3.tercihine, %20,6'sı 4.tercihine, %25,1'i 5.tercihine yazmıştır.
 3. Dil dersini %7,3'ü 1.tercihine , %15,9'u 2.tercihine, 17,4'ü 3.tercihine, %28,7'si 4.tercihine, %30,6'sı 5.tercihine yazmıştır.
 4. Sanatsal dersleri %14,2'si 1.tercihine , %21,7'si 2.tercihine, 22,6'sı 3.tercihine, %23,7'si 4.tercihine, %17,9'u 5.tercihine yazmıştır.
 5. Bedensel dersleri %23,5'i 1.tercihine , %22,6'sı 2.tercihine, 18,8'i 3.tercihine, %15,9'u 4.tercihine, %19,2'si 5.tercihine yazmıştır
- "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna öğrencilerin %2,3'ü hiçbir zaman,%52,5'i nadiren,%33'ü sık sık,%12,2'si her zaman cevabını vermiştir.

- " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna öğrencilerin %4,8'i hiçbir zaman,%52,3'ü nadiren,%28,9'u sık sık,%14'ü her zaman cevabını vermiştir.
- " Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna öğrencilerin %4,8'i hiçbir zaman,%41,4'ü nadiren,%37,5'i sık sık,%16,3'ü her zaman cevabını vermiştir.
- Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini incelemek için hazırlanmış soruların, "her zaman", "çoğunlukla", "nadiren" ve "hiçbir zaman" şıklarına verilen cevapların dağılımı incelendiğinde anlamlı görünen en yüksek oranlar;
 1. "Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim." sorusuna öğrencilerin %61,1'i Her zaman cevabını,
 2. "Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim." sorusuna öğrencilerin %55,9'u "Her zaman" cevabını,
 3. "Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim." sorusuna öğrencilerin %47,8'i "Her zaman" cevabını,
 4. "Tanıdığım insanlarla karşılaştığımda selam veririm." sorusuna öğrencilerin %55,6'sı "Her zaman" cevabını,
 5. " Arkadaş grubumdan dışlanmak beni üzer."sorusuna öğrencilerin %53,9'u "Her zaman" cevabını,
 6. " Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım."sorusuna öğrencilerin %66,5'i "Her zaman" cevabını,
 7. " Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlarım." sorusuna öğrencilerin %59,3'ü "Her zaman" cevabını,
 8. " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır."sorusuna öğrencilerin %41,4 "Her zaman" cevabını,
 9. "Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım."sorusuna öğrencilerin %74 "Her zaman" cevabını,
 10. " Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim." sorusuna öğrencilerin %46,2'si "Her zaman" cevabını vermiştir.
 11. " Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim."sorusuna öğrencilerin %57,9'u "Her zaman" cevabını,
 12. " Biri beni suçladığında kendimi savunurum."sorusuna öğrencilerin %73,1'i "Her zaman" cevabını,

13. " Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim." sorusuna öğrencilerin %48'i "Her zaman" cevabını,
14. " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum." sorusuna öğrencilerin %55'i "Her zaman" cevabını,
15. "Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülenir." sorusuna öğrencilerin %72,4'ü "Her zaman" cevabını vermiştir.
16. " Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir." %59,7'si "Her zaman" cevabını,
17. " İhtiyacım olduğunda arkadaşlarımdan yardım istemekten çekinirim." sorusuna öğrencilerin %45,7'si "Nadiren" cevabını,
18. " Arkadaşlarımla ortak yaptığımız ödevlerde, ne yapmaları gerektiğini ben söylerim." %52,7'si "Nadiren" cevabını,
19. " Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim." sorusuna %49,8'i "Nadiren" cevabını,
20. " Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim." sorusuna öğrencilerin %41,4'ü "Nadiren" cevabını,
21. "Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim." sorusuna öğrencilerin %63,3'ü "Hiçbir zaman" cevabını,
22. "Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım." sorusuna öğrencilerin %52,9'u "Hiçbir zaman" cevabını,
23. "Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur." sorusuna öğrencilerin %48,2'si "Hiçbir zaman" cevabını,
24. "Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder." sorusuna öğrencilerin %60,2'si "Hiçbir zaman" cevabını,
25. "İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım." sorusuna öğrencilerin %51,3'ü "Hiçbir zaman" cevabını,
26. "Arkadaşlarımdan yardım aldığım da teşekkür etmediğim zamanlar olur." sorusuna %43'ü "Hiçbir zaman" cevabını vermiştir.

5.1.2.Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma düzeyinin sınıf düzeyiyle, cinsiyetle, okul türüyle, ders türüyle, okuldaki sosyal etkinliklerle, okulun sosyal aktivitelerde aldığı ödüllerle ve derste sosyal beceri geliştiren davranışlarla ilişkisi incelenmiştir.

5.1.2.1.Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla cinsiyet ilişkisine bakıldığında farklılık kız öğrencilerin lehine bulunmuştur.

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu sorular şu şekildedir;

1. " Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim.",
2. " Bir şeyi yapmak istemiyorsam, sevdiğim arkadaşıma bile hayır derim.",
3. " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.",
4. " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.",
5. " Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım",
6. " Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım",
7. " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.",
8. " Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlarım.",
9. " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.",
10. " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.",
11. " Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim.",
12. " Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.",
13. " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.",
14. "Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülenir.",
15. " Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir."

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu sorular şu şekildedir;

1. " Öğretmenlerimle, arkadaşımınla konuştuğum üslupta konuşurum.",
2. "Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim.",

3. " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.",
4. " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.",
5. " Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim.",
6. " Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder.",
7. "İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.",
8. "Arkadaşlarımdan yardım aldığımında teşekkür etmediğim zamanlar olur."
9. " Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder

Ankette kız öğrencilerin lehine olan soruların sayısı, erkek öğrencilerin lehine olan soruların sayısından fazladır. Kız öğrencilerin lehine olan sorular pozitif anlamıyla erkek öğrencilerin lehine olan sorular negatif anlamlıdır.

5.1.2.2.Okul Türü Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla okul türü ilişkisine bakıldığında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, okul türüne göre dağılımı incelendiğinde, farklılığın devlet okulu lehine olduğu sorular şu şekildedir;

1. " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.",
2. " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.",
3. " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.",
4. " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.",
5. " Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.",
6. " Topluluk karşısında konuşurken heyecanlanırım"

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, okul türüne göre dağılımı incelendiğinde, farklılığın özel okul lehine olduğu sorular şu şekildedir;

1. " Öğretmenlerimle, arkadaşımınla konuştuğum üslupta konuşurum.",
2. " Derste cevabımı bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.",
3. " Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur."

5.1.2.3.Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla sınıf düzeyi ilişkisine bakıldığında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, sınıf düzeyine göre dağılımı incelendiğinde, farklılığın 7.sınıf lehine olduğu sorular şu şekildedir;

1. "Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım.",
2. " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.",
3. " Biri beni suçladığında kendimi savunurum." .

Ortaokulların sosyal beceri kazandırma yeterliliğini inceleyen soruların, sınıf düzeyine göre dağılımı incelendiğinde, farklılığın 8.sınıf lehine olduğu sorular şu şekildedir;

- " Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.",
- " Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim.",
- " İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım."

5.1.2.4. "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, öğrencilerin " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna verdiği cevapların ilişkisine bakıldığında, anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ankette yer alan " Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?" sorusuna, "Her zaman" veya "Sık sık" cevabını veren grubun farklılaştığı sorular şunlardır;

1. "Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem."
2. "Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım"
3. "Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim."
4. "Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir."

5.1.2.5. " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?"Sorusuna Verilen Cevaba İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, öğrencilerin "Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna verdiği cevapların ilişkisine bakıldığında, anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ankette yer alan " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?" sorusuna, "Her zaman" veya "Sık sık" cevabını veren grubun farklılaştığı sorular şunlardır;

1. "Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim."
2. "Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım."

5.1.2.6. " Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" Sorusuna Verilen Cevaba İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, öğrencilerin "Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna verdiği cevapların ilişkisine bakıldığında, anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ankette yer alan " Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorusuna, "Her zaman" veya "Sık sık" cevabını veren grubun farklılaştığı sorular şunlardır;

1. " Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim."
2. "Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem."
3. "Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım."
4. " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum."

5.1.2.7.Sosyal Beceri Kazandıran Ders Tercihine İlişkin Sonuçlar

Ankette yer alan "En çok hangi derslerde sosyal becerileri kazandığınızı düşünüyorsunuz?" sorusuna cevap olarak sözel, sayısal, dil, bedensel ve sanatsal dersler sıralanmıştır.

5.1.2.7.1.Sözel Ders Tercihine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, sözel ders tercih sıralaması arasında, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sözel ders tercih sıralamasına göre farklılık gösteren gruplar şu şekildedir:

1. "Arkadaşıma kızdığım zaman, onu öğretmenime şikâyet ederim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sözel ders tercihi "4" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
2. "Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sözel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur
3. "Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sözel ders tercihi "2" olan grubun ortalaması, sözel ders tercihi "4" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.

5.1.2.7.2.Sayısal Ders Tercihine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, sayısal ders tercih sıralaması arasında, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ankette yer alan " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sayısal ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, sayısal ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.

5.1.2.7.3.Dil Dersi Tercihine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, dil dersi tercih sıralaması arasında, anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre dil dersi tercihi "2" olan grubun sosyal beceri puanı, dil dersi tercihi "5" olan gruba göre büyük bulunmuştur.

Dil dersi tercih sıralamasına göre farklılık gösteren gruplar şu şekildedir;

1. " Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden dil dersi tercihi "2" olan grubun ortalaması, dil dersi tercihi "4" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
2. " Her ortama uyum sağlarım, yalnızlık çekmem." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden dil dersi tercihi "2" olan grubun ortalaması, dil dersi tercihi "1" olanların ortalamasına göre, benzer şekilde dil dersi tercihi "4" olan grubun ortalaması, dil dersi tercihi "1" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.

5.1.2.7.4.Sanatsal Ders Tercihine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, sanatsal ders tercih sıralaması arasında, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ankette yer alan " Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder " sorusunu yanıtlayan öğrencilerden sanatsal dersi tercihi "3" olan grubun ortalaması, sanatsal tercihi "5" olanların ortalamasına büyük bulunmuştur.

5.1.2.7.5.Bedensel Ders Tercihine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin anket puanlarıyla, Bedensel ders tercih sıralaması arasında, anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre bedensel ders tercihi "5" olan grubun sosyal beceri puanı, bedensel ders tercihi "1" ve "2" olan gruba göre büyük bulunmuştur.

Bedensel ders tercih sıralamasına göre farklılık gösteren gruplar şu şekildedir:

1. " Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarını beğendiğimde söylerim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "4" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
2. " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.

3. "Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "3" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "2" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
4. "Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre anlamlı derecede büyük bulunmuştur.
5. "Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmene iletirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "5" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
6. "Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "3" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "1" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
7. "Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda, kaybedersem sinirlenirim." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
8. "Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "1" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre büyük bulunmuştur.
9. "Arkadaşımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur." sorusunu yanıtlayan öğrencilerden bedensel ders tercihi "2" olan grubun ortalaması, bedensel ders tercihi "5" olanların ortalamasına göre bulunmuştur.

5.2.Tartışma ve Öneriler

Elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin sosyal beceri düzeyi erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Çelik (2007) ve Aktı'nın (2011) yapmış olduğu araştırmalarda da kız öğrencilerin sosyal beceri düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Anket soruları incelendiğinde;

- " Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.", " Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.", " Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım" sorularına bakıldığında, kız öğrencilerin duygularını ifade etmekte ve başkalarının hissettiği duyguları anlamakta başarılı olduğu söylenebilir.
- " Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.", " Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır."sorularına bakıldığında kız öğrencilerin sorumluluk alma becerilerine sahip olduğu ve iş bölümü yapabildiği görülmektedir.
- " Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir.", " Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim." sorularına bakıldığında, kız öğrencilerin çevresiyle ilgili düşüncelerini açık bir şekilde söyleyebildiği ve eleştiriye açık olduğu söylenebilir.
- " Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa, hoşlanmadığımı söylerim.", " Bir şeyi yapmak istemiyorsam, sevdiğim arkadaşıma bile hayır derim." sorularına bakıldığında, kız öğrencilerin hoşlanmadığı durumları rahat bir şekilde ifade ettiği, istemediği davranışlara hayır diyebildiğini söylemek mümkündür.

Elde edilen sonuçlara göre devlet okulundaki öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ile özel okuldaki öğrencilerin sosyal beceri düzeyi arasında bir farklılık bulunamamıştır. Fakat okul türü ile bazı anket soruları arasında ilişki vardır. Anket sorularına bakıldığında;

- "Öğretmenlerimle, arkadaşım ile konuştuğum üslupta konuşurum.", " Derste cevabını bildiğim bir soru sorulduğunda, söz almadan cevaplarım.", "Okula, okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur." sorularına bakıldığında özel okuldaki öğrencilerin kuralları yerine getirmek istemedikleri görülmektedir. Öğrencilerin uyum becerilerinin daha kötü olduğunu söylemek mümkündür.
- " Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda, öğretmenime iletirim.", " Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.", " Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür

dilerim." sorularına bakıldığında, devlet okulundaki öğrencilerin kendilerini kontrol edebildikleri ve problem çözme becerilerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

Elde edilen sonuçlara göre 7.sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ile 8.sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri düzeyi arasında bir farklılık bulunamamıştır. Fakat sınıf düzeyi ile bazı anket soruları arasında ilişki vardır. Anket sorularına bakıldığında;

- "Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım.", "Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır." sorularına bakıldığında 7.sınıftaki öğrencilerin daha girişken davrandıkları söylenebilir.
- " Grup etkinliklerinde, grup arkadaşlarımı ben seçerim." sorusuna bakıldığında 8.sınıf öğrencilerinin bağımsız hareket etme ve lider olma isteğinin arttığını söyleyebiliriz.

Elde edilen sonuçlara göre, sosyal aktivitelerle ilgili ödül alan okulların öğrencilerinin; "Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim.", "Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım" sorularına bakılarak grupla yürütülen işlerde daha başarılı olduğu söylenebilir.

Sosyal beceri kazandıran ders tercihinde, sözel dersi tercih eden öğrencilerin; Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder", "Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim." sorularına bakılarak duygularını daha rahat ifade ettiklerini söyleyebiliriz. Ayrıca bedensel ders tercihinde bakıldığında, sosyal beceri kazandırma düzeyinin zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma sonuçlarına göre "Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu?", " Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?," " Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?" sorularına öğrencilerin çoğu nadiren cevabını vermiştir. Okullar, öğrencileri çağın gerektirdiği şekilde yetiştiren ve topluma kazandıran kurumlardır. Okullar öğrencilerin çok yönlü gelişimini hedeflemektedir. Öğrencilerin sadece zihinsel gelişimi değil sosyal, bedensel, ruhsal gelişimi de son derece önemlidir. Öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlayabilmek için okuldaki sosyal ve kültürel

etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekir. Okuldaki sosyal etkinlikler öğrencilerdeki sosyal beceri düzeyini arttıracığı tahmin edilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler "En çok hangi derslerde sosyal becerileri kazandığınızı düşünüyorsunuz?" sorusunda en çok sözel dersi, en az dil dersini tercih etmiştir. Sözel derslerde münazara, panel, beyin fırtınası, rol yapma, çember gibi birçok öğretim yönteminin kullanılabilmesinden dolayı, sosyal beceri kazandırmada etkili olduğunu söyleyebiliriz. Fakat öğrencilerin sözel dersi seçmesinin sebebi, sözel derste daha başarılı olması ve sözel dersi daha çok sevmeleri de olabilir. Öğrenciler başarılı olmadıkları derslere karşı olumsuz tutum geliştirdiğinden dolayı dil ve sayısal dersleri de az tercih etmiş olabilirler. Sosyal beceri ve ders türü arasındaki ilişki daha kapsamlı şekilde araştırılabilir.

Hilooğlu ve Önder'in (2010) yaptığı araştırmada zorbalık yapan ve zorbalığa maruz kalan öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Aysel Memiş, Uğur Altay Memiş'in (2013) yaptığı araştırmaya göre sosyal beceri düzeyiyle akademik başarı arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ergenlik, öğrencilerin problemlerinin arttığı ve uyum sorunu yaşadığı dönemdir. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyinin artması problemleri ve riskli davranışlarını engelleyebilir. Ayrıca sosyal becerinin artışı öğrencilerin akademik başarısını arttırabilir. Öğrencilerin iletişim becerisi ve çevreye uyumu sosyal beceriyle ilişkili olduğundan, sosyal becerinin artışı öğrencilerin olumlu benlik algısı oluşturmada yararlı olacağı düşünülmektedir. Sosyal beceriler kişiler arası ilişkilerde önemli olduğundan öğrencilerin ileri yaşamlarında da etkili olacaktır. Johnson ve Johnson(1990) araştırmalarında işten çıkarılmanın sebebinin çoğunlukla sosyal davranışlar olduğunu bulmuştur(Akt. Çiftçi ve Sucuoğlu, 2012). Buradan da anlaşılacağı gibi, çalışma hayatında bireylerin göstermiş oldukları iş performansı kadar sosyal davranışları da önemlidir. Sosyal becerilere sahip bireyler yaşamlarının her döneminde sosyal çevre tarafında kabul görmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeyini arttırmak için;

- Okullarda kullanılacak sosyal beceri eğitim programı hazırlanabilir.
- Öğretmenlere sosyal beceriyle ilgili hizmet içi eğitim verilebilir.

- Öğretmen rehberliğinde, ders içerisinde yapılan etkinlikler yardımıyla, öğrencilere bazı sosyal becerilerin kalıcı olarak kazandırılması sağlanabilir.
- Okulda sosyal etkinlikler(tiyatro, gösteriler, turnuvalar, geziler vb.) arttırılabilir.
- Okullarda velilere, sosyal becerinin önemi ve sosyal becerinin kazandırılması ile ilgili seminer verilebilir.
- Okulda öğrencilere, sosyal beceri kazandırmaya yönelik seminer verilebilir. Bu sayede eksik olan sosyal becerilerin kazandırılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Acar,V.;Baydan,Y.;Tagay,Ö.(2010).*Sosyal Beceri Programının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*.Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,2(3):19-28.

Ada,S.; Baysal,N. (2012).*Türk Eğitim Sistemi ve Etkili Okul Yönetimi*. PegemA Yayıncılık,2.Baskı,Ankara.

Aral,N. ;Durualp,E.(2011).*Oyun Temelli Sosyal Becer Eğitimi*.Vize Yayıncılık, 1.Baskı, Ankara.

Aral,N. ;Durualp,E.(2010).*Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi*.Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,39,160-172.

Akman,B.;Gülay,H.(2009).*Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*.PegemA Yayıncılık, 1.Baskı,Ankara

Akman,Y ; Erden,M..(1996).*Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme, Öğretim*.Arkadaş Yayınları, 3.Baskı,Ankara.

Akkök, F. (2003). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi*. Öğretmen El Kitabı. MEB Yayınları

Aktı, S. (2011). "*İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*", Yüksek Lisans Tezi.Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altınoglu.D.(1997). "*Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi*", Yüksek Lisans Tezi.Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü.

Argyle, M.; Lu, L. (1967). *Happiness and social skills*, Personality and Individuan

Differences,11,1255-1261

Avcıoğlu,H.(2005).*Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*.Kök Yayıncılık,1.Baskı,Ankara

Aydın,A.(2008).*Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme, Öğretim*. PegemA Yayıncılık, 9.Baskı,Ankara.

Bacanlı, H.(1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Nobel Yayınları, Ankara.

Bacanlı,H.(2001). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Nobel Yayınları, Ankara.

Bacanlı,H.(2012). *Sosyal Beceri Eğitimi*. PegemA Yayıncılık,Ankara.

Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*.Pegem A Yayıncılık,3.Baskı,Ankara.

Bandura, A.(1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive *Theory*.Prentice-Hall,New Jersey

Bayrakçı,M.(2007).*Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması*.Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,198-210.

Bedir,H.(2013). "*Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri*",Yüksek Lisans Tezi.Abant İzzet Baysal Üniversitesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bursalıoğlu, Z. (1979). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*.Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları,Ankara.

Cüceloğlu,D.(2006).*İnsan ve Davranışı*.Remzi Kitabevi,15.Baskı,İstanbul.

Çetin,F.;Bilbay,B.A.;Kaymak,A.D.(2001). *Çocuklarda sosyal beceriler*. Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Çiftçi,İ.;Sucuoğlu,B.(2001).*Yapıyor mu?,Yapmıyor mu?:Zihinsel Engelli Çocuklar İçin Sosyal Beceri Eğitimi*.Ankara

Çiftçi,İ.;Sucuoğlu,B.(2012).*Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi*.Kök Yayıncılık,8.Baskı,Ankara.

Çubukçu,Z.;Gültekin,M.(2006).*İlköğretimde Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler*. Ahmet Yesevi Üniversitesi,Bilig-Bahar Yayınları,sayı 37:155-174.

Çelik,N.(2007). "*Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi*",Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirel,Ö.;Kaya,Z.(Ed.).(2013). *Eğitim Bilimlerine Giriş*.PegemA Yayıncılık, 8.Baskı, Ankara.

Dönmezer,İ.(2003)."*Eğitim Psikolojisi,Gelişim ve Öğrenme*".E.Ü Basımevi,4.Baskı, İzmir.

Dermez,H.,G.(2008)."*İlköğretim 4. ve 5.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*" Yüksek Lisans Tezi.Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dikmeer,D.,İ.(1997)*Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi*.Yüksek Lisans Tezi,Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekinci, Y.(2006)."*İlköğretim okul yöneticilerinin sosyal beceri düzeylerine göre öğretmenlerin iş doyumu ve iş stresinin karşılaştırılması*".Yüksek Lisans Tezi,Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fidan,N.(2012).*Okulda Öğrenme ve Öğretme*.PegemA Yayıncılık,3.Baskı,Ankara

Genç,S.,Z.(2005)*İlköğretimde sosyal becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma*.Kastamonu Eğitim Dergisi,13,41-54.

Gülaçtı, F. (2009). *Sosyal beceri eğitimine yönelik programın üniversite öğrencilerinin, sosyal beceri, öznel ve psikolojik iyi olma düzeylerine etkisi*.Doktora Tezi.Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hilooğlu,S.;Önder,F(2010).*İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Zorbalığı Yordamada Sosyal Beceri ve Yaşam Doyumunun Rolü*.İlköğretim online dergisi, 9(3):1159-1173

http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2014_2015.pdf

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html

Uzamaz,F.(2000).*Ergenlerin Sosyal Becerileri ve Değerlendirme Yöntemleri*.Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,6(6):49-58.

Uzamaz,F.(2000).*Sosyal Becerileri Eğitiminin Ergenlerin Kişilerarası İlişki Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi,Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar,N.(1984).*Bilimsel Araştırma Yöntemi:Kavramlar,İlkeler,Teknikler*.Hacettepe Taş Kitapçılık,Ankara.

Kelly, A.(1982).*Social Skills Training: A Practical Guide For Interventions*. Springer Publishing Company, Newyork.

Kulaksızoğlu,A.(1998).*Ergenlik Psikolojisi*.Remzi Kitabevi,1.Baskı,İstanbul.

Kılıççı,Y.(2000).*Okulda Ruh Sağlığı*. Anı Yayıncılık,Ankara.

Mc Fall, R.M, A.(1982).*Review And Reformulation of The Concept Of Social Skills*, Behavioral Assesiment,4,1-33.

Memiş,A;Memiş,U.A.(2013).*Cinsiyet,Başarı ve Sosyal Beceri*.Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi,43-49.

Özçep,C.(2007)."*İlköğretimde Görev Yapan Beden Eğitimi Ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*".Yüksek Lisans Tezi,Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özabacı,N.(2006).*Çocukların Sosyal Becerileri ile Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.16(1):163-179.

Trower,P.(1982).*Social Skills Training:A Practical Handbook for Assessment and Treatment*.The Guilford Press,N. Y

Senemoğlu,N.(2005).*Gelişim Öğrenme ve Öğretim:Kuramdan Uygulamaya*.Gazi Kitabevi,Ankara.

Seven,S.;Yoldaş,C.(2007).*Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*.Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,4(1):1-18

Stanley,M.(2009).*Çocuk ve Beceri*.Ekinoks Yayıncılık

Şahin,A.(2011).*Okul Döneminde Karşılaşılabilecek Problem Alanları ve Başa Çıkma Yöntemleri*.DBE Davranış Bilimleri Enstitüsü,1.Baskı,İstanbul

Türk,E.(2002).*Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi*.Nobel Yayıncılık,1.Baskı,Ankara.

Yavuzer,H.(2002).*Çocuk Psikolojisi*.Remzi Kitabevi,23.Baskı,İstanbul.

Yavuz,K.,E.(2005).***Ergenlik Döneminde Yaşam Becerileri Eğitimi:Program ve Uygulamaları:Öğretmenler ve Anne Babalar İçin Bir Gelişim Rehberi.*** Ceceli Yayınları, 2.Baskı,Ankara.

Yeşilyaprak,B.(Ed.).(2002).***Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.***PegemA Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara.

Yılmaz,H.;Yiğit,R.(2011).***İlköğretim II.Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.***Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi,31,335-347.

Yüksel,M.(2009).***Okul Sosyal Davranış Ölçeklerinin Türkçeye Uyarlanması.***Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi,9(3):1605-1650.

Yurdakavuştu,Y.(2012)***İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zeka Ve Sosyal Beceri Düzeyleri.***Yüksek Lisans Tezi,Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yüksel,G.(1997).***Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi.***Doktora Tezi,Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yüksel, G. (2004). ***Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı.***Asil Yayın Dağıtım,1.Baskı.Ankara.

SOSYAL BECERİ ANKETİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket “Ortaokulların Sosyal Beceri Kazandırma Yeterliliği”ni ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Anketin doğru ve güvenilir bir sonuca ulaşabilmesi için, sorulara gerçeğe uygun cevaplar vermeniz gerekmektedir. Elde edilecek bilgiler, bilimsel amaçlara göre değerlendirilecektir. Bu yüzden isminizi yazmanıza gerek yoktur.

- Ankette yer alan ifadeleri dikkatli okuyarak size en uygun seçeneği işaretleyiniz.
- Bütün soruları okuyup cevaplayınız.
- Her soru için yalnız bir seçeneği işaretleyiniz.
- Soruların cevaplarını doğru yere işaretlediğinize emin olunuz.

Yardıminız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Semra ÜNAL
Yüksek Lisans Tez Danışmanı

Esra ŞAHİN
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1

Aşağıdaki sorulardan size uygun olanları yanıtlatırken () içine X işareti koyunuz.

1)Cinsiyetiniz: a. () Kız b. () Erkek

2)Sınıfınız: a. ()7.Sınıf b. ()8.Sınıf

3)En çok hangi derslerde sosyal becerileri kazandığınızı düşünüyorsunuz?Numaralandırarak sıralayınız.(Ders başarısına göre sıralamayınız.)

- a. () Sözel Dersler: Türkçe,Sosyal Bilgiler,Vatandaşlık, İnkılap Tarihi,Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
- b. () Sayısal Dersler: Matematik, Fen Bilimleri
- c. () Dil Dersleri: İngilizce, Almanca
- d. () Sanatsal Dersler: Görsel sanatlar, Müzik, Teknoloji ve Tasarım
- e. () Bedensel Dersler: Beden Eğitimi

4)Okul Türünüz: a. ()Devlet Okulu b.()Özel Okul

5)Okulunuzda sosyal etkinliklere yer veriliyor mu? (sergi,gezi,spor aktiviteleri,tiyatro,gösteri vb.)

a.()Hiçbir Zaman b. ()Nadiren c. ()Sık Sık d. ()Her Zaman

6)Okulunuz sosyal aktivitelerle ilgili ödül alıyor mu?

a.()Hiçbir Zaman b. ()Nadiren c. ()Sık Sık d. ()Her Zaman

7)Derste sosyal becerileri geliştirecek davranışlara yer veriliyor mu?

a.()Hiçbir Zaman b. ()Nadiren c. ()Sık Sık d. ()Her Zaman

BÖLÜM 2

Aşağıdaki ifadeleri cevaplarken, size uygun olan düzeye "X" işareti koyunuz
1.Hiçbir Zaman, 2.Nadiren, 3.Sık Sık, 4.Her Zaman

Maddeler	SORULAR	Hiçbir Zaman	Nadiren	Sık Sık	Her Zaman
1.	Arkadaşlarımın yaptığı çalışmaları beğendiğimde söylerim.				
2.	Bir şeyi yapmak istemiyorsam,sevdiğim arkadaşşıma bile hayır derim.				
3.	Hatalı olduğumda arkadaşlarımdan özür dilerim.				
4.	Öğretmenlerimle,arkadaşımla konuştuğum üslupta konuşurum.				
5.	Konuşurken kelimeleri düzgün seçmeye dikkat ederim.				
6.	Tanıdığım insanlarla karşılaştığımda selam veririm				
7.	İhtiyacım olduğunda,arkadaşlarımdan yardım istemekten çekinirim.				
8.	Arkadaşlarımla ortak yaptığımız ödevlerde,ne yapmaları gerektiğini ben söylerim.				
9.	Arkadaş grubumdan dışlanmak beni üzer.				
10.	Arkadaşıma kızdığım zaman,onu öğretmenime şikayet ederim.				
11.	Hislerimi insanlardan kolaylıkla gizleyebilirim.				
12.	Yabancı bir ortama girdiğimde,insanların benimle tanışmasını beklerim.				
13.	Arkadaşıma kızsam da kızgınlığımı belli etmem.				
14.	Teneffüslerde arkadaşlarımla vakit geçirmeyi severim.				
15.	Etkinliklerde sözcü (konuşmacı) olmaktan hoşlanırım.				
16.	Arkadaşım üzgünken onu mutlu etmek için uğraşırım				
17.	Sınavdan düşük not alırsam eksiklerimi belirleyip yeniden çalışırım.				
18.	Grupça yapılan gezi ve etkinliklerde ortama uyum sağlarım.				
19.	Derste cevabımı bildiğim bir soru sorulduğunda,söz almadan cevaplarım.				
20.	Arkadaşlarım benimle ortak çalışma yapmaktan zevk alır.				
21.	Grup çalışmalarında üzerime düşen görevi yaparım.				
22.	Arkadaşlarımla oynadığım oyunlarda,kaybedersen sinirlenirim.				
23.	Sınıfta istenmeyen bir durum olduğunda,öğretmenime iletirim.				
24.	Arkadaşım istemediğim davranışlarda bulunuyorsa,hoşlanmadığımı söylerim.				
25.	Arkadaşlarımı sevdiğimi onlara hissettirebilirim.				
26.	Her ortama uyum sağlarım,yalnızlık çekmem.				
27.	Okula,okul forması dışında bir kıyafetle geldiğim olur.				
28.	Başarısız olduğum bir konuda arkadaşımın başarılı olması beni rahatsız eder.				
29.	Biri beni suçladığında kendimi savunurum.				
30.	Biri konuşurken sözünü kesmeden dinlerim.				
31.	Grup etkinliklerinde,grup arkadaşlarımı ben seçerim.				
32.	Mutlu ya da mutsuz olduğumu insanlar hemen fark eder.				
33.	İnsanlarla konuşurken göz teması kurmakta zorlanırım.				
34.	Arkadaşlarımdan yardım aldığımda teşekkür etmediğim zamanlar olur.				
35.	Topluluk karşısında konuşurken heyecanlanırım.				
36.	Mutlu olduğum anları arkadaşlarımla paylaşıyorum.				
37.	Okul kıyafetlerim hafta içinde temizlenir ve ütülenir.				
38.	Arkadaşıma rahatsız edici şaka yapmam.				
39.	Eşyalarımın arkadaşlarım tarafından kullanılması beni rahatsız eder.				
40.	Çevremdekilerin düşüncelerimi önemsemesi, kendimi değerli hissettirir.				
41.	Arkadaşlarımla bir konu hakkında tartışmayı severim.				

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

6664
21 Nisan 2015
0001/1
T.T. - 21 Nisan 2015

Sayı : 59090411/44/2519122

06/03/2015

Konu: Esra ŞAHİN

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsüne)

İlgi: a) 20.02.2015 tarih ve 1055 sayılı yazınız.

b) Valilik Makamının 05.03.2015 tarih ve 2471547 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Esra ŞAHİN'in "*Ortaokulların Sosyal Becerileri Kazandırma Yeterliliği*" konulu tezine dair araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, *uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması*, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim - öğretileri aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Murat ADALI
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı

2- Ölçekler

Eğitim Bilimleri
Enstitüsü Müdürlüğüne
gözetir. Ddr.
22.04.15
27/6

Elektronik İmzalı Asli Sistemimizde Mevcuttur	
Adı Soyadı:	MURAT A. CELEBİ
Unvanı:	Bölüm Şefi
Tarih:	06.03.2015
İmza:	<i>[Handwritten Signature]</i>

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-1 Ali Cad.No:13 Cağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Eğitim Bilimleri
Enstitüsü

ÖZGEÇMİŞ

Esra ŞAHİN

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi 04.07.1987
Doğum Yeri Bornova
Medeni Durumu: Evli

Eğitim :

Lise 2001-2004 Kartal Süleyman Demirel Lisesi
Lisans 2005-2009 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fak.,
Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Çalıştığı Kurumlar:

2013-Devam ediyor Kartal Şehit Er Serhat Şanlı Ortaokulu / İstanbul
2010-2013 Kızılağaç Cumhuriyet YBO / Muş